

Probatio palam

Autor Walerius Jan
Regius
Regius

IOA.

Scriptus
c // o

Go. Salentibus

XIV. f. 55.

Go. de 53.

ATOMI

MINORES

In sydera eloquentia

ACCENSI

Primò prima principia lucu-
brationis Oratoriæ

Sub auspicijs

ILLVSTRISSIMI DOMINI

D. SEVERINI

Comitis in Rozdol & Rejowiec

RZEWSKI,

Capitanei Chelmensis, Lubomlensis, &c.
Illustriissimi Palatini Podlach & Campi-
ductoris Regni Heredis dignissimi,

Ad usum Rhetoricæ Juventutis
operâ & Studio

P. JOANNIS DAMASCENI a M. D.

Scholarum Piarum Sacerdotis publicæ luc.

CONSECRATA

LIBER PRIMUS.

VARSAVIÆ Typis S. R. M. Scholarum

Piarum. Anno Dni 1718.

In Arma

Illustrissimæ Domûs

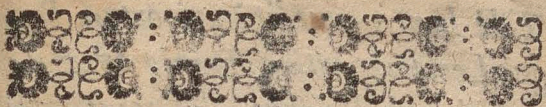
RZEWUSCIORUM.

51365

Quantus honos? illo distingvi Scēmate Ceras,
Quo fruitur Numen; Crux ab utrinq; placet.
In o Cruce mediū, quod desuper occupat Ar-
Cum Superis aliquid stricū, esse notat. (ma
O! nimium dilectæ Deo cui pignoris instat
Dimidiet propriam Conditor ipse Crucem.

PRÆFATIO.

D serenissima æquè,
ac Illustrissima Aviti
Tui Sangvinis Phe-
nomena, & Te, inter
Oratores Solem, minores Elequen-
tie Atomi collimant; an? trabun-
tur Tuæ sereno benevolentie IL-
LUSTRISSIME DNE. Zodiacum
apello, quem nuper Illustrissimo Pa-
renti Tuo, Sipioni in castris, in
Curia Fabio, Lyricâ Pœsî adum-
bratum sacravi, ut quantorum sy-
derum Te veneremur Heredem,
inde noscas. In VISIMIRO ex
Revinijs Polonie Principe, quod

(1)

Tibi

Tibi lumen accedit? qui ortum Re-
gni Lechici partis è Dania & Bal-
tici littoris Regibus illustravit tro-
pheis, ut Tibi, meridiem glorie ac-
cendisset. In JOANNE III. ex
Zakievij's Atavo Tuo, quod sy-
dus? ad cuius nutum ivere Orbis
victorie, Vienna & Imperium oc-
cidentis jugo exemptum, Sarmatia
non occubituero resplenduit astro, ut
Tue suffragaretur luci. In tot ga-
leatis Jazygarum Ducibus, concate-
natâ serie aliquot secula Armis im-
perantibus, que Luminaria? quo-
rum suppetijs in Æmathio cespite
Pompejum Cesar triumphavit, ut
Te quesita in exoticis regionibus
coronarent ferta. Avô Tuo Thesau-
rario Regni, Parëi, Podlachie Pala-
tino & Căpiductori, ac Patruo Castel-
lano Podlachie, quãtos debes splen-
dore?

dores? qui *Asiam, Pannoniam, Daciam*, triumphalibus incenderunt flammis, ut *Tu*, inter Regni purpuras, & *Aquilas belli* exorereris dignus.

- - longo Tibi murice floret
Nobiliras; & utroq; Jovem de lan-
(guine ducis.

Non minùs tamen ipse è *Tuo*,
Aboriginum famæ contribuis, quàm
accepisti. Phæbum *Te Musæ in Par-*
nasso colunt, *Solem suum Rhetores*,
olim castra Martem, Curia, Tulli-
um venerabuntur; Imò jam *Tuam*
Equestris Ordo admiratus facundi-
am, *Te* interpretem cordium ad *Au-*
gusti Majestatem sibi elegit, dum *O-*
ratores ad *Comitia Regni* è *Czer-*
niechoviensi Palatinatu destinavit,
ut quasi *Gallicanus Hercules* aure-
is, aurei oris, torquibus, & cor Re-

(2)

gium

iii & Procerum sensus, Tibi & Rei-
publice obligares; unde eadem mihi,
que Chironi ab Achille, Aristoteli
ab Alexandro, Arsenio ab Honorio,
& Arcadio, Professori Tuo, à Te
suo grandi Alumno, expectatur glo-
ria. Tue igitur ut Originis, ita
eruditionis promicantes in apricum
publice lucis, & Patrie felicitatis
decus, radij, Atomos oratorie lucu-
brationis ad sudum melioris spei ele-
vant, ut quas ex Atticis noctibus
contraxere umbras, ad Tui Nomi-
nis & Honoris exonerent augem,
quas ubi benevolo susceperis animo,
in sydera exardescunt. Noto jam
in Aulam Vestram deferor tramite,
ubi toties comparui, tum cum ZO-
DIACO, quem Illustrissimo Paren-
ti Tuo litavi, tum cum VIENNI-
DE quam Illustrissime Koniecpol-
scio

sciorum Prosapia, Vobis nexu perenni
federate in Illustrissima Amitta
Tua ELIZABETHA FEBRO-
NIA RZEWUSKA Palatina Sy-
radie, presentavi, adedq̄ domesti-
cum Vobis me esse glorior. Gau-
deat suo Horatius Mecenate, Ovi-
dius Augusto, Silicone Claudianus,
ego RZEWUSCIORUM dici, in
laude non communi ponam.

ILLVSTRISSIMÆ
DOMINATIONIS
VESTRÆ

devotissimus

Servus.

T. D.

EGo infra scriptus Religionis
Scholarum Piarum per Po-
loniam & Lithvaniam Præ-
positus Provincialis, datâ mihi po-
testate ab Admodum Reverendo
Patre Nostro Andréâ à Sancto Se-
bastiano Præposito Generali, facul-
tatem, concedo, ut Tres Libelli Rhe-
toricorum quos Pater Joan-
nes Damascenus Religionis Nostræ
Sacerdos conscripsit, ac designati
Examinatores recognoverunt, typis
mandentur si ijs ad quos pertinet vi-
debitur. In cuius rei fidem præsen-
tes Sigillo, munitas & manu nostrâ
Subscriptas dedimus. Podolinij die
2da. Februarij. Anno 1718.

Cyprianus à S. Laurentio Præpos.
Provincialis mp.

Angelus à S. Catharina V. M.
Assistens Provincialis.
mp.

ATOMVS PRIMA

Nihil in altum prospero eni-
titur successu, quod ab imo
nō incipiat. Ab infima mōtis
cujusq; radice, in eminenti-
torem eluctamur clivum,
é clivo in conterminum nubibus col-
lem, ut é colle, ultra nubes, cum sum-
mo fastigij apice, evadamus. Quan-
tum Ilij bellum ab ovo cæpit? unde &
ego, é minimis quibusq; athomis, Phæ-
nomena eloquentiæ accendere præsu-
mo, *non vi, sed superæ conditionis ope.* Ad
ima igitur Rhetoricæ institutionis me-
cum descende, quisquis in summam
rarioris facundiæ augem provehi aspi-
ras. In brevi compendio, omnem præ-
ceptorum farraginem, quam alias tot
Rhetorum tibi offerunt volumina, vi-
debis. Sit itaq; Atomus primæ

A

ME.

METHODUS PRIMA.

De primo fundamento eloquentiæ, ex consideratione substantivi.

NON pudeat Rhetorem Studere Substantivo, & Adjectivo, quæ præter Grammaticâ concordiam, aliquid svavioris harmoniæ, imò inexhaustû amplificationis, argutiarum, sensuum, argumentorum præferunt, & aperiunt fontem. In hac Methodo agemus de substantivo, in aliis de Adjectivo & verbo. Quoties igitur proponis tibi aliquid amplificandum, aut argutè dicendum, aut in propositionem, seu argumētum orationis majoris vel minoris sumendum, totis indagare viribus debes naturâ rei per substantivum significatæ, quæ breviter sequentibus ex primitur:

Res, Substantivû quâ denotat, opto, probetur, Sitne creatâ? potens vel quam subit ipse Creator?

Spiritus? an corpus? quæ corporis inclinata floret

Materies? quæ forma rei? quæ causa labore?

Ac in quem finem? corrumpi nescia: vel mox

Fecerit ac usum, quovis variabilis est?

Mixta-

Mixtae? vel simplex? animata? vel in-

scia vita?

Omnis an est sensus expert? vel praedita sensu?

Quae ratio? vel nulli sibi species? nē genus? nē

Aut individuum? docili scrutare e sensu.

Hæc ita intelligi debent assumpto in amplificationē substantivo, quæretur

1. Estne res creata, vel increata?
2. Si est creata, estne spiritualis vel corporea?
3. Quæ est corporeæ rei materia? forma tam accidentalis quam substantialis? quæ causa efficiens tã principalis, quam instrumentalis? quis finis?
4. Estne corruptibilis, ut sublunaria, aut incorruptibilis? ut cæli, astra, sphaeræ, poli &c.
5. Si est res sublunaris estne simplex? ut elementa; vel Mixta, ut omnia composita?
6. Si est mixta, estne animata, aut inanimata.
7. Animata, estne sensibilis? ut omnia animalia; aut insensibilis ut plantæ?

8. Sensibilis, estne rationalis, aut irrationalis?

9. Ad quod genus, vel speciem pertinet? Estne res ejusmodi in individuo.

Notandum hic, quod licet aliqua ex his punctis non convenient directe substantivo, quod assumpsisti in amplificacionem, aut argutias, aut argumenta, nihilominus flecti debet indirecte per ingeniosam intellectus combinationem, vel ut contrarium, vel ut sympaticum, simile, dissimile, copulando diversissima, separando unita, augendo, vel minuendo, aliud ex alio deducendo, aliud per aliud exprimendo, unum pro altero ponendo; negando, quod alicui proprie convenit, affirmando, quod disconvenit. &c. Et hoc summam ingenij perspicaciam fieri oportet.

Notandum 2do. quod non solum his terminis insistendum sit, qui in aliquo puncto continentur, sed occasione illorum quidquid in longum, & latum, ex omnibus circumstantiis inveniri potest, id substantivo, per omnia haec puncta ducendo, applicari debet, ut in exemplo praesenti patebit.

EXEMPNUM I.

Assumatur pro amplificatione, substantivū, Eucharistia, & statim quaeratur, ex primo puncto, significatne hoc substantivum Rem creatam, an incretam? reperietur utrumq; significare. Hinc dices: *Homo Deus Eucharistici panis celum inhabitat, ut terræ pignore astra homini, terram Deo obstringat.* Tunc quidquid creaturæ generaliter cōvenit, ingeniosè reducēdū in amplificationis stadiū. v.g. Deus est increatus, diceres: *Obrigesce natura! dum vides increata misceri creatis, DEVM Homini, Hominem, DEO, utrumq; velo Eucharisticae Cereris tegi.* Ex circumstantia creaturæ, sit nihilum, unde educitur creatura, unde diceres. *Nililumnè creaturæ ita fertile, ut DEO in Eucharistica Cerere fecundetur? & sic consequenter, ex parte Increati, assumeres substantivū, creatrix virtus; hoc ita applicares: Illimitata creatrix Dei virtus, orbis Eucharistici limitatur angustijs, cum Principe Eucharistico nihil dignius producere possit. vel. Creator Deus. hinc. Creatorem Deum extra mundum aliquando fuisse, mundi incunabula docent, nun-*

quam extra mundam Eucharistici panis. Vel Sator Cæli & Terræ; hinc: Terrarum Cæliq; Sator, ipse est & beata in farre Eucharistico sementis; an frumentum electorum? vel Deus infinitus; hinc: Infinita Dei Majestas specierum Eucharisticarum finibus clausa, ut infinitos sui efficiat cultores, vel Deus æterus, hinc. *Æternitatis Symbolum orbis Eucharisticus*, qui tot eternitati parit nomina. vel Deus omnipotens, hinc: *Quantum in aulis Regum*, panem posse existimas? si in aris, panis regiam Omnipotentia incolit. vel. *Conditor orbis*. hinc. *Conditor orbis Deus*, in orbe Eucharistico se condit, ut amatores terre condiat, amoribus celi. &c. &c. Ex parte creaturæ, in genere. creatura dicitur esse producta ex nihilo; nihil autem vocatur etiam cyfra; hinc. *Quantum valet sanctior hæc panis cyfra? quæ Deo constat.* Quid sunt magna principum calmina? si huic Eucharisticæ Nullitati non subjacent. Imò ex hoc Eucharisticæ spheræ nihil, celi sidera nascuntur, cum in ciues Emphyrei pascuntur. Ex unitate Dei, ad quod cretium ascendit Eucharistica hæc cyfra? vel preaturæ sunt Idææ mētis Divinæ. Ideas hinc

hinc: *Specialis Divinae mentis Idea, species Eucharistica, Deum circumferunt, cum Ideas creaturarum Deus in sinu mentis circumferat. vel. creaturae vocantur etiam figmenta manus Domini: hinc: Nobilissimum dexteræ Excelsi figmentum, Eucharistica Ceres. Si dici figmentum potest? æternæ Veritatis effigies. vel. opifex cæli, & terræ Deus, omne suum artificium in opere, & ope Eucharistici orbis absolvit. &c. &c.*

Quærat^rur ex secundo puncto, Eucharistia, denotatne aliquid spiritualis? aut corporei? Invenies utrumq; hinc quidquid de spiritibus, Angelis, thronis, virtutibus, &c. asseritur, artificio sublimi rationis, applicabis tuo sensui; pariter, quidquid corpori accidit, huc trahendum. Hinc diceres: *Heu! quæ mensa Eucharistica lautitia, ubi panis Angelicus fit cibus hominum? Quid? spiritualis hæc mensa, spiritibus vetita, solos admittit mortales convivias. Exertant insuetas aliâs spiritibus linguas Seraphim, & vesci hæc escâ nequeunt. Homo spiritu plenus, Divinos spiritus superat. vel. Virtutum chori in spheram Eucharisticam egere coloniam.*

vel. *Linea cujuscunq; spiritualitatis in circulo Eucharistico terminatur. &c. &c. Ex parte corporei. Admirare! Spirituales anima incorporantur Eucharistico principi. Imò, ab omni aliâ cibo abstemia, quo plus Divinâ carne pascantur, plus semper sunt jejuna. &c. &c.*

Quærat^r ex tertio puncto, cujus materiæ sit Eucharistia? invenies quod intuitu, specierum, sit panis azymus, tritico originem debet. hinc quidquid tritico, pani, frugibus servit, ingeniosè applicabis Eucharistiæ. v.g. *Maximæ frugi Ceres Eucharistica in messem gratiarum exuberat. vel. sementis optima beatitudinis granum Eucharisticum, quæ florem Electorum cælo educat. vel. Triticea hac corona, quid non Regij expectos? vel. Adipe frumenti Eucharistici nihil pinguius. vel. frumentum hoc electorum, rigatum illavie oculi cordis contriti exigit agrum, ut in segetem gratiarum exuberet. vel. Annona hæc cælestis, non annorum tantum, sed & æternitatis spatium sufficit. Intuitu Xsti latentis, materia Eucharistiæ, est corpus, sanguis. v.g. Frugalemne hanc dixeris mensam? quæ fruge penitus absumptâ,*
sanguis-

sanguinem Domini sui propinat, corpus in
 offam ponit. vel. Quis regnare Panem Eu-
 charistic: ambigat? quem niveæ species can-
 didatum, Sanguinis purpura regem affeve-
 rant. vel. Procul hinc Tbreijcij Busiridis
 jumenta! carne Divina homines vescuntur:
 nisi homo quoq; insipiens, comparetur à Sacra
 litera, jumento. &c. &c.

Deinde quærat^rur cujus formæ seu
 substantialis, seu accidentalis? Forma
 substant: sunt verba consecrationis;
 hinc diceres: Verbo cæli firmati sunt,
 verbo & cælum Eucharisticum, ubi Deus
 includi voluit vel. Apum examina ad tinni-
 tum oris, Apis cæli nectarea, Christus,
 ad sonum oris, in Cereris confidet cella. vel
 Potens sanè lingvæ Mystalis svada, quæ
 Deum ex astris, in aras pertrahit. vel. Ex
 tra Sacrificium Mercurij, Verbo æterno
 lingua Mystarum Sacra, Deo oneratur, quæ
 species Fucharisticas Deo onerat. &c.

A forma accidentali dices Hostiam
 Eucharisticam rotundam, sphæricam,
 orbe vinctam, orbis capacem, hinc:
 In hac Eucharistica rota, Regiæ fortunæ ro-
 tam adoraveris. vel. Sphæra hæc cælestis,
 primum gratiarum mobile, quod non ab intelli-

gentiâ creata, sed Deo ipso regitur, quem
circūfert. vel. extra Orbē Eucharisticū, quid
quesieris? quam cæcum chaos. vel. orbe
capitur, quem orbis non capit. &c.

Quæ causa efficiens Eucharistiæ?
Christus, Deus & Homo, Sacerdos, My-
sta, &c. hinc. Post Regium ceroma suum
adipe frumenti Christus ungi voluit, ut ter-
ræ filios, celi heredes redderet. vel. Quis
Deum plus sapit? quam Ceres Eucharistica?
vel. Obsupeſce natura! Deum, & Homi-
nem eodem tegi ſipario. vel. Sanctus hic
panis Sanctos Mystas exigit &c. A causa
efficiente instrumentali; quod igne pin-
ſitur, ferro exprimitur hostia. &c. un-
de diceres. In foco amoris Divini prius
quàm in furno ignibus excocta, celi pro ter-
ris, hostia. vel. aſtu ſalutis humane potiùs
quàm Mulciberejs teſtum ignibus ferculum
Eucharisticum. vel. Complexu bifaucis fer-
ri expreſſa, ut faucibus inferni hominem
extrahat hostia. vel. Pinſie lac Eucha-
risticum flammis facorum aduritur, ut orbis
incendium præſeferat. &c.

A causa finali diceres, Eucharistiam es-
ſe à Xto institutam, ut inde opem,
ferant mortales; ut ſalutem & vitam
æternam

quæternam ipsædem paciscat, ut homines reddat Sanctos, Angelos, Virgines. &c. opis filiam, Cererem finxere vates æterna veritas Eucharisticam Cererem opis humanæ Matrem formavit. vel. Virgineæ species Eucharisticæ, quidni Virgines progenerent mentes? vel. Salus mundi, in mundo Eucharistico habetur, vel. Cælum Eucharisticum, quos non invenit fecit Angelos. &c.

Quærat^rur ex puncto quarto, estne superlunaris, an sublunaris, corruptibilis, an incorruptibilis Eucharistia, & utrumq; ingeniosè applicandum: vg. superlunaria sunt astra, cæli, Sol, Pol- lux & Castor amica navibus sidera, poli, spæræ, àxis, convexum &c. hinc diceres: Solem Eucharisticum maculas inconstantis Lunæ., (hominem intelligo nam & homo lunæ ingenio fruitur, cum mutatur ut luna.) quis non despiciere ambigat? quas radijs suæ clementiæ offundit. vel. o! quos astra terrarum, celo divini Cereris debemus? vel. Igneum solem vocent Astro- nomi niveum in sphaera Eucharistica adora- mus, sed qui orbis incendium spirat, vel. In convexo Eucharistici panis, quid aliud, quam sidera spectaveris. vel. o! quam sa- lutare

latare & amicum sidus Eucharisticum, periclitantibus in hoc mundi pelago mortalibus. vel. extra omnem corruptelam Eucharistica Ceres, sit necesse, quæ ex corrupta vitæ hominibus, incorruptos, ideoq; celo idoneos reddit. & c. & c.

Ex circumstantia sublunarium posset ad multa comparari Eucharistia, cum omne id, quod sub sphaera lunæ reperitur, sublunare dicatur, sed hoc potius ad alium modum amplificandi referimus, modo satis dicere, fruges, in specie triticum, herbas, & quæ frugibus conveniunt, esse sublunaria. Hinc: Sub varia hemisphaerio lunæ, sphaeram Eucharisticam etsi vides, at Deum, ideoque & lunam ambire scias. vel. Divinius hoc frumentum, ut bonæ frugis mentem hominibus ingeneret, oculi, non Phæbes rore aspergi desiderat. vel. Flos campi, Cælestis sponsus, Eucharisticâ seipsam revincit coronâ. vel. Corerem hanc sanctam nunquam in herba videris, etsi semper cum spe, quæ vix in ore Divino nata, maturuit in muricem sanguinis & corporis Xti, imo in Deum. vel. quo lunæ deliquio asserari posset nostra Ceres? quæ rumpitur
qui-

quidē, sed nō corrumpitur, integra dum frā-
gitur; sine sui corruptione generat Deum, in
quem panis transubstantiatur. Non altera-
tur. etsi alterius à pane fit nature. &c.

Quærat ex 5to. puncto estnè sim-
plex, an mixta, elementum, an com-
positum Eucharistia, & quidquid de
his dici potest, subtili ratione Eucha-
ristiæ applicetur. Hinc. Simplex cibus
in regia Eucharistici Principis mensa, qui
à Deo simplici conditur. vel. simplices co-
lumbas, granum hoc simplex, sed gratiarum
fertile, exigit. vel. Commistum hic homi-
ni D. ū adora, non confusum. vel. Habet Or-
bis Eucharisticus sua elementa, quibus emi-
net; dubitas? Ignem amoris Divini, undam
penitentis oculi, terram bonam cordis contri-
ti, ipsum æthera, an auram lenem inspiran-
tis Dei, hic coles. vel. Extra Geometro-
rum decempedam est, Eucharisticum gratia-
rum elementum. Leucas non novit alias,
nisi quas immensitas admittit. vel. elemen-
tum gratiarum est hoc alimentum. vel.
etiam in hâc elementalî sphaera, humidum
sanctioris pupillæ, cum arido obstinati pecto-
ris, calidum, ferventis amoris Divini, cum
frigidis mētibus eternâ pugnant antiperistasi.

Quæ.

Quærat & 6to. puncto, estne ani-
 mata, vel inanimata? mox quidquid-
 de anima, de spiritibus de animæ actio-
 nibus, constitutivo, potentijs &c. di-
 ci potest, imò quod è contra inanima-
 tis servit, ingeniosè trahendum, ad
 formandos de Eucharistia sensus. Hinc
*Exanimæ Eucharisticæ species ipso animan-
 tur Deo, ut vitam hominibus propinent.*
 vel. *Terreum licet genus, Eucharistica Ce-
 res, Divini tamen intellectûs, crassa inge-
 nia, & rudes animas odit.* vel. *Hoc habet
 singularis, anima hæc mundi, Divinior Ce-
 res, ut extra sphaeram sui ambitûs posita,
 tot Ecclesiæ informet, & firmet membra,
 cum aliâs in distans agere omni sit vetitum
 cause.* vel. *mortemne aliquis timuerit? qui
 vitam in hoc sanctiori obolo abligurit.* vel
*Candidum hoc cælum funera atra excludit
 animarum, quæ in se immortales, moriuntur
 gratiæ, mortuæ, hinc vitam beatitudinis au-
 spicantur.* vel. *vitales spiritus hominum,
 absq; vita, qui ab hoc vitæ non derivantur fon-
 te.* vel. *Extra controversiam est, Eucharisti-
 ci Principis animam, plura numero infor-
 mare corpora, sed quæ in unum Xti coale-
 scunt corpus, hoc tamen organicum sit neces-
 se id*

se, id est harmoniâ ut unionis, ita virtutum i signe.

Ex puncto 7mo. estnè sensibilis, an insensibilis? & hinc circumstantiæ omnes deducendæ in usum nostrum. v.g. *Tactum non sentit Eucharisticus Princeps, etsi sensus omnium tangat. vel. Ad tot orbis irreverentias, imò & probra hæret insensibilis Princeps Euch. qui tamen sentitur in pæna. vel o! prodigium fractus, frangi ignorat, depastus, depasci nescit, vulnus non sentit. vel Nihilominus sensibilem scias Eucharist: Cererem, quæ frigore desolatorum cordium tangitur, ut aestu fervidi amoris recreatur. vel. Incruenta hæc hostia, quæ ferro barusspicum non læditur, laniatur plurimq; sceleribus hominum. vel. Quidni Divinior hæc Ceres sit extra sensum, quæ etiam acutissimos sensu, extra se rapit mortales.*

Ex puncto 8vo. quæres, estnè rationis capax, an non? unde diceres; *Cesset hic omnis ratio, ubi qualiter parvo hoc orbe immensum capitur Numen, nemo capit. vel fertile ingenium Divinæ Cereris, hos sapere facit, quibus sapit. vel In circulo Eucharistico adora sapientiam; putare tamen*

hic

hic linguas, non disputare fas est. vel Grandem Divinae mentis conceptum, in hac brevi & rotunda Eucharistica periodo, admirare. vel Intellectu Cereris Euchar: quis non saperet. vel Objectum scientiarum, sphaera haec sapientiae aeternae. vel In tabula Eucharistica scriptum Verbum aeternum, compendium omnis sapientiae est.

Ex pūcto nono quæres ad quod genus vel speciem refertur? genus Eucharisticae hostiae, fruges, far, panis, cibus victima. Species triticum, species ipsa Eucharisticae. Hinc diceres: Fruges haec beatæ, frugi animas celo enutriunt. vel nocent & frugibus umbrae, canebat Mantuanus olor, hic ipsa divinae fruges, umbrae sunt mysteriorum, quibus Divina inumbatur Majestas. vel pingue far Eucharisticum, quod orbi in alimoniam sufficit, nec deficit. vel Species Eucharisticae genus non admittunt, semper singularissima, quia semper Deo repleta, qui unicus & singularis est. vel Aureos Vitellij alicujus panes, & nostrum triticeum in lances accipias, hic caelum petet, ille Plutum, hic album mentis levat, ille gravat. vel Individuum hoc Eucharistici panis, non terrena Cereris, sed

Cele-

Celestis glebæ est, Panis, quippe, hic est, qui de celo descendit. vel: ultra sensum Aristotelis, Schola Christi sapit, ubi in specie Eucharistica, individuum Christi demonstrat. vel Species Angelicas, species Eucharisticas dixeris, quæ in uno acquiescunt individuo &c.

EXEMPLUM II.

SUMAMUS iterum ad amplificandum, vocem hanc, *Corona Regia*, ne solum id Eucharistiæ servire putetur, ex eo, quod ibi creata, & increata, Divina, & humanâ jungi, potuerint, hinc autem non item, unde notandum existimo, quod etsi alicui substantivo non competat propriè quodpiam ex supra scriptis punctis, potest tamen competere methaphoricè & per ingeniosam applicationem, ut statim ostendemus. A primo puncto dices coronam Regiam, esse creatam. Hinc. *Quam dives nihilum sit necesse, unde ut reges, ita, & massa regionum diadematum educitur. vel Quoties opulentior nihili filia, corona, regum us mentibus imprimit, ita auribus insurrat, quam magnificum sint nihil. vel Male sibi eternitatem assingunt, regie coronarum*

B

sphære,

sphæra, quæ tam humili se debent principi, nempe nihilo. vel nihili sunt coronarum cyfra, ubi unitas regnorum deest. vel. Opificis Dei opulentum opus coronæ. etc. Quia verò coronæ propriè non convenit ratio increati, applicetur ingeniosè, v.g. Creatrices regum coronas scias, quæ toties novas sibi sufficiunt creaturas, quoties novam statûs efformant machinam. vel. Viluit in orbe Deus, postquam pro Numine aurum coronarium adorari cæpit. vel. Pinguius hodie coronato sacrificatur Diti quam celi Domino. vel. Docuit fabulosa antiquitas in auro Jovem, ideòq; in coronis numina, coli. vel. In coronarum peripheria, æternitatem sibi præfigunt terrestres Dii, Principes. vel. Habet suas aras, & coronarium aurum, quas subditorum erigit fidelitas, ut ad illas vitam & sanguinem pro Principe victimet. vel. Aræ coronarum, aureas Diogenis oves, quo ille opulentiores vocabat nomine, sibi immolari, volunt, id est, opibus Civium succollari. vel. Aurum, pro vero Numine, sæpe fuit. vel. Magna coronarij auri ambitio est; nullos sibi, nisi communes cum Deo poni patitur terminos; humilem terræ patriam non accipiat.

ptat. vel Quoties superba hæc capitum ornamenta, jus inspirant Principibus! & te quoq; dignum, Finge Deo.

Ex quæsito 2do. Corona Regia est corpus terreum, propriè; impropriè, & per rationem ingeniosam ea, quæ spiritûs sunt, illi attribui possunt. vg. Hoc supra corporum naturam habet, aurum coronarum, ut muros & arces penetret, postquam aureus coronati Jovis imber seras & propugnacula Acrisæ perrupit turris. vel. Durum coronarum corpus, quod nec sub Vulcani malleis emollescere potuit, duram plerumq; Principibus ingenerat mentem. vel. Grandium spirituum Mater corona, etsi terræ filia. vel. Quo non vis invollet auri? alituum prægressa vices. vel. Præter Regum capita, habent suum Imperialia serâ intellectum, dum non nisi meritissimis insidere ambiunt. vel. Lineam intellectualitatis in orbe Coronarum repereris, quæ nisi sapiant, vitiosi sunt circuli. &c.

Ex quænto 3tio. Materia coronæ Regiæ est aurum, hinc quidquid auro servit, ingeniosè asseri poterit de Corona. vg. Pinguis gleba sit necesse, quæ aurum coronarum generat, ideoq; non sterile inge-

nium in Regibus exigit. vel. Rupicola auri massa, ubi in coronarum fastum ascenderit, rupibus asperius pectora Principum indurat. vel. Mirare, aurum in coronis ple-rumq; suum amittere pondus, dum leuibus accidunt ingenijs vel. Inter flammæ Martiales, melius, quàm ad focum Patrium, coronarium exercetur metallum. vel. Melius in aurifodina Civilium pectorum, quàm rupium, aurea coronarum quaeretur vena. vel. Corone, ex natura originalis sui metalli, arcana calunt, an abdyta? vel. Quid? Ex auro Regia conflare diademata credis? curarum maceries, materia est coronarum. vel. Quis ambitus limes? glebam coronarum auri vestigio hominum subiecit natura, fastus capiti imposuit &c.

Forma Coronæ Regiæ, est rotunda, hinc quidquid rotundum in creatis reperitur, ingeniosè coronæ applicetur. v.g. Vt cæli, ita Imperiales spheræ,, gemino regi oderunt sidere. vel. Orbis coronarum bonæ frugis hominibus, vivarium est, non feris. Fines nullos patitur ut imperij ita ambitus. vel. Novum in coronis orbem adoret Columbus, quo non per Oceani, sed per sudorum enatatur procellas. vel. *Quantam regno-*

regnorum computum: aureæ coronarum cyfræ,
 pro quibus, tot millibus hominum deceratur.
 vel. Regū diademata, cyfræ sunt, nisi gladius
 Martis in unitate bellicarum virium, in adsti-
 puletur. vel Quid aliud sunt rotundæ coro-
 narum peripheriæ, quàm Ixionis rotæ, quæ
 perpetuo regū mentes exercent cruciatus. vel.
 Nobilis hæc fortunæ regalis rota, quot non
 egit in vertiginem capita? vel. Eo digni-
 us Coronarum sphaera, Hymenali annulo,
 Reges desponsant Republicæ, quo præstan-
 tius est manu, caput. &c. &c.

Causa efficiens Coronæ Principalis,
 est faber, instrumentalis, malleus, ignis,
 incus, folles, forceps. &c. hinc ad fa-
 bulam Vulcani, Cyclopum, Brontis,
 & Steropis, ad incudem Siculam, ubi
 fulmina cuduntur, &c. descenden-
 dum. vg. Faber quantumvis fortuna sua
 & coronæ sit Premislaus, inter incudem
 tamen & malleum infortuniorum sæpe pe-
 riclitatur, qui ad suam profecit. vel. Ru-
 sticâ Cyclopum fabricatæ manu Principum
 teniæ, durius plerumq; imperialia premunt
 capita. vel. Opifex coronarum Mulciber
 dum cespitat, cespitare, imò in præceps agi
 coronas, erudit. vel. Ex utre Vulcani afflan-

tes regia diademata venti, quidni perennem
 regnorum spirent tempestatem? vel. Le-
 nes sint quantumvis Ethesie, quæ ferta Re-
 gibus conflant, illa tamen severo aduersita-
 tum semper flagellantur Aquilone &c. &c.
 Causa finalis Coronæ Regiæ est, ut or-
 net caput, signum sit regnorum, di-
 stingvat Principem à Proceribus &c.
 vg. Coronas, insignia Regum scribis? si-
 gna ingentium periculorum scias, necesse.
 vel. Ornant Regum diademata, sed & o-
 nerant; decent coronatas frontes, sed &
 pati, edocent. vel. Regum ornamenta di-
 stinguere Reges à populo deberent, non di-
 scingere. &c. &c.

Ex quæsito 4to. Corona Regia pro-
 priè est corruptibilis, ut pote subluna-
 ris; impropriè, & per ingeniosam cõ-
 binationem, potest dici incorruptibilis,
 ideòq; cælo, astris, spheris, polo, fide-
 ribus in specie, ut ferta Ariadnes, Zo-
 diaco &c. assimilari. vg. Quid facilius?
 quàm auro, corrumpi aurum coronarium.
 vel. Ærugo coronarum, onerata spolijs po-
 pulorum æraria. vel. Est sua & coronis æ-
 rugo, quæ consumuntur. vel. Variante in co-
 ronis inconstanti adamantum flammâ sta-
 bile

bile regalis fortunæ ingenium speres? vel. Pulvescere aurum coronarium ignoras? an prospice Regum Mausolea vel. In medelam Imperialis fastus, pulverizari Regum diademata scias. &c. Ex adverso dices. Coronati soles, inconstantiam lunæ despiciant, necessum. vel. Solis pignus, quia solaribus efformatum radijs, aurum coronarum, sæpius tamen fulgura, quam serenum, tempestatem, quam malaciam, freto populari minatur. vel. Sphæræ Coronarum Regni, studium Clementiæ amant. vel. Zodiacum imperialis teniæ, libra æquitatis decet. &c.

Ex quæsto 5to. Impropiè Corona dici potest, corpus simplex, Elementum, &c. propriè est corpus mixtum, unde ingeniosè ludendum erit ad utrumq; vg. Elementum regnorum felicitatis, alimenta coronarum. vel. Cujus qualitatis homo est in quavis Republica? qui se elemento Principum gratiæ non debuit? vel. Originalem glebam imitata Regum diademata, sæpe in fruge & flore beneficiorum sterilescunt. vel. Nil simplicius coronis, quam cum simplicem ignorant Deum, imò ut talem recognoscant, simplices sint, necessè. vel. Quot malorum, & laborum mixtura sit,
Coro-

Corona Regum? vel. *Fermè semper Mulciber in coronis, ferro commiscuit aurum.* vel. *Quid orbi utilius? quàm coronas regum componi, cum corona populi.* &c.

Ex quaesito 6to. Corona propriè est inanimata, impropriè animatam dices. *vg. Anima regnorum est, prosperitas Coronarum.* vel. *Expers animæ aurum, metu emortuas animat mentes.* vel. *Coronis debet imperia, omnem sensum felicitatis.* vel. *Arcanâ Coronarum virtute privata Civium vegetantur, fortunæ.* Ab adverso. *Rupium naturam imitata Regum coronæ, non sentiunt, cum gemitu populi flagellantur.* vel. *Exanimis sunt Principum coronæ, quas amor populi non informat.* &c.

Ex quaesito 7mo. Corona propriè insensibilis, per ingeniosam rationem dicitur esse sensibilis. *vg. Grave superum flagellum sit necessè, quod coronæ sentiant, quæ suam originem saxis debent.* vel. *lapidibus Erythraeo, aut Gange extractis, onusta Regum diademata, animum, non cervicem tantum Regibus indurant.* vel. *Magni sensus Coronæ sunt, quæ necdum natas plerumq; subolfaciunt seditiones.* vel. *Ipsò lynce acutiùs, perspicaces Regum Coronæ, Civilia rimantur pectora.* &c.

Ex

Ex quæſito 8vo. Corona propr iè irra-
 tionalis, impropriè dici poteſt prædi-
 ta ratione. vg. *Subtile coronarum inge-
 nium, inaffequibiles penè in oppreſſionem
 populi molitur conceptus. vel. Intell. actu po-
 tiàs coronarum, quam galearum præſidio ſta-
 bilitur imperia. vel. eſt ſua coronæ ratio,
 quæ dignos non niſi ambiunt. vel. Judi-
 cium coronarum, quoties lances Themidis
 inſedit, ſuo pondere ſe tuetur. vel. Quod
 caput, etiam parturientis, Minervam Jovis,
 cerebri tot refertum, cogitatis? ut Regum
 coronæ, ſive ſuo proſpiciant honori, ſi-
 u populoꝝ ſecuritati &c, &c.*

Ex quæſito 9no. Corona eſt ſpecies
 metallor: metalla genus. Hinc diceres
*Genus terreum coronæ, faſtigia ambiunt.
 vel. Nobilius auri metallum, quem non
 nobilitet? vel. Metellos amat, coronarium
 Metallum. vel. Rudior aurigleba, quot ic-
 tus patitur, donec regum involet capita? imò
 quot ſudoribus heroum offunduntur frontes,
 antequam coronentur. vel. Non infimæ ſpe-
 ciei Coronas credideris, quæ extra culm ina-
 nunquam ſuſſunt. vel. ſpecioſum matum
 eſt, corona. vel ſpecies coronarum, quot non
 evocat amatores? vel, Individuum vagans*

corona, has deserit, alias occupat stirpes, vel. Vastissimâ coronarum species, uno dividitur, expletur, alias in sua potentia impotentem se experiretur: &c.

Notandum quod hæc omnia artificiosè Possint in unam praxim, colligi, & disponi, prout inferius ostendetur. Nunc; sit.

METHODUS 2da.

De fundamento secundo eloquentiæ, ex consideratione Adjectivi.

Cum tibi proposueris aliquem sensum formandum, & assumpseris Substantivum, adijce Adjectiva, quæ tibi subministrabunt mox proponenda quæsitâ. Hæc adjectiva mutantur in substantiva, & utriusq; substantivi, tam in propositione jam habitâ, quàm recens, ex adjectivo facti considerentur circumstantiæ, per supradictis modos, undè infinitos sensus, conceptus, argumenta, copiam verborum maximam habere poteris. Adjectivorum autem ejusmodi inveniendorum quatuor fontes assigno, Quorum.

FONS

FONS PRIMUS

De inveniendis Adjectivis ex circumstantia.

Quantæ Rei.

Amplissimus modus comparandæ
 svadæ oratoriæ, indagatio, vel par-
 vitatis, multitudinis, vel singulari-
 tatis, mensuræ, æqualitatis &c: Sub-
 stantivi amplificandi, Quod metro im-
 minenti perstringimus.

*Rem quoties cultæ velles committere
 svadæ.*

*Quanta sit, advertas: num culmina
 culmine vincat?*

*An parvo contenta situ? numeronè be-
 ata?*

*Vel minus? insignes, an ut aggreget, in-
 trat accervos?*

*Mensuræ cujus? seu tempora dividat illa,
 Sivè rei corpus, seu certè lucra valoris;
 Quidvè tibi servit generali nomine
 quanti?*

Hoc ita intelliges; ut Substantivo addas,
 ex circumstantia quantæ rei adjectiva,
 quæ iterum convertas in Substantiva,
 quærendum est imò cujus! magnitudi-
 nis, aut parvitatis est Substantivum?

2dò. Cujus numeri? aut aggregati-
onis?

3tò. Cujus mensuræ?
seu quo ad tempus, seu
quoad extensionem.

5tò. Cujus valoris?

6tò. Qualiter ipsi com-
petant proprietates ge-
neralis quantitatis, hoc
est; an sit æqualis? tota
vel pars? Continua vel
discreta?

*Pro cuius rei meliori elucidatione, & fa-
ciliiori captu, sit.*

EXEMPLUM PRIMUM

Addamus v: g: Substantivo Eucha-
ristiæ adjectiva ex Imo quæsito,
magnitudinis, & parvitat; imò
per rationem, ingeniosam utrumq; Eu-
charistiæ applicemus; hinc: grande fer-
culum Eucharisticæ Cereris, in quo Deus
convivis apponitur. vel. Maxima hæc Cæ-
lestis mensæ portio, in sua magnitudine
parva, quæ non nisi parvos generat. vel. ab
exiguo hoc Eucharistico puncto, tota felix
æternitas dependet. vel. Unica hæc lacte Ce-
reris.

veris fusa periodus, omnem sensum mentis Di-
 vine absorvit, vel. Quid? lacte etiam nostræ
 Cereris, cui Tellus originē dedit, magni e-
 ducantur Gigantes, qui celum violenti rap-
 piant. vel. Terni sit Enceladus pectoris, ad
 magnitudinē Eucharistici hospitii rumperetur.
 vel apicem omnigenæ perfectionis, in hoc pla-
 no Eucharistico invenies &c: Et sic ulterius,
 quidquid in magnitudine aut par-
 vitate simile esse potest, subtili modo
 combinandi, trahendum ad Eucharisti-
 am; & hoc, ex occasione adjectivorum
 magna, parva. Ex 2dō quesito considere-
 tur numerus singularis, vel pluralis, vel
 per se numerus, ut unum, duo, tres. pri-
 mus, secundus, tertius, &c: imò quid-
 quid numero, competit applicandum
 Eucharistiæ ut calculus, arithmeticæ
 species, computum, hinc: Vnum hoc &
 singulare Eucharistici panis munus, quod
 ipsum Deum specierū compede captivet. vel.
 nulli creaturæ secundæ Eucharistica Ceres.
 vel. secundissimæ dapes, quibus animarum
 felicitas educatur. vel. Vnico hoc nummo,
 celum pignoratur. vel. Ad numerum currit,
 cui Eucharisticarū gratiarum harmonia præ-
 ludit. vel. unus numero Eucharisticæ Pi. ceps,
 in nume-

innumeros sui amatores exigit. vel. quis, ad
 Divinum hunc calculum, non securus debi-
 tor. vel Vnitati Divinae adstipulans Eucha-
 ristica hæc cyfra, quem numerum beatitudinæ
 non excedet? vel. Quot electorum cumulæ
 tibi aggregat Eucharisticus Princeps, qui
 de lapidibus filios Abrahæ producere potest?
 vel. unum Verbum Divinum, sine ulla ag-
 gregatione vocum, Eucharisticâ notatur pe-
 riodo, quia in ipso omnis continetur sapien-
 tia &c.

Ex 3tiò quæsiato, cujus sit mensuræ Eu-
 charistia? diceres, immensa, illimitata,
 infiniti valoris &c: hinc: Immensa, sui
 incolæ dignitate Ceres Eucharistica, li-
 mitata specierum angustijs vel. Vastum or-
 bem, in brevi, & tenui Eucharistico ado-
 raveris Circo, vel. huic puncto Eucharistico
 tota se æternitas impendit. vel. In superficie
 Eucharistica specierû, nihil superficiale, DEO
 ambiuntur, quem tegunt. vel. Mare hoc
 gratiarum quâ bolide mensuraveris? vel.
 Omnem amussim, Virtus DEI Architetrix
 hic absolvit, vel. Gradibus affectuum, non
 decem pedis, orbem Eucharisticum metiri
 licet, vel. Horarium, in peripheria Eu-
 charistice Cereris habes, quod sol Justitiæ il-
 lustrat, ut æternitatis momenta, non diem
 designet &c.

Ex

Ex quaesito 4to. Cujus sit valoris Eucharistia? Dives, nobilis pretiosa, opulenta, &c. dicit Peregrine e caelo, interras Principis Eucharistici opes, quod pretium merentur? si exotica merces magis semper veniant, vel. Grande commercium caeli cum terram Eucharisticae Cereris mercibus, vel. Nummo hoc Eucharistico Calum emitur, an pretij majoris aliquid mundus debet, vel. Obsecratum homini Numen, postquam Xrus factus est pro nobis ut nos peccatum, peccati iugo solveret, & hoc se nobis exolvit denario, vel. Quanti hac Sanctior drachma estimatur; si orbis incendio opus est, ut reperiri possit, in mundi etenim obscura nocte nunquam patebit, vel. Gemma hac nobilior regnorum, non Tonante, sed sereno affluente caelo, quia inter epulas Cenantis Domini, pro concha, manus ejusdem sortita, terrae pariter, ac Caeli usui nascitur, in qua, praeter Antonij lusum, Regnum DEI bibimus, vel. Purpuras Regum, trabas Procerum, sagum bellatorum, in nivea Eucharistica Cereris chlamide adoraveris, vel. Hoc certe stemmate sese insigniat necesse, qui quis prima Nobilitatis virum, & Caeli heredem agere vult, &c. &c.

Ex quaesito quinto consideretur æqualitas, vel inæqualitas, partes, totum, &c: Eucharistiæ, hinc diceres: *Quid æquale Eucharistico Principi terra dabit? cui par non data r, etiam in Cælo; ut numerum, ita socium, in edum æmulum admittit. vel Minimo tegitur specierum velo, quo nihil majus Cæli revelant. vel. Formam suam sphericam, panis materia, cedit DEO, scilicet, spherarum Cæli domicilium, solius DEI est. vel. Anima fidelium, corpus Christi in orbulo panis porrectum, ut scias Officium animæ, corpus Divinum præstare, cum animæ vetitum sit, plura corpora informare, vel. Caput illud, quod sponsa, aurum optimum nuncupat, sub nivibus Eucharistice Cereris latet? scilicet, de natura auri est, latebras, sive montium, sive mentium incole-re, vel. Certè cor Eucharisticum, dormiente etiam in bysso panis Domino vigilat, dum noctu, diuq; in salutem nostram excubat, vel. Audis? quam deserto ore inter arcanorum silentia, è cancellis specierum perorat? Dem Homo? postquam verbum, caro factum est. vel. Quis oculus, sine hac pupilla Eucharistica, lucis capax &c.*

EXEM-

EXEMPLUM 2dum.

In Coronam Regiam.

EX primo *quæ*sito magnitudinis, & parvitatis, diceres Coronam Regiam grandem, spatiosam, amplam, vastam, ingentem, & è contrario, pro sensu exigentem; nunc formanda Substantiva, quæ aliquomodo magnitudinem, & parvitatem denotant. *vg.* *Vastus nimum Curarum Orbis, corona. v. Exile coronarum spatium, non tam magna Regum capita, quam cervicosa occupat sollicitudo. v. Quis non miretur? in angusto diadematum circulo, experiem limitis reperiri curarum vastitatem. vel. Brevis Coronarum ambitus, quanto patet Principum ambitui. vel. Natum in culminibus aurum coronarium, ad majora semper aspirat fastigia. vel. Integros montes iucollare doctum Regiam hoc munus, nullâ currarum mole obruitur. vel. Parvus mundus est diadema, sed grandibus incolis occupatur, ubi serè semper suam infortunia transferant coloniam. vel. Cælum hoc coronarium, Atlantis frontem exigit, ut debite feratur. &c.*

*Ex quæ*sito 2do numeri & aggregati-

C

ONIS

onis; Numerus coronarum, frequentem patitur subtractionem. vel. odit regulas pigri solers Coronarum investigatio. vel. Regia hæc cifra unitatem coronati Capitis amat; secus aucto Principum numero, mille mala designabit. vel. Secunda coronarum prosperitas, quæ non fecunda, vel. Centum oculis coronatum cuiuspiam Argi munitur Caput necesse, ut pupillam hanc regnorū unice omnibus dilectam, conservet. vel. Felicior semper Corona, quam aggregata Civium multitudo suo præstat Principi, quam quæ desolatis rupibus se debet. vel. Vnicum hoc est infelix adeo fortunæ munus quod mille semper comitantur incommoda. vel. sola feralis Lybithina demonstrat, coronarum sphaeras, meram esse nullitatem. &c.

Ex quaesito 3tio Mensuræ temporis & extensionis. vg. Aeternitatem in sphaera coronaria adoraveris, si nec principium nec finem Clementia Principum habuerit vel. Quid solidi in folio? si corona regum solare quoddam horarium est, in quo vicissitudines, lineas, honor umbram, imperatrix virga stylum, puncta brevis periodos vitæ denota vel. Aetas coronarum heroicis annalibus, non
 annis

annis mensuratur- vel. Zodiacus Regalis
 tania, soli, non luna patet, id est, sereno
 mentium, non mensium frequenti mutati-
 one distinguitur. vel. Toti fermè corona-
 rum Domino, pars optima felicitatis, quies
 pacata denegatur. vel. Fulgent quidem ali-
 quando coronata sidera, sed ad superficiem
 tantum. vel. Supremum in auge honoris
 punctum, apex diadematum. vel. Nisi ad
 circinum Geometricæ æquitatis, quæ me-
 ritis Civium, paribus respondent muneribus,
 formetur, vitiosus circulus est, corona. &c.

Ex quesito 4to. Valoris v.g. Ingens
 coronarum pretium, Optimi regnantes. vel.
 Ad Lydium, saxo pejus obduratæ adversi-
 tatis natus coronarij auri magis enitescit
 valor. vel. Meritorum pondere, non librâ,
 regj diadematis examinaveris pretium. vel.
 Princeps hoc metallum, quod in rupibus a-
 liâs regnat, inter homines terrestria numina
 quærit, quæ coronet. vel. Culminibus in-
 nutritum imperiale aurum, suprema ambit
 Regum Capitolia. vel. Ut pretium coronæ
 invenias, Martiale ferrum in adversa ex-
 pone bilance. vel. Nosse voles, quo aurea
 Regum emuntur ferta? bellicoso chalybe.
 vel. Martiali plumbo æstimationem Regæ-

lis auri opitimè indagaveris. A contrario
 Vilescit pretiosus Regiarum frontium au-
 rum ad vile Frontonis alicujus ingenium.
 vel. Oblita suæ originis aurea terra gleba,
 centrum inter astra coronatorum Numinum
 querit. &c.

Ex qua si osto Generalis quantita-
 tis. vg. Tota ad artificij normam corona,
 raro est integra, quam arcani ferme semper
 dissecant æstus. vel. In summum evecta,
 summum oderunt diademata, ne, dum æ-
 quale habent fastigium, remittant e suo.
 vel. Majestas coronarum, paritatem exili-
 to mulctat. vel. Diformant Coronas, non
 informant popularium lachrymarum gemmæ.
 vel. Ærumnarum materia, coronæ dum
 appetitu insatiabili in novas semper statu-
 um feruntur formas, se ipsas excruciant.
 vel. Quod corpus Reipublicæ mansuetudo
 coronarum non animet. vel. Pudet ple-
 rumq; coronata capita, cogitatione, & cura
 subditorum onerari. vel. Quandoq; hero-
 icæ manus potius quàm capita merentur coro-
 nas, ubi fortitudo præoccupat consilium. &c.

FONS

FONS SECUNDUS.

De inveniendis adjectivis ex circumstantia.

Qualis rei.

Primus inveniendorum adjectivo-
rum, & inde formandorum sensuum
modus est, ex consideratione rei, qua-
lis sit, hoc autem fieri potest, indagando
ejus dignitatem, scientiam, indole-
m, mores, actionem, passionem, sen-
sus, &c: quæ sequentibus exprimuntur
versibus.

Res animo quali præstet, perpende, be-
nignè.

Corporis; hinc habitum pensa, num fu-
sus ab astu,

An quæsitus, opem studijs, animæ ve mi-
nistret,

Ingenium, moresve notet, simul actio,
nec non.

Passio, subjectis quas firma potentia præbet.

Indaganda tibi, vel quod non posse vi-
detur.

Quidquid habet sensus proprii, tum for-
ma figuræ.

Juncta, modo facili facundis artibus undant.

Quod ita intelligendum est, quærat.

Rhetoricorum

1^{mò}. quibus animi, & corporis dotibus prædita sit res? seu cuius sit dispositionis quo ad spiritum, & corpus.

2^{dò}. Quo habitu, seu infuso, ut sunt gratiæ, Dona Dei, seu acquisito, ut sunt sapientia, sciëntia prudentia, ars &c: sit insignis?

3^{tiò}. Qualis in intellectuali, qualis in morali statu? ibi proprietates rationis, hic bonum, & malum; per consequens virtutes considerabuntur.

4^{tò}. Cujus sit potentiæ; seu quæ ejus actiones, cuius impotentia, quid patiatur? quomodo resistat?

5^{tò}. A quinque; sensibus qualiter attingatur, aut illis esse obnoxia, ubi sensuum objecta observari debent.

6^{tò}. Cujus formæ, cuius figure?

Amplius

Amplius id, in exemplo, quod immediate submitto, demonstratur.

EXEMPLUM PRIMUM.

AD *quesitum* *imum*, ex connotatione *dotum* animi, spectat, esse *magnanimum*, *generosum*, *heroicum*, *liberalem*, *honoratum*, *meritum*, *dignum encomijs* &c, ex connotatione corporis, esse *pulchrum*, *venustum*, *habilem*, *formosum* &c, & è contra, id seu propriè seu impropriè ad tuos sensus applicandum, ita ut quamvis naturaliter hoc non serviat rei, quam amplificas, attribuatur tamen illi per similitudinem, virtute metaphoræ. Hinc diceres de Eucharistia: *Liberalis nimium Eucharisticus Princeps* dicam ne, etiam sui prodigus? pro *massico* sanguinem nobis propinat, pro *edulijs* seipso *mensas ararum* instruit. vel. *Profusa in gratias, parca in panas Eucharistica Ceres*. vel. *Etiam Magnanimus Leo* detribu *Iuda*, in hospitium *sacræ Cere- ris* descendens sat existimat, corde compunctos prostrasse. vel. *Decora species Eucharistica Cereris specierum*, quem non irreti-

ret amatorem? vel. Præter iudicium Paris, sensu orbis totius pulcherima Divina Ceres, Cæli & terre globo, non aureo pommo dotatur. vel. Venustate Eucharistici sponsi, ipsum purioris Crystallo conscientia speculum optime representat. vel. Effigiem Divinæ mentis Eucharistico numismati impressam quot gratiæ appetiant? vel. Gelatur Cassio marmore improba Venus, ad castas, & formosas Divinæ Cereris nives. vel. Procul æthyopes animi à candore Cereris beatissima! vel. Crystallus penitentis lacrymæ quovis pellucido fonte melius, venustas Eucharistica Cereris Charites exhibebit. vel. Quem non caperet forma Divinæ Cereris, quæ Deum capit?

A quæsito 2dò. ab habitu infuso dices: Cælum se Eucharistico Orbi transfundit, quem tot gratiarum fluctibus offundit. vel. Gratiarum trias infecunda aliàs, & sterilis, hic in infinitum fecundari meruit. vel. Virgines alibi gratiæ, hic Matres, tot cælo progenerant filios, quot mensæ Eucharistica convivias. vel. Gratosus sanè Eucharisticus Princeps, quia semper efficax, quem noxarum onere alleviat, in cælum levat. vel. Infusum Eucharisticis speciebus cæli

donum in Deo, arctius se teneri existimat,
 nisi extra sphaeram Eucharisticam effunda-
 tur. vel. Manus hoc non tam manus quam
 cordis fibras laxari desiderat, ut capiatur.
 vel. Non parcus in Eucharistico nummo
 Deus, nec sibi ipsi parcit, dum se inter dona
 Celestia prodigit. Ab habitu acquisito,
 dices. Ad aeternae sapientiae mensam
 non tam os quam intellectum admoveris;
 ratio fide captiva hic convivatur, ut libera
 compedem ignorantiae praeceat. vel. In
 hoc Circulo semper quaevis triumphat sa-
 pientia. vel. Humiliatum sub speciebus Eu-
 charisticis Verbum Divinum quam alta causa
 est sapientiae? quam fideles animae hic qua-
 runt. vel. Nemo sapiens, cui frugalis haec
 mensa non sapit. vel. Mensa Platonica,
 hac sacra dape instrui debuerat, ut ad gu-
 stum Orbis fuisset. vel. Collegium sapien-
 tum in circo Eucharistico adoraveris. vel.
 In circulum vitiosum agitur omnis sapiens,
 qui extra sphaeram Eucharisticam exigit vi-
 tam. vel. In vertiginem aguntur Philoso-
 phica capita, quae ad Orbem Eucharisticum
 non rotantur. vel. Facile arbor Porphirij
 arescet ad quemvis difficultatum aestum, nisi

signato hoc fonte humectetur. Imò denudet se suis frondibus, quas sanctiori nostro Herculi, ut pote Leonis Sygij spolio insignis inserta victricia accomodet. vel. Hoc sacculo calculo rudioris linguæ effutia corrigantur ut impietatis ita literarum Palestra. vel. Omnis scientiarum species, in uno speciebus Eucharisticis tecto habes Objecto. Aæ. quatum illud, quia omnem intellectum, imò & mundi exhaurit potentiam. vel. Grande cæli artificium, in uno panis Eucharistici puncto, Orbe non capiendam strinxit Majestatem. vel. Opifex mundi Deus, opifer in subsidio Eucharistico. &c. &c.

A quæsito 3tio ex circumstantia intellectualis, & moralis statûs, dices. Indoles Eucharistica Cereris fert, indolere penitentibus. vel. Hoc est ingenium Eumanati Verbi, à se perditos homines, sibi reddere. vel. sublimis certè Divinæ mentis conceptus, combinatam cum Divinitate humanitatem, una Eucharistica periodo claudere. vel. Quod usquam saperet caput, non impetrato ab hac Eucharistica Rota consilio? quam non tam Cardinalitius murex, ut candida specierum byssus commendat. vel. In fortitudine Divini hujus panis, quod non
arripe-

arriperet glorie iter novus quispi in Elias?
 vel. Pretiosior Virtutum thesaurus, in ro-
 tundo hoc sacrae Cereris agro absconditur,
 quem nemo repererit, nisi profundis affe-
 ctibus, pro vomere colat. vel. Castae nives
 Eucharisticae Hostiae Virgines progenerant
 mentes. vel. Quis puer Spiritu? qui
 obulo hoc panis Sanctissimi locupletatur?
 vel. Proborum regulas morum in hac tabu-
 la leges. vel. Patientiae scholam, Vir do-
 lorum Eucharisticus Princeps, in hac my-
 sterijs adumbrata instituit Academo. vel.
 Lacte albens Hostiae pasti, quidni candore
 rem innocentiae combibant mortales. vel.
 vitij tantum, & criminibus, petra scanda-
 li, & lapis offensionis, Eucharisticus globus,
 ad quem allisa cervicem frangunt. vel.
 Summum Bonum, quam brevi compendio
 tenetur? vel. Iustitiae solem in hac sphae-
 ra adoraveris. &c. &c.

A quaesito atò ex circumstantia po-
 tentiae, & impotentiae, actionis & pas-
 sionis dices. Limitata in Eucharistico
 orbe Dei Majestas, illimitata potentia.
 Quo minus oculis hominum patet, plus pe-
 test, in animos, & corda hominum. Quod
 amplius Imperium, quam Eucharistici Prin-
 cipis

cipiu dari possit? ubi ipse Principium, &
 finis, finibus specierum tenetur. Supre-
 mam potestatem in humili hac panis Eu-
 charistici solio adoraveris. Ita Majestas e-
 tiam in arcto summa, quæ sui mensuram
 à se, non ab incolatu habet. Absoluti do-
 minij, quia absolute perfectionis Princeps
 hic noster, vel. Scire voles quid omnipo-
 tens Eucharisticus Princeps non potest? cor-
 contritum perdere, vel. Vincitur pen ten-
 te lachryma, invictissimus, vel. Captiva-
 tur angusto Eucharistica sphaera ergastulo,
 ut te liberum à vinculis Erebi reddat, vel.
 Latere sub specibus elegit, ut tu illustrior in-
 ter Electos appareas, vel. Exinanivit se usq;
 ad obulum Eucharisticum, ut te hereditate
 celi locupletasset, vel. In Cibum se tibi de-
 dit, ut tu cibus ejus fieres, de quo olim aje-
 bat, ego alium habeo cibum, quem vos ne-
 sitis, vel. Felix conviva mense Eucha-
 ristica homo, quam ille se ipso instruxit,
 qui hominem struxit. &c: &c.

A quæsito 5to ex occasione sensu-
 um hominis, scilicet visus, gustus, au-
 ditus, odoratus, tactus, dices. Quid
 speciosius oculo menti obijci potest, quam sub-
 speciebus Eucharisticis, speciosissimus inter
 fili-

filios hominum. vel. Candidus nitor
 specierum Eucharisticarum digregat
 etiam mortalis oculi visum, ut con-
 gregat immortale lumen fidei. vel.
 Amicum homini sine colore Verbum æ-
 ternum videri non potest, nisi cordis oculo.
 vel. Ambrosiam Cælestem panis Eucharis-
 tici nemo gustaverit, nisi gustum hujus sæ-
 culi deperdat. vel. Dulce. Saccharum can-
 dicantis hostiæ, amaritudine cordis contriti
 emitur. vel. Sapis, si anima tuâ non nause-
 at super hunc Cibum levissimum; si levis
 asseri potest, qui à solo succollatur Deo, imò
 Deo gravatur. vel. Verè dilectus noster
 inter lilia albens hostiæ pascitur, ut nos o-
 dore dilectionis suæ ad se trahat. vel. Quis
 non famæ boni adoris evadat, qui flore
 candido Divinæ Cereris famem suam ex-
 plet. vel. Mollis in pænas Eucharisticus
 Princeps quas cordium non liquaret petras?
 vel. Mentibus non manibus tangitur, qui
 cor tuum tangit latens Deus.

A quæsitò sùò ex circumstantia formæ
 accidentalis, seu figuræ quod sit hostia
 rotunda sphærica, circularis, instar Or-
 bis, instar globi, periodi, puncti, &c,
 dices. Deformes quantumvis animas
 formosas reddit, speciosi inter filios
 homi

hominum forma. vel. Rota hæc Eucharistica, ipsos in penitentes excruciat Ixiones; alias beatoris fortunæ Symbolum est. vel. Optime curriculum vitæ ad eternam provehitur felicitatem, sacre hujus Rote officio. vel. Planum cordis hæc Rota amat, odit petras scandali, & lapides offensionis. & c. vide Methodum primam, exemplum primum, quæsitum tertium, ubi de causa formali Eucharistia. egi.

EXEMPLUM 2dum.

In Coronam Regiam.

A quæsito imò. hoc est animi, & corporis dotes considerando quæ metaphoricè applicari possunt coronæ, dices. Coronarum animi, malè ab exinanimentis Civibus, suam auspicantur magnitudinem. vel. Diadematum gloria florenti Procerum coronæ se debet. vel. Distillatum inter belli flammæ, & æstus curarum Coronarium aurum, generosos in quævis adversa eliquat Spiritus. vel. Alchimicus lebes Imperialibus coronis fomes infelicitatum, quo in altiores sublimantur conatus. vel. Dives alias naturâ sui coronarium Aurum, Liberales

rales, non parcas, ut mentes ita manus corona-
 rare amat. vel. Prodigium orbis, prodige
 in egenos coronæ. vel. Mansuetudo coro-
 narum, quos non cicuraret furores? vel.
 Mite aurum in diademate; quod tot jctus
 malleorum emolliuerunt. vel. Non decet
 in vilem scoriam avaritiæ contrahi, pretio-
 sam coronarum massam. vel. Onusta est
 plurimis, Regiorum fertorum venustas. vel.
 Pulchrum est malum, malum Regium. vel.
 Nihil ita deturpat formosas Regum co-
 ronæ, quam turpis civium egestas. &c. &c.

A quæsito 2dò, scilicet ab habitu
 infuso, & acquisito, dices. Celeste do-
 num Coronæ, terræ amorem induunt, ut
 exuant debitam Cælo gratitudinem. vel.
 Non aurei Jovis, aut Vulcani munus est,
 sed dexteræ Omnipotentis Regium diade-
 ma. vel. In quot gratias effunduntur a-
 stra, ut sterilem alias regnorum fecundent pro-
 speritatem. vel. Coronarum orbis Cives
 sibi gratias adsciscat necessum, quæ vix
 inquilinam severitatem patiuntur. vel. Re-
 gia hæc ferta, solas Charites redimire vo-
 lent. vel. Nobiles regalium taniarum
 arrhæ, aris se debent. vel. Tutela popu-
 lorum, fides coronarum. vel. Quo sacra-
 men-

mento obstringant se coronæ, Superis necesse
 unde tot in illas gratiæ emanant. vel. Grandi
 coronarum sapientia, nihil de se ipsis sapere.
 vel. Optime ad tot orbis di demata pro-
 ficit Regius Pelle alumnus e peripatho Ari-
 stotelis. vel. Aurea coronarum Asira Del-
 phico amant illustrari sole. vel Rudis
 auri gleba, nec in coronis egenerum neces-
 sitates intelligit. vel. Onerant, non ornant,
 Regios diademata vertices quæ nobilior
 prudentiæ non commendat gemma. vel.
 Ars imperandi optima, Palladijs debetur
 artibus. vel. Feliciores sunt coronæ, quæ
 è sub ferula Chironis, quàm quæ è sub mal-
 leo mulciberis veniunt. vel. Grave coro-
 natis capitibus suum aurum est, quod peri-
 tior non sublimat Mercurius. &c. &c.

A quæsito 3tio. ex circumstantia
 statûs Intellectualis, & moralis, id est,
 quæ ad rationem, mores, virtutes,
 vitia, &c pertinent, dices. Ideæ coro-
 natorum Caputum non aliæ esse deberent,
 quàm publicæ prosperitatis; vel. Non
 caret suâ coronarium aurum ratione, quod-
 non tam regias frontes, quàm regios intel-
 lectus, ambit, & coronat. vel. amentes
 Coronæ, non amantes populi. vel. Entia

ratio-

rationis sunt coronatis capitibus, desideria
 populorum. vel. Superbium metallum ra-
 rō in humile virtuosū Principis se demittit
 caput. vel. Imperiales vitte frequens
 cum vitijs consortium ferunt. vel. Pluto
 ereptā Coronarij auri glebā, etiam in diade-
 mate stygem sapit. vel. Coronarum vir-
 tutes, eō gratis arrident, quosunt rariores.
 vel. Insupportabilis est coronarum avari-
 ties, quæ non prius ex satiari poterit, quàm
 omne regnorum emunxerit aurum. vel.
 Asylum egestatis, diadema liberale. vel.
 Certa sunt discrimina regnorum erimina.
 coronarum. &c. &c.

A quæsito 4to potentiam seu actiones,
 & impotentiam seu passionem rei ali-
 cuius considerando, dices. Quot mal-
 leos, & ignes patitur aurum, antequam re-
 gum capita ascendat. vel. Plurimum
 possunt coronæ, & eō sunt acceptiores, quo
 minus posse volunt. vel. Impotens est
 Coronarum potentia, cui amor Civium non
 adstipulatur. vel. Vires magnæ Regum,
 plerumq; sunt virus legum. vel. Mirum
 est, tot plagis malleorū nō sat coronas admoneri
 suorum discriminum. vel. Pallet corona-
 rium aurum, ad avaras Principum mentes

ne rupium ergastulo emancipatum, scriniorum angustijs captivetur, &c. &c.

A quæſito 5to: ratione formæ, seu figuræ dices: Non ſemper coronarum periferia, rotam fortunæ denotat, ubi magna felicitas, maximis jaçtari ſolet periculis. vel. Supplicium eſt coronatis Ixionibus, aurea diadematum rota. vel. Sphæra, hæc aurea quidni magna ſemper Numina exigat. vel. Cave ne Lachrymis populorũ pro gemmis tuũ gravetur diadema. vel. Plerũmq; coronæ, à ſuis indurantur adamantibus, ita, ut nunquam ad preces Civium emolleſcant. vel. Male à ſua æternitate coronæ auſpiciantur periferia, ſi non ad Celi normam rotentur. vel. Derogant perfectiſſimæ, id eſt ſphæricæ coronarum figuræ, coronatorum Principum imperfectiones. vel. Scopus eſt infortuniorum, circulus coronarum. &c. Vide Method: primam, exemplum Secundum, ad quæſitum 3tium, de formali cauſa.

FONS TERTIUS

De inveniendis adjectivis à
Sympathia, & Antipathia rerum.

Cer-

Certum est unamquàmq; rem, quæ sub-
stantivo exprimitur, habere vel
aliquam proportionem, inclinationem,
similitudinem, æqualitatem, conveni-
entiam ad rem alteram, & hoc ego no-
mine appello, sympathiam; vel, impro-
portionem, aversionem, dissimilitudi-
nem, inæqualitatem, cōtrarietate, discon-
venientia, & hoc apud me intelligitur per
antipathiam. Itaq; cum ejusmodi sym-
pathias, & antipathias rerum obser-
vaveris, florem adjectivorum copiam re-
peries, ut docebunt subsequētia.

*Res sibi Sympathicæ tacitâ virtute li-
gantur.*

Vel quas agnato tenet inclinatio nexu.

*Filius atq; Pater, Miles Dux, Servus
Herusq;*

*Sint exempla tibi, vel quas proportio con-
dit,*

*Vt natura tropi docet, & conformia
quæq;*

*Vel quæ sunt similes, vel quas æqualis
adunat.*

*Conditio, vel quas facimus mentaliter u-
num,*

*Aut disconveniunt aliæ, quod cognita
mundo.*

Dz

An

Antipathia probat, vel cum res certa repugnat

Se sociare rei, vel nullâ parte coheret

R. spudentq. sibi, vel non equalis habetur

Vtrâq. vel pro suis contraria praelia spirant.

Quærat^r imò an Substantivum, quod erit amplificandum, habet aliquam inclinationem, vel sympathiam ad aliquid, vel non? ut est naturalis inclinatio Patris ad filium, & è contra, jurisdictionis ad Judicem, militis ad Ducem, servi ad Dominum, Magistri ad discipulum, Remigis ad Navarchum, & è contra.

2dò. an habeat proportionem, seu conformitatem cum aliqua re, ita magnus habet aliquam proportionem cum gigante fluctus aquæ cum mōte oculus cum sole, quo reducuntur tropicæ translationes ob vir utem se
ptropor-

- proportionem, ut dicimus ridere prata, fluctuare aristas &c.
- 3to. an sit res alicui similis? vel cui dissimilis? & hic modus plurimum conducit ad invenienda ut adjectiva, ita Substantiva.
- 4to. an sit æqualis, vel inæqualis, magnitudine, pretio; numero?
- 5to. Quid habeat contrarium quid repugnans? contrapositum? aduersum?

EXEMPLUM PRIMUM De Eucharistia.

A primo quæsito, ubi consideratur sympathia, quâ res una fertur, & refertur in aliam, dices: *Ancilla species, Dominum orbis Eucharisticum Principem stringunt, quantum Majestati præjudicium? nisi ipsa adstringi voluerit. vel. Dulcis servitus, illi servire, à quo servaris. vel. Quis intellectus Eucharistica Cereris non*

mancipetur compedeꝝ quâ ipse captivatur
 Deus. vel. Infantem animum, id est
 primæve innocentie, exigit Eucharistica
 Ceres, quem ubere ambrosio cælis abla-
 set Alumnum. vel. Nutricio huic Eu-
 charistico, debet Civis, astrorum Respubli-
 ca. vel. In sinu plusquam Materno Eu-
 charistica Cereris, educari volunt magna
 Cæli sidera. vel. Patricida es non parri-
 cidas tantum, qui illum de novo sceleribus con-
 figis, qui te Carne, & Sanguine suo toties
 cibavit. vel. Totum Patrimonium nostrum
 est, in bonis Eucharistica Cereris. vel. Co-
 ronata suo sero Ceres Divina, virgi-
 nes parit mentes. vel. Quod gratiarum
 Pater est, Eucharisticus princeps. vel. In
 hac exedra æternæ sapientiæ, sub Magiste-
 rio Verbi Divini, quis non proficeret disci-
 pulus. vel. Militares etiam manipuli, fru-
 mento Elætorum, Eucharistico inquam Du-
 ci frugi bonæ animis contribuunt. &c, &c.

A quæsito 2dò, investigando bene,
 cum quo Eucharistia habet proportionẽ
 in gratijs, largitate, decore, (vavitate &c.
 dices. Fontem gratiarum in Eucharistica
 adoraveris corona, quem tunc exhauseris,
 cum Oceani siccabis profundum. vel. San-
 ctiores.

Altorem dixeris Nilum, sed qui uno hoc ro-
 tundo & patenti ostio, plures Celi effun-
 dit ambrosias, quàm ille Ægyptius septem
 ostijs aquas, vel. Divina vitis, prosperius,
 quàm Hesperidum pretiosi stipites, aureos
 Celo alit fructus. vel. In aprico solis Justi-
 tiae posita, quàm suavibus gratiarum gem-
 mat liquoribus? vel. Quantâ Cæli gaze
 tenui hoc operitur velo? scilicet deprædari
 à nobis desiderat Eucharisticus Princeps,
 qui thesauros suos ita publice exponit, cum,
 & Cælum violenti rapiant. vel. Aurifo-
 dinam gratiarum, in hoc Eucharistico, spe-
 cierum nivibus tecto invenies monte. vel.
 Contractas Domini manus ne dixeris, nisi
 brevi fasciâ Eucharisticâ contrabantur.
 vel. E: tam parci ambitus sede largissim9
 Princeps, quia sui ipsius prodigus. vel.
 Quàm pulchro decore vernat Flos campi,
 & lilium convallium, in humili cordis gle-
 ba? vel. Favus mellis distillans in altari
 pro alveari expositus, quanta distulit grati-
 arum suavitate? vel. Ex hoc plano Eu-
 charistico, quot hostium arenas debellamus.

A quæsito 3tiò similia, & dissimilia
 Hostiæ observâdo dices: imo à Cádore

Candida genæ Eucharisticus Princeps, erubescens ad sua mala osculo donat penitentes. vel. Sacræ Cereris nivibus grande inest incendium, quo frigida hominum accendantur pectora. vel. Lacte Eucharisticæ Cereris, innocentia cordium, Cælo enutritur. vel. Candida speciei Eucharisticæ bysso, amictus Princeps, quos: invisit, Candidatos inangurat 2dò à figura; Sphæra Eucharistica uunquam sine motu, aut movetur Lachrymis penitentium aut movet lachrymas. vel. In Eucharistico orbe, geminum adoraveris, Cæli, nimirum, & terre, quia Dei & Hominis sedes est. vel. Oculus est cæli, quo humane prospicitur infirmitati. &c. Vide Method: 1mam, exemplo & quæsit. 3. de forma; & Method. 2dò fonte 2do, exempl. 1mò, quæsit. 6. de figura.

A simili vg. Æthyopes animæ ad mensam hanc candoris plenam ne accesserint. vel. Atrum calculum in electione ad beatitudinem eternam non metuat, cui niveus hic Eucharisticus suffragatur. vel. Annum luctus nigrâ distingvendum chlamyde, à candido Eucharistico sole non expectaveris. Rubus hic Eucharisticus ipso Deo accensus,
qui

qui de se asseruit: ego sum ignis, qui de Cælo descendit, nudato terrenis affectibus Moysi solum patet. &c.

A quæsito 4to intuitu æqualitatis vel inæqualitatis quo ad magnitudinem, pretium, numerum, dices.

In exiguo Eucharistica Cereris grano, quot, & quantos gratiarum acervos Collegeris! vel. Hic est Danielis lapillus, qui in montem excelsam crescit, ut nos Cælo admoveat, aut importet. vel. Gemma hæc inter lachrymarum procellas educata, impari licet lachrymarum pretio emitur. vel. Nummus hic argenteus, cæli nonnisi erario capitur, auro quovis regum præstantior. vel. Nunquam venale Cælum, cui pretium assignari vix potest, hac tenui drachma comparatur. vel. Numerus Electorum, uni huic calcato se debet, asserente Domino: qui manducat carnem meam, & bibit Sanguinem, vivet in æternum. vel. In uno hoc puncto geminos cæli Polos, imò & geminum Orbis globum adoraveris &c. &c.

A quæsito 5to, per contraria, repugnātia, contrapoluta dices. Quis ex hoc fonte salientis in vitam æternam aquæ, Le-

then oblivionis, aut lethum bibat
 vel. *Caelestes haec nives Eucharisticae, incendium orbis alunt. vel. Caeca fides Oculo Eucharistico perspicatior, plurimum videt, dum nihil videt. vel. Sanctior hic Panis, duos quantumvis lapides, in filios Abrabae enutrit. vel. Flos Campi inter spinas, & tribulos cordium male locatur. vel. Dulcis haec Angelorum esca, amaritudinem contriti pectoris alit. vel. Ad Candorem Eucharisticae Cereris, denigrata atra Erebi carbone nomina, in Candidatorum caeli syllabum transcribuntur. &c.*

EXEMPLUM 2dum.

In Coronam Regiam.

Armo quaesito. *Nō pigeat aliquando imperatrices ancillari coronas, dominis Civium affectibus vel. Male coronarum dominium à sola populorum servitute auspicamur, quasi & servire commodis populi coronas non deceat. vel. Pudeat terrarum dominos, servire plerumq; vitijis. vel. Coronarum candore, velut Matrum ubere, ablaetatur Regibus filio tranquillitatis, Civium fidelitas. vel. Sub Magisterio coronarum*

narum optimè proficit alumna regnorum
 equitas. vel. Fertitas in pœnas, in bene-
 ficia steriles coronæ, non facile suffocandos,
 tristi abortu, pariunt Principibus motus
 vel. Pedagogæ longorum casuum patienti-
 æ, sub ferulam discipulæ se submittant co-
 ronæ necessum, ut in suprema felicitatum
 classe proficiant.

A 2do quæsito .Orbis coronarum ne
 solitudini patcat, coronis cumulatim
 admittit sollicitudines. vel. Otiâ gra-
 tiarum sunt, Coronæ eò Nilî largitate po-
 tiora, quo digniùs pectora Civium, quam il-
 le agros, fecundant. vel. In quam par-
 vo Coronarum circulo, tot regnorum di-
 gladiantur infortunia! vel. In brevi diade-
 matum ambitu, quot ambitus? Corona so-
 lem ambiens nimbos minatur, quid à Re-
 gia coronati soles expectaverint, quam
 malorum, & ærumnarû tempestatem, vel.
 O quàm graviter purpurati fœxiones splen-
 didâ hâc suâ excruciantur roia!

A 3tio. Quæsito Æm. l. sp. ærarû Celestiu
 corona, Divinas in Principibus exigit
 mentes, quas redimiat. vel. In miti
 regalis auri fulgore, sæpe fulgur severum me-
 tuas. vel. Reflexi ad Civium pectora
 corona-

coronarum clementes radij, aureos sui
 Principibus ingenerant affectus, ut auream
 sol in rupibus massam vel. In gyro imperi-
 rialis peripheriæ, quæ in facilis vertigo ca-
 pitum. vel Serta hæc regia, spinas sapiunt,
 quæ inter spinas adolefcunt. vel. Tu-
 tius sæpe fuit sub pileum libertatis quàm
 sub regium diadema se conferre, ille, quia
 paritatis est insigne, suo non caret comitio,
 hoc quia pares odit, frequenter à fidissimis
 etiam destituitur. vel. Cybelen malle
 in Regijs quàm Junonem videre, hanc
 auro, illam turribus coronatam, scilicet tur-
 res securitatis publicæ Asylum, aurum men-
 tis avaræ indicium est.

A 4to quæsito Cælum, Regij Atlan-
 tes, non coronas succollatis, eo gravius,
 quòd multorum salutem portet. vel. O!
 quàm grande malum, parvi licet ambitus,
 coronæ. vel. Non sic Pelion Offæ, ut
 coronatarum moles curarum suis onerosa ba-
 julatoribus. vel. Vis æquale quidpiam
 coronis assignem? Ætna sunt, novis semper
 laborans æstibus.

A 5to quæsito Coronarium aurum,
 militari ferro suum debet splendorem. vel.
 Lidius, sunt coronatis mentibus coronæ,
 Coro-

Coronis adversitas. vel. Aureis menti-
 bus ignavam plerumq; inducunt otij vel vo-
 luptatis rubiginem, aurea mundi diademata.
 vel. Extra sphaeram Regiam est, omnis
 scissura animorum, & partium. vel.
 Pallescit coronarium aurum, ubi ferrea
 capita circumambire cogitur vel. Ecclypsan-
 tur fulgida coronarum sidera, ad umbrosa im-
 perantium Nomina. vel. Augusta ejus-
 modi Irides, tempestatis potius, quam sereni
 sunt indices.

FONS QUARTUS

*De inveniendis adjectivis ex cir-
 cumstantia loci, temporis,
 habitus.*

EX hoc fonte non tam copiosa, quam
 selecta desumi possunt adjectiva,
 ubi, scilicet consideratur loci dignitas,
 eminentia, depressio, an sit in plano,
 an inter colles, in sicco, an inter flu-
 vios; unde Nomina propria monti-
 um, fluviorum, deduci possunt in usum
 adjectivorum, tum fabulae; historiae lo-
 co deservientes. Imò licet propriè
 non competant, metaphoricè trahan-

tur. Tempus observetur an sit vernum, an æstivum, brumale, an autumnale, & occasione cujusq; anni partis excurratur in varias circumstantias; quidquid veri, æstati, hyemi, & autumnno servit, ingeniosè applicetur ad propositam materiam seu propriè, seu translattè; longitudo, brevitats, immortalitas, æternitas, memorabile tempus discutatur: item fabulæ quomodocunq; de tempore factæ, ut aurea Saturni, argentea Mercurij, ærea, ferrea Martis ætas, menses, lunæ, Anni solis &c: omnia usui ingenioso Oratoris servient. Per habitum non intelliguntur tantum vestes, & ornamenta hominis sed quidquid rem aliquam designat, & distingvit ab alijs, hinc insignia Domuum, ut Stemmata, symbola, imagines, insignia belli, ut aquilæ, clypei, sagum, hasta, pharetra, gladius: insignia pacis ut olea, fertum, palma, &c. & sic in reliquis seu scientijs, seu artificijs, signa ornamenta, decora observabuntur, ut adjectivorum, ac inde Substantivorum, tum sensuum copię consulatur. Breviter id carmine exprimo.

Quis

Quis locus, & quali rem quamvis limi-
te stringat?

Planitie nè magis, quàm vasto colle
superbit?

Regius, an parvo contentus cespite vulgi,
Scrutari liceat; tum tēporis ordo per
annum,

Ver, autumnus, Hyems, & prædita messi-
bus æstas,

Aeternum, spatio ne brevi superabile
duret.

Pensetur, facilis quo crescat copia
suade,

Ex habitu pariter, vestimentūq; fera-
cem

Verborum seriem duces, insignia
belli,

Ac pacis, Domuumq; dabunt proba munera
pennis.

Explicatio horum versuum per se
patet, imò & jam superflus est præmis-
sa, unde ad Exempla statim
descendimus.

EX

EXEMPLUM Iimum

De Eucharistia.

Primò itaq̄ videbis, ubi est instituta
 SSima Eucharistia? Hierosolymis
 Mox urbis huius eminentiam, digni-
 tem, quod fuerit sedes Regia, mons
 Sion munita, quod fluvio Cedron al-
 luatur, quod fuerit ornata, electa
 considerabis, & inde adjectiva, ex ad-
 jectivis sensus eximios formabis, mu-
 tando scilicet adjectiva in Substantiva
 & circumstantias omnes Substantivo-
 rum considerando vg. *Eucharistica*
Princeps, primum Hierosolymis triumphans
in Candido panis vehiculo, pro eburneo
Romanorum victorum effedo, instituitur
vel. In Regia urbe suo se Calculo Can-
didatum Regni fecit. vel Cui purpuram
Regius sanguis suffecerat, niveâ chlamyde
satis habuerat, ut Regum sedem occupa-
ret. vel Nunquam magis Cælo vertice
admovit mons Sion, quàm exiguo hoc
Danielis an Eucharistico lapillo, cui Deus in-
sculptus est, an? quàm Deus insedit, autus
vel Cedrone alluitur fascias Panis ingres-
sus Infans Eucharisticus, ut scias, quod thermis

lachrymarum amat: O felix filia Sion, candido
 ejusmodi sponso &c. Secundo adveries
 ubi asservatur Eucharistia? in ara, cibo-
 rio, Templis, sacello, unde diceris: Ara te-
 nens bajulat, quam cælum non capit. vel.
 Atlantem in ara venerare, qua cælum, quia
 Cæli Dominum succollat. Vicarius Herculis
 humerus, hic non sufficeret, ubi cervix flectenda
 est in adorationem. vel. Ita semper aræ
 salus annexa, ubi aram salus æterna inha-
 bitat. vel. Altare ipse occupat Eucharis-
 ticus Agnus, ne taurorum, aut hircorum
 sordido cruori pateat. vel. Incubat hostia
 Deus altari, ut tu incumbas ejus amori.
 vel. Quam compendiosum ad astra iter?
 ubi uno hoc uncto lapide Deus à te distat.
 vel. In petra nidificat, Aquila magnarum
 alarum &c.

A tempore; æternitatem in hoc circu-
 lo orbis Eucharistici adora, principio &
 fine beatitudinis carente. vel. Ab agno
 hoc immaculato, potius quàm Phryxæo Zo-
 diaci, ver gratiarum expectaveris. vel.
 Flos campi Eucharisticus, vernâ calentium
 pectorum temperie recreatur. vel. Aure-
 am gratiarum messem, non jam caperato
 Saturni supercilio aut Herculeo leoni, sed

E

Leoni

Leoni de Tribu Juda debemus, vel
 glaciata vitiorum hyeme corda ho-
 minum, in auge summae beatitudinis Sol
 Justitiae Eucharisticus positus, facile in a-
 quam vite salientem liquefacit. vel. Ma-
 gnorum fructuum hortus conclusus, Eucha-
 sticae Cereris sepibus circumdatus Princeps,
 autumnari quosvis mortalium animos vel-
 let, id est fructibus salutis abundare. vel.
 obstupescere caeli miracula in momento, sa-
 cularem felicitatem, imo aeternitatem in
 obulo Eucharistico abligurū, &c.

Ab habitu, vestitus Eucharisticis spe-
 ciebus Deus, quot sibi investit vasallos?
 qui excessivo ejus mancipatur amore. vel.
 Ut rarior candida Divinae Cereris chla-
 mys, ita nostro Purpuratorum Principi
 gloriosior. vel. Hoc stemmate caelum in-
 signiri voluit quo Empirei Cancellaria eter-
 nae felicitatis sigillat decreta. vel. Coro-
 natus Aquilas, in Aquila magnarum ala-
 rum, Regios Leones, in Tribu Juda
 augusta lilia, in Flore campi, & si quae
 adhuc dari possunt regnorum insignia, in
 hoc insigni astrorum clenodio, massae Ce-
 reris pro cera impresso spectaveris. vel.

ut

ut Principem pacis scias, albenti panis to-
gâ induitur Deus Homo. &c. &c.

EXEMPLUM 2dum. de Corona Regia.

A loco. Montibus eruitur, ut mentes
Principum suâ mole obruat Coronarum
gleba. vel, Celsos natales suos è rupibus,
in regnorum transferi fastigia, quæ si idem
esset colles onerasse, quod colla dominan-
tium. vel. Mancipatum in rudibus coro-
narum aurum mutavit, non effugit capti-
vitatem in ararjs Regum. vel. Tago au-
rum, Gangi aut Erythraeo in spolum co-
ronarum ademptæ gemmæ, nativa flumi-
na per scaturigines lachrymarum populi in-
natare amant. vel. aliquid facilius, aut
non duri à coronis expectares? quibus ru-
pes mater & fides est. &c.

A tempore. Mæternitatem sibi in
coronarum peripheria ominantur Principes,
quæ momento temporis sæpe consumuntur.
vel. Serenum coronarum mane, pluviosam
frequenter portendit vesperam, & innu-
bis Phosphorus, tristi obductum tempesta-
te besperum. vel. ad Regum Mausoleo;

ut pro Pactoli arena, tot victorum orbis
 cineribus ferales implere possis et psydras,
 qui aternitatem coronatis numinibus appin-
 gis, illa tibi mensuram aetatis Principum
 declarabunt. vel. Breve semper est ver flo-
 rentium regnorum. vel. In Augusto Decem-
 brem, sub sirio funestam hyemem quoties
 experia est aurea Regnorum messis! vel.
 Longo regnavit tempore, qui multorum vi-
 xit commodo, vel. Aureae coronarum Cy-
 frae sceptrorum virgū unita secula numera-
 bunt, si eis unitatem animorum adjece-
 rit. &c.

Ab Habitu. Ornamenta regiorum ca-
 pitum diademata, onera sunt populorum.
 vel. Insigne hoc regium insignes alit soli-
 tudinis. vel. Imperiorum mala, raro in
 aureos exuberant fructus. vel. Habent suas
 Purpureae tineas, habent sceptrā cariem, qui-
 bus corroduuntur. vel. Sub augusto diadema-
 te acutissimos plerumq; repereris sentes. &c.

METHODUS 3tia.

De tertio fundamento comparan-
 de eloquentiae ex circumstantia
 verbi.

Conquisitis acutâ ingenij combina-
 tione substantivis & adjectivis, re-
 stat verbum, ut integra fiat orato-
 ria constructio; ideoq; secundum actio-
 nem, & passionem assumpti substan-
 tivi verbum activum, & passivum con-
 siderandum est, quod non tantum pro-
 prie sed translâtè etiam, seu metapho-
 ricè applicari potest. Undè considera-
 ri debet, quid agat, quid patiatur res,
 de qua agitur; deinde verba muten-
 tur in substantiva, & ex circumstantia
 substantivorum formentur varij sensus
 juxta supra dicta præcepta.

*Quidquid agit, patiturq; tuo res pressâ
 labore,*

In svadæ pretium coges, verbisq; solutis.

In substantivû non obvia nomina tantum,

Sed grandes ex hinc sensus formare licebit.

Hic modus, quia in alijs supra positus
 transcendentaliter reperitur, brevi hic
 demonstratur exempl.

EXEMPLUM Unicum.

Dicas Eucharistiam activè, produce-
 re gratiam, Sanctificare, virtutes

E₃

alere,

alere, mederi malis, progenerare virtutes, coronare merita. &c. Hinc: *Gratiarum Patriam in orbe Eucharistico habes, quas ille in usum producit hominum.* vel. *Largiores in hoc Electorum Frumento, quam in Cornucopijs Charites.* vel. *Quantas agit in nos gratias Euchar: Principis? ut sic reddat gratiosos.* vel. *Nemo Sanctus nisi de Pane hoc sancto libaverit.* vel. *Hoc certè calculo in Electorum beatitudinem promoveri facile est.* vel. *Officinam omnis sancti & tatis intra sphaeram Eucharisticam adora, ubi reprobi conflantur in probos.* vel. *Alimentum Panis Euchar: elementum est virtutum.* vel. *Nescio quæ famæ probitatis hoc obulo non exsatiaretur.* vel. *Sancta Ceres, quot virtutum pignora sidereo abtactat ubere?* vel. *Medelam tuæ infirmitati in hoc facile repereris pharmacopolio.* vel. *Non virginum tantum, sed & omnis probitatis Gentricem in Divina ut Cerere ita Vite observa.* vel. *Hoc sertum est, quod exantlata decertantium, in arena meritorum, cohonestat capita. &c.* *Passive inferres Eucharistiam Dei manu Omnipotentis formari, fabricari, conditi nectare caelesti, ab hominibus*
mandu-

manducari, teri molis dentium, nec atteri contrectari, non tangi. Flagellari noxis hominum, excruciiari novâ post Judæos lanienâ. &c. Mox hæc eadem verba mutanda sunt in substantiva, inde per modos supradictos ducenda substantiva contrahendæ circumstantiæ, contraria, similia: quæ copiam facile suppeditabunt ut verborum, ita sententiarum. *vg. Quam pulchra Omnipotentis dexteræ fabrica, in brevi compendio Eucharisticæ Cereris, sed non nisi oculis fidei spectari potest. vel. In parvo orbe grandis Machina quæ Deum capit. vel. Ad huc tibi non sapit Celesti conditum noctare Divinius hoc Libum? vel. Molas dentium non timet Ceres hæc sancta, quia atteri non potest, quantumvis teratur. vel. Iterumne extra circumcisam Sion, novum laniena scelerum, Agno huic innocenti apparat macellum? vel. Non satis sub Eucharisticis speciebus latet? ut ibi quoq; Tyrannidi tuorum reatum pateat. &c. &c.*

Comparatis sufficienter tot substantivis, adjectivis, verbis, superest difficultas, quomodo illa sunt combinanda, quæ plerumq; erunt diversissima, repu-

gnantia, contraria, unde de hoc agemus in Athomo secundâ, quæ sit.

ATHOMUS 2da.

De modo combinandi substantiva, & inde formandis sensibus.

Afluere verborum copiâ, necdum id Svadæ dignitatem meruit, si indigesta moles debito in membra, & periodos non coalescat nexu. Ut ædificium architectrix commendet amuffis, non satis est coniecisse lapidum strem, cumulos arenæ, lignorum acervos apparasse, nisi hæc in unam opercalcis aut Assyrij bituminis cogantur compagem. Idem conclave eloquentiæ studium exigit. Combinanda ingenioso mentis artificio quæsitamateries, remotissimi etiam trahendi in usum proprium sensus, ut non inacceptam efficiant oratorij sermonis structuram. Unde labor hic maximus scire, dextreque combinare posse substantiva, & verba quæ comparaveris, pro quo sit.

ME-

METHODUS UNICA.

*Qualiter res, sensus, & verba
diversissima combinari possint.*

PRO felicitate ingenij unusquisq; va-
rios, & subtiles modos combinan-
di habere poterit, qui haud facilè circū-
scribi patiuntur, pro captu tamen me-
liori eorum, quibus necdum par est in-
tantos ausus robur, submitto aliquot
fontes combinationum, quos sequen-
tibus exprimo versibus:

*Res varias postq̄ à præscriptâ legeris arte-
Sire iuvat, quali conjungere singula
lege.*

*Expedit; hinc natura tibi sit cognita
voci,*

*Vnde coacerves sensus; contraria nec non
Sympathici nexus, nomen conforme, priori,
Pensari meruère probè; jam detrahe,
quod vox*

*Innatum volet esse sibi, jam sanius adde
Quo caret, aut distincta liga, distingue
ligata,*

*Aut certâ ratione nega, quod convenit illis,
Affirma, nullo quod scis ex ordine necci.*

E 5

Cetera

Cetera sufficiet librata gloria mentis.

Hic habes aliquod fontes, seu modos combinandi diversa, quod ut intelligas consequentibus insiste.

FONS PRIMUS.

Optimus combinandi modus, ex consideratione naturæ substantivi, quod amplificare proposuisti, ac illius, quod ex adjectivo formatum est, juxta eorum significationem addendo adjectiva, ac demum verbum, ut integra fiat constructio. Pulcherrima verò illa elocutio, ubi adjectiva utriusque substantivo deservientia reciproce permutantur. v.g. si assumeres vocem, *libertas* adderes ipsi adjectivum, dotata inde substantivum *dos libertatis*, doti adderes aurea, libertati inæstimabilis, quæ permutares adinvicem, tandem ex natura dotis, quod exsolvatur viris, quod redimatur, subjungeres verbum hoc modo: *Inæstimabilis aureæ Libertatis Dos magno semper viris redimenda est sanguinis pretio.* vel. Si diceres regnum floridum, inde regnorum flos hoc ita combinares: *Purpuratus vernantium*

tium regnorum flos, suavi populorum ut oculos, itas & mentes recreat amenitate. vel Augustum florentium regnorum ver, quod nisi mites populo spiret felicitatis Ethesias

Plura hujus rei exempla, in exemplis supra politis:

2dus.

NON minus aptè combinari poterunt diversa substantiva per modum definitionis, unum alteri applicando, & statim rationem definitionis ob quam de alio asseritur subijciendo. v.g. Rex & Sol sunt diversa, hæc ita combinabis: *Coronati regnorum soles, Serenissimi Principes, ut infimas egenis populi valles, ita summa trabeatorum nominum fastigia reflexo innubis clementiæ perlustrant radio. Vide supra in exempl.*

3tius.

A Contrario, ea, quæ tuo substantivo sunt omnino repugnantia, opposita, contraria, ingeniosâ ratione connectendo. v.g. *Ne servile Tyranni ferret jugum, ferro cervicem, libertate animi fretus submisit. vel. Ipsa libertas servitus est ijs, qui ut liberos se declarent, nulli*

non

non vitio *serviunt*. vel. *Diem nocti, tenebras luci prius sociaveris, quam probitatem in commercium reproborum adduxeris.* Vide supra Exempl.

4tus.

Propter sympathiã similitudinis, proportionis, relationis alicujus, substantiva non malè ad invicem coalescunt, & sensui formando deserviunt. *vg. solem ambiens corona, signum est tempestatis, similis coronæ regiæ, quæ lachrymas civibus exprimit, unde dices: Corona solem ambiens nimbos, Regum capitibus eminent, lachrymarum minatur procellas.* vel. *Nutritio virtutis ubere, quid nisi probitatis educentur alumni.* vel. *Facem soli, nostram tenuitatem luminosa indoli tuæ exæquare, idem est.* Vide exemplum.

5tus.

Per conformia nomina, seu per annotationem substantiva facilè combinantur. *vg. Elementa virtutum, alimenta sunt gloriæ.* vel. *Augusta famas, Augustorum ambire famam.* vel. *Serviendum est, aut serviendum.* Vide exemplum supra.

6tus.

6tus.

PER figuram commutationis, traductionis. *vg. Ignota virtutis, non ignotus virtuti. vel. In libertate vitiorum servus, in servitute liber à vitijs. vel. Alterno fœdere Religionē Princeps servat, Religio Principem. vel. Pessima regendi norma, ubi dux ab agmine ducitur, non agmen à duce. vel. In noxas sevijt, non in noxios. &c. Vide Exempl: supra posita.*

7mus.

PER comparationem, historiam vel fabulam ingeniosè ad tuum sensum trahendo. *Phryxèd ariete prosperius ver gratiarum aperit Eucharisticus Agnus. vel. Heroica virtus, ad æmulam crescit fortitudinem; ut Achillem habeas, Hectorem objice. vel. Frangitur Capuà Annibal, illecebris mascula indoles. &c. Vide supra Exempl.*

8vus.

PER separationem eorum, quæ sibi sunt unita. *vg. Rex sine urbibus, dives sine auro, vel, In sua felicitate minimum felix. vel. Debellator hostium, non evaginato ferro. vel. Soli lucem ademeris,*
virtuti

virtuti pretium. vel. Atticæ noctes, mentis tenebras non amant. vel. Eucharistica Cereris nives, desolatorum cordium hyemem oderunt. Vide supra Exempl.

onus.

PER unionem disparatorum. *vg. Adora virtutem Omnipotentis! cælum in terram secum transtulit, ut cælo terram inferret. vel. Ignem aquis maritali, qui ardentibus amoris Divini flammis, lacrymas junxit. vel. Nox erat, & claro fulserunt lumine lychni, affinem nocti, quis neget esse diem? Vide exempl. superius.*

iomus.

CUM augentur res parvæ, magnæ diminuuntur. *vg. Grande diluivum orci, una poenitentis pupille stilla. vel. Regnum extra te ne quaesieris qui, tibi imperat, in animo est. vel. In parvo orbe Eucharistico, divitias mundi repereris. vel. Aureos fortunæ fructus dum licentiosius capit, fortunam amittit. A diminutione. Quid in aulis magnifici expectaveris? præter magnificum nihil. vel. Angustior est augusta coronarum sphaera, quam ut curas cæli capiat, dilatatur in ambitum, contrahitur*

men- tur in Polorum officium. vel. Rara est ma-
 fica- gnitudo, quæ se in humili declivio non spe-
 bye- aruit. &c. Vide exempl.

IIMUS.

Ado- CUM negatur alicui, quid propriè
 ter- convenit, vel affirmatur, quod di-
 fer- sconvenit. v.g. In homine nihil hominis
 qui spectaveris, aut Angelis, aut Numinibus
 la- paria aggreditur. vel. In omni felicitate,
 larò nihil facias, quam sprevisse felicitatem. vel.
 quis Virum prius, quam infantem, Ducem quam
 iu. tyronem credideris. vel. Flos in vultu ve-
 nã neris odore bonæ famæ caret. vel. In castis
 vi- nivibus Eucharistica Cereris, nihil gelidi,
 el. ardeat, ut tu inflammeris. &c. Ab affir-
 m- matione eorum quæ nõ conveniunt v.g.
 m- Omne mihi natale solam, de terra nato.
 rbe vel. Ignibus ignes extinxit, qui flammæ
 el. cupidinis, pyra cõercuit. vel. Gravis sane
 ar- pena est, quæ Heroum merita deprimit.
 e. vel. Saturis illecebrâ mundi, non sapi; Ce-
 c- res Eucharistica. Vide exempl.

I2MUS.

PER paradoxum, hoc est per effatum
 inexpectatum, quod non videtur
 simpliciter competere, competit ta-
 men

men secundum reflexionem ingenio do-
sam. *vg. Heres coronarum antequam
natus, in utero imperium cepit, quod prius
mogenito debetur. vel. Coronarium augem-
rum, ferræa plerumq; sæcula parit. vel.
Innocens Agnus Eucharisticus, Leones pro-
generat, quorum fortitudini, Jygius im-
par. &c. Vide exempl.*

tertius.

A Causa efficta, cum alicujus rei da-
tur ratio, non quæ propriè con-
venit, sed quæ artificio ingenij con-
fingitur. *vg. Quæris cur ferrum, tam sit
in homines ferum? quas in incude accepit,
in nobis vindicat plagas. vel. Malleorum
ictibus regia erudiri possent coronæ, quot
malorum flagellis pateant. vel. Ut invi-
tos etiam hostes loqui tua compelleres fa-
cinora, jugulos eorum victore gladio a-
ruisti. vel. Quam subtile Divini amo-
ris consilium! Pane Eucharistico Deum
obtexit, ut in uno obulo Cælum cum Deo
abligurires. &c. Vide exempl.*

quartus.

A Numero, occasione scilicet nume-
ri acutè varios sensus combinan-
do.

do *vg.* Ad voluptatem Patriæ non satis est,
 te semel natum fuisse, millies nascêri,
 mille nepotibus. vel. Unus Hercules
 gemino non suffecit hosti, tibi uni tot legi-
 onum centuriæ succubêre. vel. Bis felix,
 semel cum ad coronam vocaretur, secundo,
 cum vacaret à corona. vel. Primus ab ute-
 ro, raro secundus. Vide exempl.

ioquintus,

A Gradibus comparationis, positivo,
 comparativo, & superlativo. *vg.*
 Brevem vitam natura fecit, culpa brevissimam,
 ars nullam. vel. Felicem dici,
 vix alicui licuerit, nemini felicissimum.
 vel. Dux in toga bonus, quo in sago ne-
 mo melior, optimum purpura faciet. Vi-
 de exempl.

iosexthus.

Cum substantiva diversa, & sibi
 opposita, per aliquam proportio-
 nem coadunantur. *vg.* Humanius est
 mentis acie vincere, quàm ferri, vel.
 Gladio manus dedit, ut sceptro asvesceret.
 vel. Sub sertis Apollinaribus frons probè
 exercetur ad coronas. vel. Eucharisticus

F

Agnus

*Agnus, bellico ariete fortius & prosperius
Tanarias expugnat portas. Vide exemplum*

107mus.

AB allegoria, cum ex occasione sub
stantivi, propter aliquam propor
tionem, & similitudinem assumpti, sen
sus formatur illi substantivo congeni
tus admixto, sensu proposito, substan
tivo, proprio. *vg. Navigium Reipubl. se
ditiosi discordantis populi tempestate jacta
tum, facile ad scopulos infortuniorum impin
git. vel. Sub Candido Eucharistica Ce
reris velo, quis non securus eternitatis por
tum ingrediatur? se viente etiam ventos
illo orci principe, qui super latera aquilo
nis sedem sibi præfixerat. Vide exemplum*

108vus.

PLures pro fecunditate ingenij mo
dos quisq; sibi invenite, et satis est
mihi indigitasse viam. Nihilominus,
ut ostendam, quàm facile hinc format
possit non unius tantum sententiæ, sed
orationis contextus, subijcio Exempla,
ubi videre poteris, quomodo substan
tiva per supradictas methodos & fou
lat

tes

beriu
emp
tes conquifita, in unum orationis cor-
pus artificio intellectûs cogantur:

EXEMPLUM imum

Sub
opor
, fen
geni
ftan
bl. fe
jacta
mpin
Ca
por
ento
quilo
mpl
mo
s est
nus
mar
, fe
mpla
ftan
fou
tes

*Eucharifticus Panis, non nifi ſa-
turis gratiæ proritât famem
Mortalibus.*

S Aturos Cæleftis gratiæ Divinior alta;
ris menſa exigit, qos reficiat. Rarò
Euchariftici Numinis famem, vacuus
ſupernis favoribus, oppletus verò mun-
di illecebris, cujuſpiâ ſtomachantis Pe-
lidæ feret appetitus: Sed ô! quàm ni-
mis avarus ille helluo eſt; qui præter
conditum ſvavi obſonio Deum, ali-
quid ſæcularis voluptæ eſurare poteſt.
Parvus, ſed infiniti valoris obulus hic;
ſi in projectis in præceps abdominis
non ſufficit mortalibus, certè nec au-
reis Vitellij alicujus ſaturabuntur edu-
liis, nec regiâ opulenti, at ſemper fa-
melici Midæ, explebuntur offâ. Clau-
ſa arctioribus ſacramentalium ſpecie-
rum limitibus immenſa virtute Dei
latentis Ceres, quem Tantalum non

exsatiaret? ut adhuc præter lautum
 hoc tragemma, aut fugacia regnorum
 hianti ore captaret poma, aut, quod, om-
 nē penitus Cælestis ferculi suffocat esuri-
 em, rariores cum integro fluxarum
 opum pelago abliguriret auratas. Sanè
 orbi in cibum sufficit, orbis Eucharis-
 tici Incola Deus. Credis? Triticea
 Divini epuli sphaera æternitatis sym-
 bolum est, quæ tot Lumina æternita-
 ti enutrit, quot beatâ sui fame inescat
 nomina. Quis verò Regiam Iessæi Prin-
 cipis mentam? quis angelicas dapes,
 plenus nitore ciborum sæculi? quis
 Divinum illud convivium infarcitus
 voluptæ ferculis, offusus illecebrosæ
 cupiditatis mero, ingurgitatus Circææ
 amyctidis toxico ideoq; absq; ulla ore-
 xi accesserit? Coronata Deo, & suo
 orbe Divina Ceres, sola in regno pe-
 ctorum imperare, ut sol in astrorum
 dominio lucere volet, quæ eò man-
 sverior est, quò potentior, nec patitur
 corrivale tenebrarum Principis solium,
 nisi ut toties invicta expugnetur vir-
 tute, quoties superbas erexerit cristas.
 uncta frumenti Electorum pingvedine,
 quidni

quidni exangvem, pereuntium fame
animarum castiget maciem? sanctio-
ris Myrtæ hæc victima, quovis tauro-
rum adipe nobilior, illas tantum non sa-
turaret mentes, quas fastidiosa æternæ
salutis dementat nausea. Scilicet verbo
æternæ Sapientiæ genita, Euchristica
Ceres, filios felicitatis generat.
Amoris Divini, non furni ignibus ex-
coctus Panis hic subcinericius, quem-
cunq; reperit in viâ salutis, corro-
borat Thesbiten. Sed Angelicæ men-
tis sit necesse, qui angelorum cibum
famescit. Humanæ conditionis Eucha-
risticus Princeps, nihil hominum, in
hominibus invenisse gaudet. Me audi!
ut in hoc fonte vitæ emunderis, munda-
tum exue. Virgineam mentem, id
est, nulla sæculi illecebrarum corru-
ptam archâ, exigit Divina vitis, quæ
sola virgines germinat. Quid? beati-
tudinis, non tritici massam, in Dei
Hominis delibas Cibo. Azymum scias
panem, qui præter lachrymarum &
effusi cordis undam, penitus nihil, quod
mundi est, admittit. Sementis opti-
ma Cælestium gratiarum, maximæ fru-

gi æternitati producit germina, Cælum
terrestre in hac triticea sphaera ado-
ra, qui Cæli desiderio caperis, imo &
fortunæ rotam hic habes, quem infe-
lix felicitatum ambitus in vertiginem
agit. Sané ad hunc, optarim, totis vi-
ribus collima circulum, in quo pro-
meta, Deus est. Orbe suo vincta Eu-
charistica Majestas, orbis deliciarum
compendium, nihil est, quod tibi non
suppeditet. Proinde in saturitate gra-
tiæ famelicus Dei, in fame Dei satur
esto gratiæ, quisquis ad salutare hoc
evocaris Aræ convivium.

*Amplificatio hæc ex solis substantivis per
primam Methodum quasitis à causa effici-
ente, materiali, formali & finali desum-
pta. Vides, quæ usus hujus reflexionis
plura exempla subijciam in tomo secundo
praxium hic tamen sit,*

EXEMPLUM 2dum.

Eodem modo, ut supra à causis.

*Coronæ graviter premunt Co-
ronata Capita.*

R Arè quis Principum fortunæ suæ,
aut

aut coronæ faber, ita prospero fruetur
imperio, ut inter malleum & incudem
periclitantis vitæ non hæreat. Rudium
opus Cyclopi, diadema regium, ru-
sticantem plerumq; pervicacis fortunæ
barbariem, in perenne sibi adsciscit con-
sortium. Quid? grandis Mulciberejæ
frontis sudor, auri coronarij superbia
non minoris suos portitores admonet
sudoris. Durè fabrilibus malleis fla-
gellata, frequenti coronata Capita in-
gruentium malorum, pro malleis, fla-
gellat icu. Immane vulnerat, ab im-
mani sterope vulnerata. Nec puto ita
ferociter, ferreas Princeps hoc metal-
lum carpisse Vulcani forcipes, ut acri
Regum vertices carpuntur curâ. Sint
mollium quantumvis Ethesiarum le-
ni conflata aurâ imperiales coronæ,
sævam tamen infortuniorum Æoliam
in Augusta secum deportant tempora.
Scintillanti aævæ foco, intolerabili
Principum mentes accendunt negotio-
rum æstu. Scias, inquam, regale au-
rum fulgidam esse operosi solis pro-
lem, ideoq; sereno suo, tristem sem-
per imbrium, tempestatumq; minari

hyemem- Et certe splendida ejusmodi sibi,
 tæniarum præmia, gravius sæpe fatali
 mole suâ imperantium affligunt ver-
 tices, quàm recreant, plus onerant, ut
 quàm ornant, quæ cum insignia regno-
 rum dici audieris, signa ingentium pe-
 riculorum credas, necesse. Decentur
 emeritas frontes, sed unâ pati edocent,
 Meritò sagacior natura dignius hoc me-
 tallum grandibus oppressit montibus,
 quod fermè semper tot orbi secum
 incommoda confert. Terræ visceri-
 bus extractum, in omne se malorum
 eviscerat germen; è vena terræ exca-
 vatum, venam aperit omnium infe-
 licitatum Regio sanguini. Multis o-
 ptata, an ambita aurea coronarum mas-
 sa, raro in aureos Vitellij panes, sæ-
 piùs in obolum Belizarij suffecit. Quid
 inserta fulgentibus toris gemmarum
 portendit grando? nisi quod lachrymas,
 pupillæ procellam, quævis secum defe-
 rat maxima fortuna. Quid virens am-
 biguo igne smaragdus? nisi quod her-
 bam plerumq; pro laurea & flore re-
 gnorum, Augustis inimicius fatum
 porrigat manibus. Durus est adamas
 sibi,

modi sibi, durus est coronatis capitibus quæ
fatalis infidet. Cruori hircorum, quo mol-
verescit, assuetus, sanguineos purpurata-
anturum frontium ambit sudores. Vitrea
ignotum communiter omnium, sic maximè
pe Augustorum fortuna, facile suo lædi-
centur, aut scinditur adamante. Nescist
ent, auream diadematis peripheriam innu-
me-mera circumstare pericula? In hoc sa-
ous, ne imperiali circulo, metam & cen-
rumtrum conjuratæ sibi fixere adversita.
cri-tes. Sphæra hæc regia non tam lumi-
umnum quàm fulminum sedes est, mina-
ca-cem Saturni vultum, citiùs quàm se-
se-renam Jovis frontem, crudelem irati
o-Orionis ensẽ quàm mite Ariadnes
af-fertum circumfert. Cælo exclusa no-
cæ-vercans fortis humanæ Dea in corona-
vid-rum sistemmate Cælum sibi fabricat,
am an occupat? unde domestica sunt ma-
as, gnorum imperiorum infortunia. Vix
se-aliqvis Regnantium est, quem circulus
n-lus hic vitiosus vertigine sua non ra-
er-peret in præceps. Purpurati Ixiones,
e-rotam, quæ excruciemini, ambitis! Disce,
m-quantus quantus es in Cineribus tu-
as-is avare regnorum prædo Alexander,

quàm semper coronata capita, graviter premant Coronæ. *Plura exempla videt in tomo secundo, praxium.*

ATHOMUS 3tia.

De amplificatione athoma, seu unius sententiæ in plures sensus.

HActenus docuimus, qualiter una vox in sententiam, & integrum sensum excrecere possit, nunc studij nostri est ostendere, quomodo una sententia, in aliquot periodos produci possit, quem modum amplificandi, ego amplificationem athomam seu, minimam voco. Unde sit

METHODUS PRIMA.

De modis formandæ amplificationis athomæ.

EX minoribus athomis metuenda coadunantur fulmina, stillatim decidens pluvia, alveos implet, parva semmentis, exuberat in opimam messem. **Q**uidni una sententia in contextum

orato-

pratorium ascendat? sed ad eam dignitatem, non nisi certis gradibus amplificationis pertingere potest. Ideoq; cum hęc amplificationū pelagus aggredimur, cognoscenda est natura, & divisiones amplificationis. Definitur ergo amplificatio in communi, quod sit inventio verborum, & sententiarum augendæ orationi deservientium. Ex hac definitione patet aliam esse amplificationem unius vocis, de qua jam egimus, aliam sententiæ, de qua ad præsens. Et hæc amplificatio sententiæ triplex est: athoma, minor, & major. Athoma amplificatio est, cum una sententia in plures identicos sensus protenditur. Minor est, quæ fit per argumentationes, ut Syllogismum, Enthymema, Collectionem &c. Major est, quæ constat exordio, propositione, narratione, confirmatione, & epilogo; de his duabus postremis alibi, hic de infima, seu athoma agemus, ut à parvis ad maxima, ab imis ad summa assurgamus; quocirca fontes aliquot huic usui ostendo accomodos.

FONS

FONS imus.

De amplificatione Athoma per
Definitiones Conglobatas.

NON dicimus híc de definitione Dialectica, quæ genere & differentia constat, & unâ brevi periodo absolvitur, sed de definitione oratoria quæ descriptivè varias proprietates simul explicat, & hæc alia est propria quæ ex natura rei desumitur, alia metaphorica, quæ à similibus deducitur. vg. Acciperes in materiam amplificationis hanc sententiam: *Pax optima rerum*; quam sic per definitiones conglobatas auferes. Vis? ut publicæ pacis, & quietis amœnitatem justâ tibi depingam effigie? basis est civiliū fortunarum, regnorum anima, Principum cor; est summum Reipublicæ bonum, nutritius vigor, cui suam imperia debent magnitudinem, prosperissima opum & populorum auxesis; est species pulcherrima mundi, nullo vitiata colore pulchritudo, objectum omnis felicitatis, est dulciarium egestatis,

is, suavis odor populi; est altrix ho-
 norum, prosperitatum mater, Magi-
 stra omnium studiorum; est tutela coro-
 narum, libertatis conservatrix, manu-
 ductrix gloriæ, obex ærumnarum sy-
 stemma adversitatum, centrum bonæ
 spei, Polycratis diarium, ætatum
 longa beatitudo &c. Ecce quantum
 brevis sententia excrevit? quod si sin-
 gulis definitionibus addetur ratio, cur
 ista res aliqua denominetur, quo non
 assurgeret oratio?

FONS 2dus.

Per Enumerationem partium.

Amplificatio per enumerationem fit,
 cum aut totum in suas partes, ut
 navis in proram, puppim, clavum, ca-
 rinam, vels, antennas, transtra, &c.
 aut actus aliquis in circumstantias
 antecedentes & consequentes, aut cau-
 sa generalis in suos effectus, aut ge-
 nus in species dividitur. vg. *Nemo*
in terra beatus, diceret: *Quem mihi*
agraria fecunditas *Quinctium*. quem
militaris castrorum prosperitas *Cæsa-*
rem,

rem, quem solia Cræsum, quem opulenta araria Polieratem, quem vilis mapale Irum, quem oppida civem quem Curia Judicem, quem Senatoria curulis Optimatem, quem augusta patricia Principem obtulerint? qui ex pers omnis adversæ sortis perviciæ fixam, extra Empyreum, intra mundum illecebras, & vasta orbis latifundia occuparet beatitudinem.

FONS 3tius.

Per antecedentia & consequentia.

Sensus hujusmodi amonitionis per se patet, observatur alicujus singularis actus præcedentes causæ, modi, circumstantiæ, & pariter inde consequentia seu damna, seu lucra. Sit in exemplum sententia: *Belli metus enecat orbem.* Hinc diceres: **A** turbido Martis astro quam expectaveris bonæ spei malaciam? defixæ in stadio belli hastæ, sub hastam oneratas Civium fortes cogunt. **Æ**s militare tubarum, nœnias æri publico occinit, & dum acuit herorum animos, hebetat colonorum studia,

dia, qui alias indefesso conatu cumu-
 landis insudarent opibus. Evolutæ in
 aëra bellatrices aquilæ, dubijs vela
 prosperitatis publicæ committunt ven-
 tis, imò sæpe magis prædæ civium,
 quam hostium impendent. Quid mur-
 mur illud lituorum? inflata cornua,
 reboantia tympana aliquid non ferale
 sonent? gemit terra sub manipulis le-
 gionum non tam ferrea Martis testu-
 dine, quam lentis, sed intolerabilibus
 damnis pressa. Ita sua germina sem-
 per parentibus noxia! lucrum belli
 victoria, laureæ, ferta perennia, hosti-
 um manubiæ, quotus est Pellæus
 Tyro, qui vinci non potest? Imò si favens
 cesserit alea belli, quot lustris redi-
 mendus exhaustorum civium, deso-
 latarum urbium luctus? &c.

FONS 4tus.

*Per resolutionem cause in
 suos effectus.*

HAbe pro exemplo gnoma; *Auri
 vitiosa libido.* Hinc diceres: Midæ
 famem tibi imprecor, quisquis es mor-
 talium,

talium, cujus avaram orexim aureus
 montes explere non possunt. Illudne
 tibi metallum arridet, quod natura in
 viscera terræ, infra universi pulchri-
 tudinem abjecit? Quod à coronis pre-
 tium accipit, illud in coronatorum
 capitum vitijs deponit. Non ita gra-
 ves populus experiretur Principes, si
 gleba hæc aurea pondus non adderet,
 aut non amaret. In aureo Cleopatram
 poculo, quantam Antonius bibit re-
 gnorum jacturam? Num ideo sacrum
 quia in tripode Apollinis cultum? Plu-
 to judicet, cui ut Apollo ita aureus
 tripos in spolium cessit. E Ditis ærario
 abreptum, Ditem petit aurum, cave,
 ne & te Diti mancipet. Credis, quod
 tui tot aureorum nummorum acervi
 te illo è mancipatu rediment? Imò in
 bilance districti Judicij Divini tuo da-
 mno venient, cum naturali suo te pon-
 dere usq; ad centrum Heri, stygis in-
 quam Domini, rapiant. Aureum Pa-
 ridis pomum, neq; in manibus De-
 orum pulcherrimæ virus suum depo-
 suit. Asiam Europæ, Græciam Phry-
 giæ, Mycenæ Ilio commisit, nec pri-

us belli faces ex ingvi patiebatur, quam
 tot regum patriam in cineribus vidis-
 set Trojam. In Hymenæi forsan ara
 mitius? ubi in maritales decoctum est
 sphæras; Semiramidem consule, quæ
 in jugalo Nini amores tuos ulta est.
 &c. &c.

FONS 5tus.

Per resolutionē generis in species.

DO exemplum: *Quæq; suis tellus se-
 se discriminat armis.* Quod ita effere-
 res. Non est ullum sub sole regnum,
 quod ut cælo, ita & armis se non di-
 stingvat, ut indolis suæ magnitudinem
 demonstrat. Romæ imperium victri-
 ces Aquilæ insigniunt, quæ ut in avi-
 um republica regios honores obtinue-
 re, ita supra ferarum, & quorumcun-
 que animalium gloriam evolant; Gal-
 liam lilia, regius inquam flos, imo Rex
 florum, exornat, ut & sanguinis di-
 gnitatis, & candori erga populos in
 Principibus præludat. Poloniæ idem
 qui Jovi minister ales, fulmina in ho-
 stem suppeditat. Austriæ ceras alaude

occupant, ut solis illæ volucres, Serenissimos nepotes designent. Sveciæ coronati leones, eximiæ fortitudinis Symbolum sunt. &c.

FONS 6tus.

*Per explicationem prædicati
& subiecti.*

SIt pro exemplo hic sensus, *Coronæ nunquam sine curis*, Ubi utrumq; substantivum tam coronæ, quàm curæ materiam amplificationi offerent. *vg. Da, si poteris solia sine sollicitudine, coronas absq; curis, regna sine negotijs, prospera sine appendice calamitatum, excelsa sine metu ruinæ, murices absq; cruditate & sudore usq; a sanguinem, purpuras absq; tela perplexitatum, & ego fortunæ constantiam in Regibus adorabo.* &c.

FONS 7mus.

Per Congeriem similium.

Fit ejusmodi amplificatio, quoties sententia aliqua per plures simul inductas

ductas similitudines comprobatur, *vg.*
 Sit propositio, *Rara est felicitas cui se
 aliquod non admiscuit infortunium.* Hinc
 dicerēs: Nihil ita clementior in fasti-
 gium extulit fortuna, quod aliqua in
 fortuniorum non flecteret vicissitudo.
 Umbram soli, maculas lunæ, eclipſim
 sideribus adimat, qui à sereno felici-
 ratum, quævis ærumnarum nubila præ-
 scribere conatur. Quid dignius præ-
 ziolis gemmarum pignoribus? inter
 turbulenta educantur fulmina. Quid
 auro carius? grandi montium
 pondere obruitur. Quid roſis amæni-
 us? septæ rigorosis spinarum telis hor-
 rescunt. Superbis Regum onusta exu-
 vijs, vili plerumq; arroditur carie Do-
 donæa quercus, nota triumphorum
 gloriæ laurus, quot patitur ascias?
 quæ severos Tonantis ignes non me-
 tuit. Immortalis Libani cedrus, gla-
 ciali colluctatur Boreæ, si non frangi-
 tur. Nil iuvat operosum naturæ inge-
 nium inconcussa adamantem munivif-
 se duritie, quem parva hædorum edo-
 mat sanies, nil murici profuit resta-
 to armari ostreo, qui suo interitu re-

gnorum servitio ambitur. Ita quidquid
 vel naturæ de rebus, vel fortunæ in tra-
 gico quæle quæle obtinuit premium, ab q;
 deterioris libræ notâ non fiat. Quo
 magis regnorum felicitas, quam om-
 ni ex parte beatum nunquam in terra
 expectaveris. Habent suas imperatri-
 ces purpuræ tineas; quibus depascun-
 tur &c.

FONS Sus.

*Alio modo per unam simi-
 litudinem*

FIT, cum prius similitudo explicatur,
 ac tandem applicatur sensui proprio,
 qui proponitur. v.g. hæc sententia, Ut
 Nilus ubertate Ægypto, ita Princeps
 liberalitate consulat civibus, ita ampli-
 ficaretur. Debet suam liberalis Nili
 alveo ubertatem Ægyptus, debent mu-
 nificæ Principum dexteræ, opulentio-
 rem regna fortunâ. septem ille effunditur
 ostijs, ut eó largius fecundas Patriæ
 ferilitati propinet undas; extra herbi-
 das ascendit ripas, ut promptus de-
 cumano in utilitatem accolatum eva-
 getur

getur fluctu pingvior arētei glebā obruit
 limo, ut amantiori investiat virote. Vi-
 deres emancipatas per prata salire lym-
 phas, quæ latior occupat Chloris, pa-
 cato flumen per agros exerrare gurgite
 quos sua impleat Ceres; colludere sylve-
 stribus Nymphis quæ rivos greges, quæ
 mox ubere foliorū coma adustas ornet
 arbores, fretum inundare hortos, qui-
 bus tuos Pomona adaptet fructus; sed
 quid Nilus sit ēi præstare poterit Ægy-
 pto? quod effusa Regum non exæquet,
 aut superet Iberabitas? Aureo bene-
 ficentiæ Principum torrente, vacui
 egentium populorum inundantur sinus,
 recreantur curiæ irrigantur aræ, hūiles
 æquè excelsæ ditantur ortes. Crescit fer-
 ri seges in castris, vernant purpurarū
 flores in senatu, messis uberrima gloriæ
 maturatur ubiq, quo largior scepro-
 rum prodigalitatē influit amnis. Quid
 ergo? plusne torrida Syene è suo bibit
 fertilitatis Nilo, quàm miseri cives opu-
 lentiæ, e Regiarū largitionū pelago? &c.

FONS 9nus.

Per allegoriam mixtam.

G 3

Quam

Qando verba sensûs propriij verbis allegoricis permiscuntur. *vg.* Idem est vitij ingenium & vitibus, exuberant, ni falce putentur. Hoc ita efferres: Noxia semper ut vitium, ita vitiorum fecunditas. Nutritium probitatis vigorem, iners ejusmodi facile absumit sylvæ, ni severo justæ Themidis præcidatur ense. steriles inquam in sua fertilitate, ut palmitum, ita noxarum umbræ dum omnne cæli excludunt ferrenum, fecundam bonorum fructuum spem enecant. Racemorum, ut criminum permissa luxuries, æternam generat & ablactat noctem. Astris invidi strolones, astrorum influxus maturescenti ut uvæ, ita virtute præripiunt. Gemmantes, vitæ sanctioris, vites illachrymatur pessimo exuberantium vitiorum abortur, nisi earum luctum, aut æstus vindicis flammæ, aut sævius ulciscatur ferrum. Ita noxia libertas, falcem semper invocat. Nobilis botrorum, vineæ Domini sanguis, quem inutiles ejusmodi exsugunt spongiæ, aliter refundi non potest, nisi per vulnera vomatur, id est, alimenta virtutum quæ teneræ

neræ indoli adolescens suffuratur culpa, aliter refarciri nequeunt, nisi culpa plectatur. Facile probis fructibus insultant, dum in altum saliant, intempestiva hæc germina. Securas tamen ejusmodi jacturæ vineas Christi, reddet securis. Attendendæ sunt nimix fertilitati comæ, ne noceat. Sylvescit pessima scelerum indoles, ni chalybem sentiat. &c.

FONS IOMUS.

Per Congeriem eruditionum,

JTa in hanc sententiam: *Virtutes cælium, non vitia occupant, luderes: Quid astris cum sceleribus? quæ ipsi tantum inserta nectuntur virtuti. Nisi ideo sideribus effrons crimen admoveri velit, ut candentes cæli faces pænalem illi inurant notam. Malè aliquis infamem Calisto innocentibus commiscuit stellis, quæ modo glacialis arctos sublime sidus classes Argolicas agit; malè candidus Europæ portitor Taurus, è duce armentorum, in Cæleste accenditur jubar; quasi bruta Phænomena, aut*
reges

greges siderum in Zodiaco stabulentur
 Male ororia Atlantidum nomina sphae
 ris inferuntur, quæ ponto, ac ratibus
 metuendos, id est, femineos liquantur
 lachrymarum in imbres. Illenè pro
 brum mortalium, non modo siderum
 barbarus Orion inter astra horoscopa
 tur? qui Numina etiam terrere mina
 ci armatus fingitur gladio; Illa menda
 cis Cygni pignora, emasculati fratres,
 Pollux & Castor stellantia occupant
 regna, quos Lædæ infamat torus? Ille
 amyntidi, quam cælo aptior Nisæus
 helluo astris commiscetur? cui fe
 mur Jovis uterum supplevit? scele
 rum inquam scelera non lumina. Quid
 aureæ Persei stellæ? quid Latonia fide
 ra! quid Gnossidis puellæ ferta? pe
 renne astrorum dedecus. Nil aquilæ,
 nil hædi, nil scorpiones, nil feræ, nil in
 secta cum sideribus habent. Qua tãdem
 cæli parte virtutes locabimus? si nulla
 astrorum sedes immunis est à mon
 stris, dicam plus, à sceleribus?
 Pudeat ignara probitatis. sæcula, recte
 gestorū coloniam criminibus affinxisse.
 Læteus innocentie candor non me
 lius.

ntur
 phæ
 tibus
 antu
 pro
 um
 opa
 nina
 nda
 tres,
 pant
 Ille
 aus
 fe
 ele
 uid
 ide
 pe
 ilæ,
 in
 em
 alla
 on
 s?
 te
 fe
 ce

Ius Galasiâ cælestes irradiabit spher-
 ras? Aureæ charitatis flammæ non
 pulchrius auro Persei fulgebunt? com-
 punctæ mentis lachrymæ, pleviai Ple-
 jadum sidere non præstantius refrigeriũ
 ardenti ignibus offerent polo? certè
 constantis animi lauræ, Serta Aria-
 does, districtus Iustitiæ chalybs, Orio-
 nis ensem Preca orij, concentus, Lyram
 Apollinis fieriè superabunt. Acclamet
 orbis, Virtutum sereno, non turbido
 vitiorum cælum patere.

FONS IIMUS.

Per cõparationẽ unius Eruditionis

Sit sensus, *Alpes Punici Annibal's Ly-*
sdus heroici labor's. hinc diceres: Post
 effractas Punico chalbe Alpes, quid he-
 roico labori arduum? Grande Libica-
 rum urbium prædium, Annibal ille ia-
 quam, hos Martius Carthaginis, ille
 sol Africæ, ille fulmen hostium Anni-
 bal, ipsas etiam naturæ ingenio arma-
 tas rupes, suæ patefecit gloriæ. Nil eum
 obnitentia saxa, nil prærupta montiũ, nil
 difficiles ascensu moverunt cælles; non
 asperæ cautes, nõ duri filices, nõ inveda
 aubi-

nubibus fastigia Martiālem frānarūt codes
 natum; Glacialē nivosi verticia hyemē
 ignea liqvavit indole, rigorem cæsto
 æstu virtutis temperavit, animi magnifim
 tudine, molem jugorum imminuit; sci chi
 licet saxorum duritiē fuso desuper e cav
 mollivit aceto, viscera rupium ferro ru
 perrupit, hiantes in præceps cavernas ces
 ingestis collibus obruit, malleis, ligo
 nibus, gladijs invium marmor fodit, ut
 triumphale ex Alpibus iter in Capitoli
 um dirigeret. Facilè illi erat victrices
 Italiæ campis inserere laureas, quas in
 clivis exercuit; Facilè palmaribus flam
 mis Hesperum accendere, quas ex Al
 pium silice elicuit; facilè trepidas Ro
 manorum debellare mentes, cū mon
 tes expugnavit. Quæ posthac Heroi
 bus pericula? quos obices intentabit
 advertitas, ut victore non edomentur
 animo, postquā Punica eō ascendit vir
 tus? Obiciat horrida naufragijs æqvora
 Neptunus, præter Leandri peritiam
 tranabuntur; evomat ardenti voragine
 stygem Erebus, obruetur cum Curtio;
 pontes abrum pat hostilitas, superabitur
 cum Coelie Horatio. Parum est gran
 des

ut codes perrumpere exercitus, effringere
 emēmania, firium, gelidamq̄ tolerare Ar-
 cæcton, cum Hercule monstra, cum Li-
 agnifimacho leones, cum Bellerophonte
 ; scichimæras jugulare, insudare agris, ex-
 r e cavare rupes, distrahere fluvios, pa-
 ferro rum est, ubi ad ipsos montium verti-
 rnas ces. solentior eluctatur labor.

Fons 12.

Per Allegoriam mixtam eruditam

ALio modo fit comparatio erudita
 per allegoriam, cum verba erudi-
 tionis, verbis proprii sensus permi-
 scentur. v.g. sensus hic: *Aureus Minervæ
 imber literarum fecunditas.* sic expolire-
 tur: Fulgida. literarum sementis. facilè
 in opimam gloriæ exuberat messem,
 ubi aureo Minervæ irroratur imbre.
 Divite hac tempestate ut Attica gleba,
 ita fertiles paginarum agelli optimè
 inundantur. Quid florida eloquentiæ
 prata. Pæstantæ exæquat amænitati?
 quid perenne ver Musarum adstruit ter-
 tis? quid Heliconias immortalis virore
 recreat laurus? Quid svadæ fragrantia-
 am, ingeniorum ubertatem, fæcundam
 heroi-

heroibus alit laudum segetem? præcer
 quàm nobilis hæc & omni superior
 pretio Palladis procella? Non turbido
 love nascitur, quæ serenas cultoribus
 suis ablaçiat mentes. Et licet inter plu-
 vias cunabula occupat, sed aureas,
 quæ solem fulgore æmulantur; in
 ut scias ornem ingenij partum auro
 refundi debere. oratorem ejus modi
 pretiosa tempestas decet, non rudes
 junces; pacata profundioris eloquentiæ
 augmenta flumina non garrulas quas-
 piam scaturigines; Illa illa aurea gran-
 co, in pretium gemmarum librat pe-
 riodos, coronis literarum carbuncu-
 los inserit, humiles appretiat fortunas
 & in Iro etiam Attali opibus præ-
 stantiorẽ reddit eruditionem; illa torrida
 adustos egestatis zonã clientes, svavi
 refrigerat influxu. arentes sirio cura-
 rum, mentes irrigat, glaciali metuum
 Arcto constrictos resolvit animos. &c.

Fons 13tius.

Per Annominationes varias.

Sit sētētia: *atilius bella reguntur, quã gerun-*
tur. Quod sicãpliares: Nescio quis pro-
iperius

perius pugnabit? militaris dimicatio,
 nã non trita in consilijs dictio? certe
 eos. Da ẽ aurea frequentes parula
 as; in paginis feliciter exercetur fer
 a, quã in vaginis; nec ita cata
 ultæ jactus, ut jacta in scrutinio
 tio grandem hostibus minatur jactu
 am; Fortiter dimicatur telis sub tute
 docti Capitis; Facile verò barbaro
 um prorogatur audacia, ubi nulla pa
 ne erogantur consilia. Citiùs palma
 Principum cerebro, quã acri mili
 um cerebro, urbium patuerunt mæ
 ia. Quid prælia? ẽperitis plerumq̃
 melius instaurantur prælis; Quid bel
 conflictus? fluctuant absq̃ Musarum
 bellis, & nisi eo regantur vatum
 principe quo nascente mobilis stetit tel
 us: Quanto regnorum lucro Confu
 ri manu militaris agitur mucro. Du
 e Minerva, quis Nerva non triumphet
 n crustantur cineribus Coronæ, ubi
 Atticã Martialis galea non cristatur no
 tuã: Nec ita cono, ut conatu ingenij
 exercitus armantur. Tutior Palladio
 neas, quã in gladio flammæ Ilij va
 ut Martis simul, & Mercurij flammæ
 fulmina

fulmina armorū ministrent necessū. R
det belli aleam, cui ratio implevit gal
am. Meritò Gradivi ancilia, Cunde
tori ancillanrur Fabio. Matura pro
speriùs decertat ratio, quàm non mor
turæ vires etc.

Fons iatus.

*Per Traductionis & Commu-
tationis Figuram.*

Sit Projectum gnoma; *Ex usu*
est, scel.ribus multare scelera; ho
ita efferres: Malè quis reorum lice
tiam reatuū coerces licētiā. Malè pop
laria extirpantur crimina, solioru
Criminibus. Innoxia manu civiles po
sperè delentur noxæ. Inculpatus c
lybs plurimum timetur culpæ. Qu
profuit nocentes perdere? non ut
suo Respub: securior Principe floren
sed ut Princeps securiùs Reipubl
noceret? Quid juvit invidenda ag
di? ut toties invidos obruas, quov
invidiæ materiam dedisti. Ita sanè
leribus fatigantur supplicia, non sup
cijs scelera, secures atteruntur jugu
non juguli securibus. Vilis omni
palma

palma est, ferro scyvere, ut ferro ple-
 cenda geras, pœnitenda insequi, ut pœ-
 nitentiam malorum alijs extorqueas.
 Et hoc est sceleratos multare non sce-
 lera, reos, non reatus interimere. Quæ
 gloria? forum evacuare deliquentibus,
 ut vacuum regia delicta inveniant fo-
 rum; strangulare vitiosos, ut vitia re-
 gnent. Miserum est, miserorum cædi-
 bus frui, ne socios criminum habeas.
 Innocuus Themidis gladius, noxias
 præscindit cervices; cum sceleratis sce-
 lera perimit. Sed hæc Tyrannorum na-
 tura, rapere alijs vitam, ut e vita rapi
 mereantur; calcare sangvinem civium,
 ut suus calcetur sangvis a civibus; tol-
 lere pessimos, ut pessimi vivant. &c.

Fons istus.

*Per Hipotyposin seu De-
 scriptionem.*

EXimius hic modus amplificandi sen-
 tentiam; quod fit adhibitis breviter
 adjunctis, quis, quid ubi, quibus au-
 xilijs, cur, quomodo, quando. Alia ve-
 rò est descriptio historica cum Perso-
 na, vel res aliqua ad amussim descri-
 bitur,

bitur, alia oratoria cum aliquis actus
 admittis sententijs, eruditionibus, simi-
 libus enarratur. Sit pro exemplo, pro-
 positio, *V. D. S. Ioseph Calasantius*
Fundator Piarum scholarum, infans diabo-
lum armatus cultro insequitur; Hæc taliter
 expolres: Eximie heroum indoles,
 per tenerorum quantumvis artuum
 transparent compagem; & fermè in cu-
 nis grandes ordiuntur arenas. Fasciata
 viridi involucre rosa, futuram quæ
 explicetur, præsentat purpuram; gem-
 ma suæ inclusa conchæ regias, quas ex-
 ornet, spirat coronas; Nisi apertius id
 noster ut purpurarum Flos, ita regno-
 rum Gemma in se exhibeat Calasan-
 tius. Infans adhuc, quæ Hesperum lu-
 ce incenderet, ostendit. Iberiæ alu-
 mnus, ortum vitæ ortui solis exæqua-
 uit an eundem cum sole ortum, fidus
 Religionis habere voluit? Nempe gen-
 tilitius Calasantiorum firius ætatem
 maturæ virtutis, in vere pueritiæ, mes-
 sem gloriæ in flore ætatis illi porten-
 debar. Tot illustres Avorum ceræ,
 quid aliud, quam nobile phænomenon
 non accenderent? Augusta Lumina no-
 ces

hostes non pariunt. E leonē cervum,
ex Aquila imbellem columbam, quis
expectaverit? necdum ille firmo inces-
sit vestigio, jam firmā animi fortitudi-
ne stygium incessit hostem. Tituban-
te plantā ne passum quidem Tanario
Giganti indulgit. Alter Hercules, nisi
quod cunas jam egressus, turgidas ve-
neno cervices, antiquo serpenti elisit.
Cum in arundine longā communis e-
quitat infantia, illum orcus sessorem tu-
lit, ubi crepundijs, arma permutans,
ptofugum eousq; cultro insequitur, do-
nec expunxerit; an victor, victi cervici-
bus hostis insedit: Tricorpori Gery-
one major, Pusio hic, sit necesse, qui
cælo ipsi arma intentantem oppressit
stygem, Sanctior Mystes, veterum sa-
crificia haruspicum correxit, illi enim
armenta in hecatombem orco sacrile-
gis prosternebant cultris, hic orcum,
Cælo in victimam cultello confodit.
Certè Domitiani coronatā canitie ma-
turius, alatum insectatur stygis draco-
nem, non muscas; licet & sathanas Æ-
gyptijs sub specie muscæ colitur, verè
musca Deus. Ita sirius Calasantij sem-

per infesus Cerbero, caniculus, tric
 piti molosso. Acies prælio ejusmodi
 delecta, conclave fuit. In eas scilicet
 angustias redegit hostem pugio pugil
 Vix Græcia feliciter in Termopylis triū
 phavit ex Partho. Quod anguli, toqui
 orco fuere propugnacula, in quæ se se
 receperat, sed instante Calatantio otuo
 mnibus excendens, vix in centro terra
 profugus respiravit. Svavi balbutio ru
 gitum deteruit leonis, tenelli pedis an
 cipiti gressu, Gygantæos passus occupa
 vit, calce fauces cerber, attrivit, cul
 tri acie squammatum draconem confe
 cit. An superiorum concivis, & calli
 hæres Calatantius, inquilinam suo in
 conclavi pateretur Stygem? imo, Cæ
 lum intra Patrias fundaturus ædes, Lu
 ciferum eiecit. Quantus hic Erebi ter
 ror olim in senecta faturus, qui infans
 Erebum triumphavit,

FONS IÓtus.

Per signa rerum.

Signorum nomine veniunt omnia,
 quæ res aliquas insigniunt, seu de
 signant

tric signant, ut sunt insignia regnorum, Co-
 smo coronæ, sceptræ, pomum, purpura, & c:
 cilice Fortunæ rota, alea: item itemmata
 pugillillustrium profapiarum, imo vix aliquid
 s triūnotabilis quod sua signa non habeat,
 , to quibus designetur. Unde ingenio-
 e se se combinanda sunt ejusmodi, signa ut
 io otuo sensui de serviant vg. Nulla fermè
 terra prosperitas, cui se misera ærumnarum
 o ru conditio non associet. Habent suas
 is an regum purpuræ tineas, quibus arro dā-
 cupa tur, Imperatrices coronæ nunquam ex-
 cul tra incudem & malleum infortunio-
 onfe rum. Habet vestigium licet auro gem-
 cæli misq; spectrorum acer intestinam cari-
 o in em, quā consumitur. Regnorum po-
 Cæ ma, edax curarum vermibus depascitur.
 Lu. Ausim dicere, nulla repereris solia,
 ter absq; gravi sollicitudine, nullum ebur
 ofans curulium, sine atra è bellis fuli-
 gine, nullum ostrum, absq; ostreo
 calamitatum. Sybaritici luxus cul-
 citris incubant contubernalis mæror;
 Cleopatæ flabella, rigidior afflat Bo-
 reas, ad æraria Attali, excubat egestas;
 verbo, nemo est, quem ita fortunæ a-
 lea spe alat, ut non fallat. & c:

FONS 17mus.

Per Periphrasim.

Est, cum aut identici sensus plures
 coacervantur, aut circumstantiæ va-
 riè seu adjuncta inducuntur. Sit pro
 exemplo, brevis Professori Rhetoricæ
 gratulatio. Oratoriæ facultatis Profes-
 sorem sine oratorio Verborum appara-
 tu, disertiozem Tullium absq; togata
 svadæ amplitudine accedimus, è tuis pri-
 mo fontibus meliorem delibaturi elo-
 qventiam. Nempè, quis Erythræum
 minori scaturigine, luminosam Pha-
 ron, tenui lychno, æstuantem flammis
 Æthiæ, aliquot scintillis, quis tuæ de-
 cumanum pelagus eloquentiæ, humili
 auderet venâ facundiæ cumulare? Ne-
 mo te dignius in floridis Oratorum câ-
 pis pro olea Palladis, aut laurea Apol-
 linis decertavit, nemo pulchrius ver-
 nanti svada floruit, nemo melius rudes
 Mercurij stolones, dedolavit. Demo-
 sthenis fulmina mitius, Periclis tonitrua
 lenius, Gallicani Herculis torques mo-
 deratius ad nervosæ dictionis tuæ effica-
 ciam, arguti eloqvij gloriam, flagran-
 tum

nium affectuum vehementiam, humanas detinere mentes viderentur. haberet ipse Rhetorum Princeps Aristoteles quod à te disceret; Caducæatoris Mercurij alas ingenij felicitate prævolas; acuminis sublimi honore Parnassi evincis apices. Quapropter, ut tibi quàm optimè applaudamus, profundo tuam facundiam & te venerabimus silentio.

FONS rguus.

Per Anthiteta, seu opposita.

Modus hic amplificandæ sententiæ pulcherrimus. v.g. hæc sententia, *Ferro invictos, auro vinctos*, Ita efferrî per anthiteta potest. Impavidi ad armorum fulgura herodès, auri fulgore facilè expugnantur. Et certè plures opibus debemus laureas, quàm opitulibus signis; districta ferri acies, hebetatur ad divitem Pactoli arenam; argentæ Moschi hastæ plus populorum subigunt quàm chalybæ cuspides. Plures locupletior Plutus in cistis agit triumphos, quàm in castris galeatus Ma-

vors. Onustus auro Macedonis aſel
 lus effringit Olynthi mania, quæ fru
 ſtra bellicus verberavit aries, Intra
 pretioſior Jovis procella ſeptas legio
 nibus Acrifionias arces, quo plumbe
 grando, non penetravit. Nunquam
 tot catenata compages, quot gemmea
 compes adſtringit victorias. Clausas
 ad belli tonitrua caſſide aures, auri tin
 nitus reſerat, armatas gladio manus, mu
 nus inerme exarmat. Credis? aureus ſe
 per robuſtior Perſeus, quàm chalybe
 us Achilles, ubi de victoria certatur.
 Bellatrices Aquilæ in nido aureo faci
 lè nidificant. Clangor æris bellici,
 concentu nummorum vincitur. Di
 canne? fermè ubiq; bella, auri libellis
 conficiuntur. Urbes aggredereſ? Phry
 xæum arietem pro bellico admove,
 expugnasti. Caſtra hoſtium obſides?
 pro ferrea Martis corona, Sphæras au
 reorum numiſmatum circumage, ſatis
 firmiter hoſtè cinxiſti. Populares vince
 re animos voles? gêmatas torques, pro
 pedicis adhibe, captivaſti. Ita ſemper
 fauſtius opulentiſ concha, quàm bel
 lica teſtudo victorum exexit fortunam,
 &

afel & quæ cuniculus non potuit, aurea
 e fruvena subvertit propugnacula. Appro-
 intra bo oraculum: argenteis hastis pugna,
 regio & vinces.

FONS ignus,
*Per conceptus plures uni rei
 accomodatos.*

Conceptuum fontes habes in Atho-
 mo 2da. ubi agitur de modis com-
 binandi diversa substantiva. Præci-
 pue cum contraria ingeniosè combi-
 nantur, conjuncta disjunguntur, dis-
 juncta coadunantur. cum aliquid pro-
 prij negatur de re, cui competit, vel
 asseritur, cui non convenit; cum da-
 tur ratio, quæ propriè non est ratio,
 sed affingitur studiosè, cum una senten-
 tia aliam destruit, per lusum in ver-
 bis, ut est Annominatio, Traductio,
 nomina æquivoca &c. Ab eruditione,
 fabula, dicto alicujus &c. Ad hunc
 fontem maximè elogia pertinent, quæ,
 siquidem brevitate gaudent, ad ampli-
 ficationem athomam reducenda sunt,
 neq; enim sub minori, quæ fit per ar-

gumentationes, neq; sub majori, quam
 solis magnis orationibus convenit, lo-
 cum habere potest amplificatione, ideo
 de his pauca.

METHODUS 2da.

De Elogijs.

ELogia, ut distingvantur à communi
 ni Laconico stylo, non in sola bre-
 vitate cōsistunt, hoc enim oratio Laco-
 nica habere potest, sed in numerica syl-
 labarum & vocum coordinatiōne ma-
 gis observari volunt; unde licet quan-
 titatem ut in versibus, non considerant,
 videntur tamen ob sensus fractos, &
 præruptos ad pòesim spectare. Est er-
 go Elogium oratio brevis & acuta, fra-
 ctis, & præruptis sensibus gaudēs. Unde
 ut sit elogium cultum, elegans, acutum,
 breve, eruditum, servantur requisita,
 quæ subjcio.

Requisitum imum.

VT sensus, & constructiones fractæ
 aptè disponantur, hoc fit optimè
 per hiperbathon transponendo voces,
 quæ recto ordine poni debuerunt. *vg.*
Quā petijt, non meruit requiē. 2. Per Tra-
 ductio-

quæductionem. *vg. Regum conditio hæc est, facere felices, non esse felices; juvenili senatu regna senescunt.* 3. Adhibito pronomine hic, ille, uterq; *vg. Hic annis, ille ingenio puer, uterq; patriæ gravis.* 4to Per comparativos gradus; *melior Numini victima, quam Sacerdos. vel. Malum, humilis fortuna dedit, pessimum prosperior fecit.* 5to. Per numerum *vg. Bis fera, ungue nocuit, & linguâ.* 6to. Per particulam Uter, an. *vg. Uter insanior, qui aliquando sapuit, an qui nunquam.* 7mo Per particulam ut; *vg. Ut respirarent Civæ, hostes oppressit.* 8vo. Per figuras similiter cadens, similiter delinens, compar, adjunctio, disjunctio, apostrophe, acclamatio. &c.

2dum.

VT sensibus magis, quam verbis constet elogium, quod sua exigit brevitatis; hæc verò fit, 1mo. cum omnia adjectiva, adverbia, quæ superflua essent, præciduntur. 2do. Ut si Adjectivum ponatur, in eo lusus, aut singularis energia, exprimat. 3tio. Ut commata sint quam brevissima, periodi pariter

ter parvæ 4to. Ut ultra tria incisa ad summum quatuor non excedatur, nisi in Inscriptionibus.

3tium.

1. **V**T argutia, vel acumen, vel conceptus sit frequens, si hæc deerunt, supleat lusus in verbis, vel sententia, vel eruditio. Acuminum fontes hebes in Atomo 2da, addo insuper adhuc unum, ferè inexhaustum, qui in Atomo 1ma, per omnes methodos reperitur; scilicet, ex natura substantivi, materia, forma, fine, à causa efficiente, qualitates, proprietates, Sympathiam, tempus, locum signa considerando, innumeros formabis conceptus ut videre est in Atomo 1ma, per omnes Methodos.

4tum

VT sententiæ frequentes, & ponderosæ inspergantur elogijs; hæc verò sint imo: Per allegoriam puram. *vg. Solem circumnectens corona, nimbos minatur; vel mixtam, vg. idem vitibus & vitijs ingenium, exuberant, ni falcem sentiant. vel per compositam. vg. suspecta est Typhilinga.*

longa æquorū tranquillitas, Principi longa
 civium otia. 2do. Per secundam perso-
 nam, quasi aliquam alloquereris, egre-
 gie formabis sententias, vg. *Quod sce-
 lere paraveris regnum, nunquam stabile est.*
 3tio. Per Annominationem, Traductio-
 nē; *Civium securitas, securis.* 4to. Per op-
 positionem. vg. *Non bene conveniunt &
 in una sede morantur, Majestas & amor.*
 5to. Ab eruditione. vg. *Ajacem nemo
 vicerit nisi Ajax.* 6to. Per contradictoria
 vg. *Pia impietas, ut ames Deum, odisse pa-
 rentes.* 7mo. Per adagia, paradoxa. vg.
Ægeum navigam, qui voluptati vela dedit.
Nemo ita desipit, ut non sapiat aliquando.
 8vo. Pœtarum gnomata inferendo vg.
*Extra Ilium hic time Danaos, & dona
 ferentes.*

stum.

VT aliquæ rariores historiæ seu eru-
 ditiones permisceantur 1mo, Per
 Comparationem. vg. *Hectorem objiciat
 hostis, Achilem in te sentiet.* 2do. Per præ-
 lationem, vel. Postpositionem. vg. *The-
 mistoclis trophæa Milciadem excitarunt,
 Tua orbis Tyrannos. Magnitudo Mac do-*

nis impar tua, 3tio. Per modum ratio-
 nis eruditionem pones. vg. *Ex opulen- Vr*
tis maioribus, opulentissimus heros, ut scia Al
aureos ex aureo Jove nasci Perseos. 4to.
 Per antonomasiam vg. *Facile repereris Pli-*
nios, ubi Trajani regnant. 5to. Conglo-
 batas breviter inseres eruditiones. vg.
Consilij Fabios, fortitudine Scipiones, felicitate Policratem superavit. 6to. Per mo-
 dum sententiæ: vg. *Alcidam metuant*,
qui Lernam alunt. 7mo. Per Rejectionem
 oratoriam vg. *Procul è regno pacis sedi-*
tiose Catilina: Plures modos aut Autho-
 res invenies, isti benè utentibus, sub-
 ficiunt. Exempla elogiorum in Libris
 praxium habebis, si ita supremo Numi-
 ni placuerit, modo unicum Eucharisti-
 co Principi Christo JESU dicatum,
 subijcio.

Optimæ frugi Principem.

Vbi quæſiveris, nisi in Pane?
 Humanatum Verbum, nunquam
 extra sphaeram

Aut Cæli, aut Panis repereris.

Agricolæ Patris opima hæc Seges Fru-
 mentum Electorum.

Ante amaram in passione sanguinis sui
 victimam

victimam dulce libum induit,

Vt ex utroq; Numen tibi reconciliaret.

An, ut post fel & acetum Sionis, sic sal-
tim mundo sapiat?

Quâ sanctior hic Protheus non ve-
stitur formâ?

ut te perditam investiget;

Ignis de cælo descendens, Vitis vera,
ac tandem panis.

Caristiam orbis non metuat, regnante
ex Aræ folio

Divinâ Cerere.

Magni quidem illa pretij, quæ Ce-
lum constat,

sed vili drachma animæ pænitétis emitur

Imò, si ita egeas, ut nec drachma
tibi sit,

Ipsè Eucharisticus Princeps,

Et panis, & nummus, est.

Par illi ut preciū ponas, Deum æstima.

O! quam felix cordis ager!

Super quem hoc granū tritici ceciderit,

Ut multum fructum afferat.

Sementis beata facile in messem gra-
tiarum exuberat.

Hic est ille odor agri, quem Isaac
odoratus est in Jacob.

Huc

Huc argumentosa piorum fideiū apes
Ambrosiam cæli in lacteo flore
campi legetis,

qua cellas pectorum repleatis.

Certe ille & favus mellis distillans est,
è cuius gustu,

Vitam, non mortem quilibet sibi omi-
netur Jonathas.

Ita pene tamen, non in favo se exhibet,
ne aculeum metuas.

O! quod nutritia Divina Ceres, cælo
pignora,

Innocenti hostiæ lacte educavit?

O! quam avarus,

Cui mensa hæc Deo & tot gratijs condi-
ta non sufficit!

ATHOMVS 4ta.

De Amplificatione Minori.

EGimus hæcenus de amplificatione
Athomæ, unius vocis, ac tandem
unius sententiæ, sed quia sententia pres-
fus aut fufius pro usu Oratoris dilata-
ri potest, ideo hic de modo fufiori
amplificandæ sententiæ tractare volu-
mus, qui fit per Argumentationes ora-
torias unde, fit.

ME-

METHODUS. imá.

De Argumentationibus.

Argumētatio in genere est invētæ rationis artificiosa dispositio, seu expositio. Dicitur inventæ rationis, quæ ut aliqua Argumētatio formetur, debet poni, propositio in quam fiat argumentatio, mox subijcienda propositioni ratio, quæ primo disponitur per aliquã ex infra scriptis argumentationem. Sunt igitur 12. ejusmodi Argumentationes: Syllogismus, Enthymema, Dilemma-Inductio, Expositio, seu Collectio oratoria, Exemplum, Protasis, & Apodosis, per modum Christi dempto exordio, Comparatio alicujus symboli, similis, hieroglyphici &c. Continuatio propositionis per totum textum orationis, Epicherema, Sorites.

Syllogismus est argumentatio, constans duabus præmissis & conclusione. Apud oratores triplex est; Tripartitus, quadripartitus, & quinquepartitus. Tripartitus constat duabus propositionibus, Majore, & Minore, & Conclusionem;

Quadripartitus admittit ratio-

nem Majoris, vel minoris; Quinquē paritus utriq; propositioni, tam Majori, quam minori rationem adjungit. Notandum verò non teneri Oratorem ad rigorem Dialecticum, ita ut omnino prius Major, post minor, ac demum conclusio ponatur; aliquando enim à minori, aliquando à conclusione, præter solitum ordinem incipit orator, pro impetu, & commodo lucubrationis. Exempla in libro praxium habebis, ne sis prolixior in præceptis, qui in brevitatem juravi.

Enthymema est argumētatio propositione antecedēti, & cōclusionē cōsequēti constans. Dicitur Syllogismus truncatus, quod præcisâ Majori, minor quasi, & conclusio in Enthymemate ponatur. Addi potest ratio antecedentis, imo & ipsius Consequentis, & tunc erit Enthymema tripartitum. Dilemma Oratorium est argumentatio duabus propositionibus diversis constans; vocatur Syllogismus cornutus, quod in utrumq; propositiones, quasi cornua sint directæ. Jisdem partibus, ut syllogismus constat, quia est ipse syllogismus Dilemmaticus. Ja-

Inductio, est argumentatio, cum quibusdam similibus, aut eruditionibus, præmissis, certa formatur illatio.

Expolitio, seu Collectio Oratoria, est argumentatio, cum assumptæ propositioni subnectitur ratio, mox rationis ratio, exornatio, quæ fit ab eruditione symbolo, sententia Authoris, &c. ac demum complexio, seu conclusio adjungitur.

Exemplum est argumentatio, cum propositâ aliquâ eruditione nostra inferatur sententia.

Protasis & Apodosis, est argumentatio ferme eadem, cum Exemplo, nisi quod hic præter eruditionem, similitudo, sententia authoris, symbolum adhiberi possit; ibi vero sola eruditio, Unde sic definitur potest, Protasis & Apodosis est argumentatio, ex aliqua similitudine, Symbolo, &c. certam inferens conclusionem.

Per modum Christiæ fit argumentatio, & amplificatio Oratoria cum demptallaudē, quæ in exordio poni solet Christiæ, statim à propositione incipit oratio, tum ratio, contrarium, simile, exem-

I

plum,

plum, sententia Authoris, ac demum
epilogus seu conclusio subiiciuntur.

Comparatio, est idem cum Protasi &
Apodofi.

Continuatio propositionis est argumē-
tatio, cum assumpta propositio, per
totū textū orationis, ex suis propriè, &
intrinsecè, sibi cōpetentibus rationibus
probatur; quod maximè fit in proposi-
tionibus Metaphoricis, Exempla omni-
um harum Argumentationum in Libro
Praxium tomo 2do, leges, hic brevi-
tati litamus. Epicherema, & Sorites
argumentationes minus usitatæ.

METHODUS 2da.

De Periodis.

PER periodos optimè augmētatur ora-
tio, cum ex earum artificio una sen-
tentia in plures periodos seu proprias,
seu improprias extenditur; ideoq; in-
ter fontes amplificationis atomæ poni
meruerant, sed quia æquè minori ac
Majori amplificationi deserviunt, ideo
inter utramq; amplificationem sedem
illis figimus. Itaq;

Periodus est oratio, quæ principium
& fi-

& finem habet; seu est sententia perfecta sensu absoluta.

Periodi aliae sunt propriae, quae certo membrorum numero & ordine constant; aliae impropriae, quae in certa membrorum quantitate conficiuntur.

Propriae sunt 4. Monocolos, dicolos, tricolos, tetracos seu unimembris, bitembris, trimembris, quadrimembris. Unimembris est periodus propria, uno membro, & sensu perfecto absoluta; ita ut membrum non sit commaticum, hoc enim, & schinotenes habet. *vg. Arcana vetusta dulcedo vitae totum sibi subjugat orbem.*

Dicolos est periodus propria duobus membris, sibi ad invicem nexis & sensu perfecto constans. *vg. Quod cibus est homini, quod fomes pingvior igni, hoc avidis famae proba mentibus ansa merenti.*

Tricolos est periodus propria tribus membris & sensu perfecto finita. *vg. spes opulenta manus, medijs ubi fulget in armis, elicit insignes ausus, sed munera praeter plus animus fortis laudi desudat avita.*

Tetracos est periodus propria quatuor membris ex se manantibus & ten-

su perfecto constans vg. *Vires bella gerunt non longis usibus atas enervata, quies cui post tot damna cietur, quamvis consilio melius maturius ævum est, dextraq; jus capitis nullo extorquebit honore.*

Impropriæ sunt 5. Schinotenes, periodica circumductio, periodus pneumatica, pneuma, & Tasis.

Schinotenes est periodus impropria membro uno prolixo & in modum funis extenso concinnata Fit dupliciter per Hyperbaton & incisa; Per Hyperbaton cum inter principium & finem periodi interijcitur aliquis sensus vg. *Sic ego conjux deseror, odryssias expectatura catenas, ut res Austriacas nostrâ formidine, (quia si vera metus dicitur) vestra discrimine vita, astra feras supra?* Per incisa, cum plura commata uno verbo clauduntur. vg. *Quid ditior auri gleba, quid Oceani non vilis filia, gemma, ac orbis totius opus superaddere possunt Thesauro si peræ mentis.*

Periodica circumductio est periodus impropria quatuor aut pluribus membris vel paucioribus confecta; hoc differt à propria quod membra non sint
adin-

adinvicem conjuncta ut in propria periodo. *vg. Meonio quivis optat succedere Craso, Frus egens herede caret, properatur ad Indos, pauperies Ithacæ fugitur terrâq; mariq;.*

Periodus Pneumatica est periodus impropria, quæ duobus vel tribus membris Schinotenicis constat. *vg. Optavit Decios fortes, rigidosq; Metellos, Scipiadus duos Martia Roma sibi, Temperies Fabij, justus sine crimine Brutus, plus tamen his præstant, ævanimisve Cato.*

Pneuma est periodus impropria multa membra & commata includens & usq; ad defectum spiritus extensa. Duas habet partes, Dianiam, quæ est logior, & conclusionem quæ est minor. & plerumq; uno membro contenta, *vg. Tunc melius nituisse poli, tunc astra torosum deseruisse senem, terrasq; petisse videntur, atq; novis crinita Ceres, Trinacride missâ, messibus eviruisse, tuo cum Purpura princeps imperio cessit.*

Talis est periodus impropria extensive quam maximâ gaudens. Duas habet partes protasim, & apodosim, u-

tramq; ejusdem longitudinis. v.g. *Tunc
velut ista levi viridis fera cuspide Mau-
ri, que prius obriguit, tenui perfusa cru-
ore, postquam vulnus hians sensit, flam-
matur in iras & nihil exhorrens circumcin-
gentia sese agmina, latratuq; canum, ruit
acrius ultro in ferrum, dominiq; caput per
vulnera querit.*

Soluti styli exempla in unum contex-
tum oratorium congeffi, ut pateat non
ineptam fieri posse per periodos unius
sententiæ amplificationem. Sit ergo
propositio, *Auro refundi militaris ferri
labores merentur; quod sic periodicè, e-
differeres. Acceptum in bilancem æ-
quitatis ferri militaris pretium, auro,
non quovis alio pondere examinari pa-
titur. Certè nihil melius rubigino-
sum Martis exasperat chalybem, quàm
aurea cotis, dum munifica Principum
admovetur manu Ardeat quantum-
vis fervido heroum animo incensus
muçro, facilè etiam in ipsa periculo-
rum incude, ignava refrigescet iner-
tia, nî largiori ferventis in præmia æ-
rarij fomite sustentetur. Ut crudius
ferri metallum pingvi hostium amat
iatingi*

intingi sæpius cruori, & per ipsas aspe-
 rius redditur regnorum cædes, ita ci-
 to ad refractos & repercussos hebescit
 ictus, nisi divite Pactoli expositum a-
 rena novas in barbaros enses resum-
 pserit iras. Acuta gladiatorum acies, et-
 si nunquam absq; cruore Neroni exi-
 terit, nunquam absq; cæde Tarquinio,
 in hostium tamen cervicibus facilè he-
 betatur. Militare Sagum, bellatrices
 Aquilæ, nescio qua Gorgone armata
 Persei ægis, aut styge tinctus Achil-
 les, fulgidis regum non protecta bra-
 cteis, pervia sunt hostilibus telis. Nil
 heroe in barbaricas acies ferocius, ni-
 hil agilius, avidius nihil, cum æris tin-
 nitus classicum in prælia canunt; nil
 segnius, nil remissius, languidius ni-
 hil, ubi clangor æris defecerit. Quis
 enim tutum pectus telis objecerit Pa-
 troclus, quod aurea coronati Pelidæ
 non obarmavit lorica? Quis manus
 hosti acriter conseruerit Zelislaus, si au-
 ream à suo Krivousto non expectaret
 dexteram, nec Bellorephon in volu-
 cri Pegaso, sed absq; aureo calcari,
 triumphat Chimæram. Dic age! quis

in exercitu foret ad dimicandum fer-
 vor? quis in prælia animus? quod ro-
 bur in pericula? quæ in excubijs soli-
 citudo? quæ in aggressu hostium auda-
 cia? dum frangi mænia, penetrari fos-
 sæ, erui propugnacula, castra invola-
 ri debent, si nulla præmiorum affulge-
 ret gloria, nulla luctantibus in fretis
 periculorū aurea præluceret Pharos.
 Frigent perfusi gelido metu militum
 artus, glaciatur in venis generosior san-
 gvis, obrigescent nervi, nutat sub cas-
 side vertex, ægræ ad capulum pendent
 manus, dum salubriori largitionum
 non curantur medela, diviti non recre-
 antur congiario, virgâ Mercurij aure-
 â non suffulciuntur, nulla præmia ex-
 pectant, nulla spe sæcundantur. Pro-
 fecto aurum meruit, qui ferro gloriam
 meretur.

Notandum hic, dari præter regulares
 & ordinarias periodos, aliquas perio-
 dos commaticas, quæ tribus, aut qua-
 tuor verbis absolvi possunt. vg. Ipe-
 ciosum malum species. vel. rara est
 concordia fratrum. Talibus utimur in
 elogijs, & omni Laconico stylo.

ME.

METHODUS 3tia.

De Tropis.

Tropi ut ornant, ita & amplificant
sententiam. Quam enim pulchræ
sunt expolitiones per Allegoriam?
nec synecdoche nec Metonymia, Anto-
nomasia, Ironia, inferiores, patebit hoc
in libro praxium: modo aggredior Tro-
porum naturam, & divisionem expo-
nere*

Tropus est verbi vel sermonis à pro-
pria significatione ad impropriam cum
virtute translatio Tropi alij sunt in ver-
bo alij in sermone. In verbo septem:
Metaphora, synecdoche, Metonymia
Antonomasia, Onomatopæia, Catachre-
sis, Metalepsis. In sermone 5. Allegoria,
Periphrasis, Ironia, Hyperbaton, Hy-
perbole.

Metaphora est verbi propter aliquam
similitudinem à propria significatione
ad impropriam translatio. Fit modis
4. ab animatis ad animata. v.g. *volucres in-
gensum*, 2. ab inanimatis ad inanimata,
v.g. *Fluctuant ariste*. 3. ab animatis ad
inanimata. v.g. *diserius, calamus*, 4. ab inani-

matis, ad animata. vg. *mens ferrea*.
 Synecdoche est unius rei ex alia
 aliquam proportionem illatio, seu in-
 tellectio. Octo fit modis. 1. totum
 pro parte, *urbs balistis quassa* pro muro
 2. pars pro toto, *capere incendia mu-
 ri, prourbe* 3. Unū pro pluribus, *latebra*
Thrax respicit Hemi pro Thracibus 4. pluri-
 pro uno. *Annibales non multos Africus*
Rome opponit, pro Annibale. 5. specie
 pro genere; sub *Clypeo stat tutus Achil-
 les* Id est, in armis. 6. genus pro spe-
 cie, *Coronata volucris* pro Aquila. 7.
 Antecedentia pro consequentibus
Ater temerat Neptunia Pergama fumus
 Pro igne. 8. Consequens pro Antece-
 denti; *Grave fert in pectore lethum*, pro
 vulnere.

Metonymia est unius rei per aliam
 vicinam connotatio. Fit 5 modis.
 1. causa pro effectu; *Auro propinata sa-
 lus* pro aureo cratere. 2. effectus pro
 causa. *Possedit mania pallor*. pro morte.
 3. continens pro contento. *magno cra-
 tere gravatus* pro vino, 4. contentum
 pro continente: *Redimita, floribus un-
 da*, pro fonte. 5. signum pro re signa-
 ta,

ta. *Premunt sua fata coronas*, pro Regibus, aut regnis.

Antonomania est nominis pro nomine positio. Fit 5. modis. Apellativum pro proprio nomine. Ut *Romanus orator*. Pro Cicerone. 2. Proprium pro apellativo. vg. *Alunt multos presentia aculei Cresos*, Pro divitibus 3. Inventor pro re inventa. vg. *Comminuunt Cererem saxis*, pro frugibus. 4. Definitio nominis, pro nomine proprio. vg. *Ex cineribus Jlij Phoenix renatus*, pro Ænea. Ethymon nominis pro nomine. vg. *Inconcussa Ecclesie petra*, pro Petro.

Onomatopœia est nominis, aut verbi ad rem melius ut exprimendam confictio. *Vt bos boas, bariunt barri*, non est in usu.

Catachresis est vocis abusus vg. *pro fluctibus aquæ montes apud Virgilium*.

Metalepsis nominis pro nomine à remotiori circumstantia transumptio. *Vt messes*, vel *arista pro annis*.

Allegoria est oratio aliud verbis, aliud sensu significans. Triplex est, Pura, mixta, & composita. Pura quæ so-

la verba translata continet. v.g. *Ne tu quo non vis pulsa sit egra ratis.* Id est ne eas, quo nolis. Mixta, cum verbo propriij sensûs, verba translata permiscuntur, v.g. *Clementia serenum rare ne nubilo severitatis.* Composita, cum seorsim sensus proprius, & pariter translatus ponitur. v.g. *Aureos Pactoli amnis quis exhauriat; ? quis regia manus libertatem recipiendo attenuet.*

Ironia est quædam illusio, quando non tantum aliud verbis aliud sensus denotatur, sed etiam contrarium. v.g.

Quot cedis acervos Teucrorum tua dextera dedit? id est, nemo tua manu cecidit.

Periphrasis est oratio, cum quoque paucis dici posset, pluribus effertur. v.g. naufragum ita describeres. *O! detestabile lucrum quô, non mortalia pectora cogis? gratius avaro propole inter scyllas & charybdes periclitari, quam tranquilla cet tenui sorte gaudere; misera merces quas vita dispendio mercari necesse est. Sed jam tandem spes scopulo affixa tentatorum toties audaciam equorum luit. Remis saepius verberati, ideôq; offensi propolis fluctus, tabulam naufrago surripiunt, cujus op-*
in e

Id est *littus exportaretur. Erat miser inter*
 verbos *umosos vortices, & colludentes tempesta*
 permixta *delphinas, cui hominum consortia desipu*
 raro *ne fluctuat in liquido Tethyos marmore.*
 , cum *si firmum terræ elementum parum secu-*
 er trans *ritatis dederat, &c.*

Hyperbathon est verborum permu-
 tatio elegantix alicujus causâ vg. quo
 um, loco cū quo; dupliciter fit, perversi-
 one, cum vox quæ deberet præcedere
 ostponitur, *Nox mihi nulla fuit, te sine,*
 n. ver *nulla dies.* 2. Trajectione, cum vox ali-
 dextra *qua, aut sensus interponitur cæptæ o-*
 cciditionis. vg *Te ego, cujus honor omne fa-*
 quod *stigium excessit, maximum veneror.*

Hyperbole est supra fidem rei ex-
 positio, vel augendo, vel minuendo.
 O! deus *vg. Gorgonem in ejus magnitudine adora-*
 est *tem; quid minores nos athomi, ad Tue*
 scyllarum *Capitolium gloriæ? Quam nobilissimæ sint,*
 sila- *per supradictos Tropos amplificatio-*
 merces *nes, videre licet in libro praxium.*

Tomo 2do,

METHODUS 4ta.

De Figuris.

Figuræ pariter, ut Tropi non magis
 in est

ornatui, quàm amplificationi ut athopeti
mæ, ita & minori, vocis, & sententiæ
serviunt, harum igitur naturam
divisiones percurramus. Figura est
forma dicendi remota à communi
primum se offerente sermone.

Aliæ sunt Figure verborum, aliarum
sententiarum.

Figure verborum triplices sunt, per
adjectionem, per detractionem & similitudinem.

Per adjectionem, hoc est cum verba
aut nomina cumulantur, quæ non
erant in sententia, ornatûs gratiâ, sunt
9. Repetitio gr. Anapharon, cum ab
eodem verbo plura incisa seu membra,
seu commaticæ periodi incipiunt.
vg. *Date mihi alterum Annibalem qui
Alpium prærupta, date Xerxem, qui Athon,
date Alcidas qui Calpen, & Abylon sua
aperiant trophæis.* Fit alio modo Repetitio
per Epanalipsim, cum eadem principium
sententiæ, & finem occupat.
vg. *auro exercitus coalescunt, dissolvuntur
auro.*

Conversio gr. Antistrophe est in qua
idem verbum, seu vox in fine repetitur

athopetitur. vg. *Securitati publicæ prospicere*
 entenconsideras? *prospice armis, Consiliorum e-*
 amScientus tueri? *tuere armū, Limites propaga-*
 a etre? *propaga armis.*

ni & Cōplexio gr. symploce, est quæ repe-
 tionem, & conversionem simul com-
 , aliolectitur. vg. *Quid nos perdit? opes; quid*
 iniquo *mania fato, verrit? opes quid be-*
 t, penē *tutat? opes.*

& si Conduplicatio gr. Anadiplosis, est,
 cum unum idemq; verbum ab initio
 ver- ejusdem periodi vel immediate, vel
 non mediante, aliqua brevi parenthesi, repe-
 sunt titur. vg. *Virtus, licet id nomen Therfi-*
 m ab tes odit, *virtus primum ad fascēs calculum*
 mem obtinuit.

unt. Traductio gr. Poliptote est, cum idem
 n qu nomen, aut verbum, sæpius mutatis
 Athon, casibus, aut temporibus, numero, aut
 n sui genere, in oratione ponitur, vg. *Pri-*
 Repe- mus *fit labor Principis, ne cives onere tri-*
 prin- butorum laborent. *In securis, metus, in me-*
 upat. tuendis *securitas.*

loun- Incrementum gr. Auxesis est, cum
 ab infimo ad sūmum gradatim pervenit
 qua oratio, vg. *Igneæ heroum virtus perum-*
 e re- pit *acies, frangit mania, siccatur aquora eluc-*
 ur tatur

*Statuer in montium apices, ut inter sideres
victoriam asserat.*

Gradatio. gr. Climax est, cū de verbis
in verbū quali quibusdā gradibus ascen-
dimus, ita ut proximum antecedens re-
petatur v.g. *Infans, cedit honos; cedis, victor
olentior ambit, ambit, ille fugit
suffugis, ultro venit.*

Congregatio gr. Synonymia, est cum
verba idem significantia in unum tex-
tum orationis congeruntur. v.g. *Clas-
sibus, calamitate, disturbijs, laboribus, eru-
mnis mascula gaudet exerceri virtus.*

Multicopula gr. Polysyntheton, est
schema multis conjunctionibus abundās.
v.g. *Et sago, & toga, & pace & bello,
& armis & amoribus populi heros insignis.*

Privatio gr. Ecclipsis in qua suppres-
sum aliquod verbum intelligitur ex
alijs. v.g. *Castrenses illi vigilia, in volu-
pia, aestus, in refrigerio.* subintelligi-
tur, sunt.

Dissolutio gr. Assyntheton est cum
demptis conjunctionibus plura dicun-
tur, v.g. *Aris, urbibus, aulis, imperijs
perniciosa est ambitio.*

Adjunctio gr. Zeugma est, cum plu-

sideres sensus uno verbo copulantur. vg. Regnū urbibus urbes Civibus, Curia legibus, verberigiam probis moribus, pius Princeps alcentimplerūt.

s re Disjunctio. gr. Dyalithon est, cum s, viorum de quibus dicimus unum fugit quodq; certo clauditur verbo. vg. Ex cidit urbes, prostravit mœnia, cadibus decoloravit fluvios, ut civium securitati consuleret.

Clas. Articulus. gr. Analiton, est cum aru- singula verba aut nomina aut adverbia intervallis distinguuntur. vg. Puer, us. iam dotibus maturus, vir meritis ultra ætatem provectus, senex, corona fuit Procerū.

ndās. Membrum. gr. colon, est cum res bello, breviter absoluta, alio sensu orationis ignis. excipitur. vg. Ut securus honoribus frustrari, consulo, magistra virtute utere.

pres- Annominatio gr. Paranomasia est, r ex cum aliquantum immutata verba, aut volu- deflexa in oratione ponuntur. vg. ligi- Vbi Cura nisi in Curia. Fit. 4. modis imo. Adiectione; ut deleantur de- cum cun- licta, lachrymis adeleatur. 2. Detractione; in Amuletho sepe lethum. 3. Mutatione; Manna Israhel, pro mamma. 4.

Translatione; notat *Curias qui Curias muneribus donat.*

Similiter Cadens. gr. Homæopton, est cum similibus Syllabis casibus terminantur. vg. *Hostem obruit cadibus, regnum muneribus, orbem laudibus.*

Similiter desinens gr. Homæoteleton est, cum verba parem habent exitum. vg. *Quocunq; Aquilas movit, hostem emovit, quot prelia intravit, tot caecos pos funeribus stravit.*

Compar gr. Isocolon est, dum mēbris bra, vel incisa pari ferè numero Syllabarum constant. vg. *Sorbentur cuncte gregibus populi, cum populis corruunt urbes, cum urbibus interit orbis.*

Contrapositum gr. Anthiteton, est cum contrarijs contraria opponuntur. vg. *Belli faces extinxit Paçolo, auro ferarum edomuit.*

Commutatio gr. Analysis, est, cum una sententia nascitur ex alia sibi contraria. vg. *Exilio scelera multavit, ut innocenti Patria donaret. vel. Tyrannum coram Civibus exuit, ne Cives sentiret in se tyrannos.*

Ab-

Curo Abscissio gr. Aposiopesis est, cum dicitur quibusdam reliqui non præscinditur. *Propterea*. Quæ ex arena belli collegisti ferta, quod caliginulos Thracibus præcidisti, quantis Arcton cadiffudisti sudoribus dicamne amplius? sed honor tuus alio facundiam evocat.

teleu Acclamatio gr. Epiphonema est cum probatas res, & enarratas vehementior, hoc affectu exclamat orator. *vg.* Tanto tot curvium dispendio servantur Cives.

Brevitas gr. Bracylogia, est cum res in mensuris tantum necessarijs verbis expeditio Sylar. Prudens puer, effeminatus vir, ferus cum nex.

ant ur Communicatio gr. Anacænosis est, cum orator alios consulit, aut cum illis deliberat. *vg.* Docete me castra, quæ manantur animus heros laureis implevit, quo ejus virtus digno exornetur elogio? Docete Senatoria curules, quæ sidera Patriæ consilijs cum accendit? Sed vobiscum mihi maxime res con-est, Cælestes aræ, dicite, quod xenijs oppressis, ut hisis. &c.

annum Commoratio gr. Epinome est cum eodem loco, quo tota res continetur longius commoratur orator, eoq; *ab-* sapius redit. *vg.* Te Phæbus, te Musa

colit, te de *Æta* *stagnæ* laurea, te Princeps
multam commendat Aquinas.

Concessio gr. Epitrote. est cum a
quid licet iniquum, videmur, causa
ducit, concedere. v.g. *Domus, quod tu*
Barbaries in nos effundatur Bosphoro.
Mæotide, Asiam extrahat, nihil hæc Res
publicam sub Ajacis sui Cypæo tutam pe-
cellent.

Conclusio gr. Epilogus quæ bre
argumentatione exiis, quæ ante dicta
sunt infert id, quod necessario sequitur
v.g. *Tolle igitur literas felicitatem regnorum*
sustulisti.

Conformatio gr. Prosopepæia, est
cum aliqua res muta, vel informis in
ducitur loquens vel habens formam v.g.
Vis imagine calamitosi. statûs regni tibi d
monstrem? Exhaustus genas, oculo
sanguine suffusa ambit corona fronte negle
Et ore in querelas composito, ita fatur
Nemo est tam bonus qui me eximat malis
at illachrymari saltim ruinis poterit. &c.

Congeries gr. Synatroismus, est con
cervatio vocum similium, eruditio
num. v.g. *Quot adamas in coronis, gem*
ma in annulis, murex in purpura, sol in
planetas

Planetæ, luna inter stellas minores aurum
inter metalla &c. hoc in Principibus est
ruditio.

Correctio gr. Epanarthosis, est quæ
verbum vel integram sententiam corri-
git, aut tollit aliam substernens vg. Tro-
phæis illustrasti Europam, emenda lingua,
orbem dicere debueras.

Definitio gr. Ocismos est quæ alicu-
jus rei proprietates breviter absolvit,
seu proprie seu metaphorice. vg. Se-
curitas publica sunt securæ; gemma Corona-
rum, unio populorum; illa Vera Ma-
jestas cui plurimum licet, minimum libet.

Demonstratio, gr. Phantasia, cum
ita res sermone exprimitur quasi geri-
ante oculos videatur. vg. Eo illum fer-
vore animi sic ignescentibus oculis, agili &
exerta manu, projecto in tela peclare, ima-
ginare, ut vitam magis prodigere quàm tue-
ri videatur.

Deprecatio gr. Dexis est cum auxi-
lium alicujus implorat orator vel ani-
mum iratum demulcet. vg. Parce
precor Libiæ hyna ferox juvenilibus annis,
intactum patriæ nobile redde jubar.

Descriptio gr. Hipotyposis est, cum

K3

aliquid

al quid non aliter effertur ac si oculis
 cerneretur, vg. *armota casside cavitates nitem*
veo ad coronam præludebat calculo frontis. corab
rugata Marte imperiali sedem firmabat tacita
nie, accens flamma bellica oculi, facies ignea
serenum Regij honoris portendebant.

Dialogismus Latine Colloquium est
 cum orator secum, quasi cum aliquo
 discurreret, ratiotinetur per interroga
 tiones & responsiones, vg. *Arma prius*
referam? civilis gloria præstat. Iustitia
palmas, & larga munera dextra expediam?
mansueta vocat mea carmina virtus.

Diminutio. gr. Litotis est. cum ali
 quid nobis in industria, fortuna, natura
 deesse affirmamus modestiæ gratiâ. vg.
Obruor emenso decumana gurgite laudis.

Disputatio, cum orator disceptat cum
 aliquo. vg. *Quid id est? cælum sceleri*
bus patet. Negabis? quid illa aurea Per
sei stelle? quid minax enses orio? quid Hercu
les? quos inter sidera posuit superstitio.

Dissimilium confictus, cum plura
 dissimilia in oratione congerantur. vg.
Mutuis ut gladij & sarculi, castrorum &
rastrorum, clypei & vomeris, hasta & lyre.
balista & ciratri officijs, ut proteguntur, sic
aliuntur imperia.

Divi-

Divisio. gr. Dyalima est, quæ rem
 removens a re, utramq; ratione subjectâ
 absolvit. vg. *Erroris nomen, non criminis
 testis videntur.*

Dubitatio. gr. Apolia est, cum ora-
 tor ambiguus existens, quid potissimû
 dicturos sit, quærit ex aliquo. vg. Ne-
 scio quæ tantos par est recitare triumphos
 Musa? vel unde prius bellaces inchoet. estus.

Efficitio. gr. Characterismus, est, cum
 effingitur & verbis exprimitur corporis
 alicujus forma. vg. *Pingit Flora genas
 mista cum sanguine lacte.*

Enumeratio est cum summa-
 tim aliquid colligitur, sive ad ampli-
 ficandam orationem, sive ad rem auge n-
 dam. vg. *Tecta riuunt, celsæq; domus flu-
 it aureus imbrex, æthereas turres & me-
 nia Mulciber ambit.*

Ethopæia Latin. Imitatio, est cum
 viva persona sive præsens, sive absens in-
 ducitur loquens. vg. *Audire erat Princi-
 pem in media arma proVectum, hæc tuæ he-
 roicæ virtuti præconia dantem; secunda glo-
 riæ Majestas pro qua ejusmodi dimicant
 Athletæ; non plus Xerxi Zopyrus aut Lysi-
 machus Alexandro præstiterunt.*

Exclamatio. gr. Ecponosis, est qua dolor vel indignatio dicentis exprimitur, aut augetur, per hominis loci aut rei al cuius compellationem. vg. *O dolor extremâ jam languent lunina nocte.*

Execratio. gr. Areia est, cum aliquem abominatus orator malum ei imprecatur. vg. *Ilum flama rubens iratis fulminis inde, Inde premat. Tytius depascens viscera vultur.*

X Exemplum. gr. Paradigma est alicuius facti, vel dicti præteriti ad rem nostram applicatio. vg. *Liberalius ei opulentior cunas instravit fortuna quam suo Japiter Perseo, cui auream in fascias tempestatem fudit.*

M. Expeditio gr. Apophasis est, cum rationibus pluribus enumeratis, quibus res aliqua fieri aut non fieri potuit, ceteræ una relicta, cui intendimus, tolluntur. vg. *Belli gerimus non evanida spe lucri, non opulento spoliolum illicio, non regnorum ambitu, unica adipiscendæ gloriæ orexi incitati.*

Expolitio gr. Tautologia est, cum in uno loco subsistens orator, aliud atq; aliud dicere videtur. vg. *Nunquam si-*

qua a stetit longis victoria seruis, transferet
 inc talia, quis tibi donat opes, mox ubi subli-
 mes augeat tetigere triumphis; Ipsa mole suis
 dum senescere cadunt.

oſte. Frequentatio, gr. Anacephalesis est,
 cum res in tota cauta dispersæ, ad u-
 num locum coguntur, quo gravior &
 acrior fiat oratio. vg. *Brevibus per-
 stringam, in toga nemo argumentis nervosi-
 or, in sago nemo hostium detrimentis proli-
 xior, in curijs nemo acuratio, in castris
 nemo acrior illo.*

Imago gr. Icon, est forma cum for-
 ma per quandam similitudinem colla-
 tis, convenit cum allegoria. vg. *Cæ-
 leo magnanimi, gaudet nisi cade cruoris.*

Increpatio, est, cum orator indigni-
 tate alicujus rei motus perstringit ad-
 versarium. vg. *Cælum detonet in tuum
 scelus, infame caput obruant fulmina, nox
 atra Erebi omnem tibi prorsus eripiat lucem
 O! perditæ mortalium.*

Interclusio gr. Parentesis, est cum
 cæpto sermone, aliquis medius sensus
 interponitur. vg. *Multa sago, (quod
 pæne solet contingere rarum) multa toga (quod
 vix fas memorare) tulit.*

Inter-

Interpretatio gr. Epexegetis cum eadem sententia alijs, atq; alijs verbis effertur, enucleationis gratiâ. vg. *Celeri Marte plurimas subegit acies id est Michael innata sibi agilitate pugnavit.*

Interrogatio gr. Erotelis, est, quoties non sciscitandi gratia, sed intan- di urget aliquem ad responsum orator. vg. *Dic precor haud casses, dic, quate vulnere torquent.*

Licentia gr. Panæsia est cum aliquid audacius profert orator favori auditoris aut causæ æquitati confusus. vg. *Vindices cali in te evocabo flammæ, permittam mordacis satyræ acuminifrenæ; Cur enim sileam, cui jus & æquum adstipulatur.* v. *Exarsit verbo parcite, bardus erat.*

Notatio gr. Mimesis, est, cum alicujus natura certis definitur signis, vel cum nominis explicatur significatio. vg. *Tartaros, quid aliud quam Tartarorum mancipia dixeris.*

Obsecratio, est cum aliquid vel suo, vel alterius nomine orator ab auditore ex postulat. vg. *Vos bellatrices aquila vos castra, te ensis te umbo adjuro, ut serves anime dimidium meæ.*

Obte-

Obtestatio cum alicujus fides conscientia religio ad juratur, ut id, quod intendit orator, obtineat. vg. *Musarum per suave decus, per sidera posco.*

Occupatio gr. Prolepsis, est, cum id quod obijci possit oratori, ipse præoccupat, & refellit. vg. *Quæ in nos tela parantur, novi, Musarum otio omasculare heroicam indolem, Apollineæ chely asvetas, ferream belli testudinem abhorrere manus, affres? At scias Homerice Iliadi Macedonem victorias debuisse.*

Optatio, est quæ animi desiderantis sensum ex primit. vg. *O! mihi Tarpejos liceat si vincere colles, inde tuas totum laudes molirer in orbem.*

Percontatio est, cum quidpiam ex aliquo orator inquit. vg. *Ediffere barbaro etiam murmure Tlirax Gradive, quoties fulmineam heroum ex horruisti manum!*

Permissio gr, Antanagogis est, cum orator causæ fiducia aliquid auditori concedit. Eadem est hæc figura cum concessione, ubi vide exemplum.

Petitio est schema, quo aliquid, à quopiam expetitur. vg. *Vnicum libertati date, precor, superi patrio veniant de sanguine Reges.*

Postu-

Postulatio eadem est cum petitione.

Præcisio gr. Parasitopis, cum dictū aliquod vel sensus interrumpitur, & alius sensus subiicitur. Eadem est cum Abscissione. *Quos ego sed motos præstat componere fluctus.*

Prætermisio, cum id maxime inculcat, fingit se nolle dicere orator. vg. *Vt taceam quæ bella foris, quæ serta meretur, officio Patriæ quantos formatur in usus.*

Perionarum ficta inductio. gr. Idolopæia est cum quispiam mortuus instar vivi, loquens inducitur. vg. *Pallidus, exanguis, canisq; rigentibus algens, ex urna tumuloq; senex his increpat orbem: Quæ rerum facies? quæ mundum turbat Alecto?*

Rationatio. gr. Erotema, per quam nos ipsi à nobis rationem exigimus, quare quidve dicamus. vg. *Literasne perenni extra orbem multabimus exilio? cur ita? quia uni Licinio pestis instar habita? quid illæ noxi quid metuendi parium? quæ eruditæ nomen in mortale educant.*

Rejectio. gr. Apodioxis est, cum quid quasi impar aut indignum, aut superfluum rejicitur ab oratore. vg. *Non*

ego Pierides, non dolia nomina caro, te carmen replente meum.

Reticentia est, cum aliquid dicere volens, aut incipiens orator aliquam ob causam subticet. vg. *Dicam quid in armis egeris; sed alia tibi ferta Curia nequit.*

Sententia. gr. Gnome est brevis exornatio, quæ aliquid ad humanæ utilitatem vitæ, enuntiat, vg. *Hæc est regumconditio facere, non esse felices.*

Sermocinatio est, cum orator alicui personæ attribuit sermonem, & sibi ipsi respondet. vg. *Ivitne hosti, tot imminentibus periculis obviam? imò evolavit.*

Significatio. gr. Emphasis, est cum plus in suspitione relinquatur, quam positum est in oratione. vg. *Te dixisse, sat ampla oratio. v. Credo tibi melior bibliotheca caput.*

Similitudo. gr. Parabola, est oratio aliquid ex re dispari simile inducens. vg. *Vmbra solem. honor comitatur virtutem.*

Subiectio. gr. Antiphora, est, cū orator seipsum, aut quempiam alium, non expectato responso ipse sibi respondet; illa egregia est, cum statim ratio responsi datur. vg. *Literarum qua-*

ris pretium? nulla examinari poterit minoris gloria metalla ponderantur, gemmae bilancis iudicium non ferant.

Sustentatio. gr. Paradoxon est schema quo auditorum suspenditur animus; vg. *Ab unda lachrymarum quid expectaveris? vitiorum cataclismus? stygij Plutonis naufragium, dicam ego mite incendium amoris divini.*

Translatio gr. Methartosis, est, quando id, quod dictum est, breviter repetit orator, & paucis, quod dicendum sit proponit. vg. *Hactenus hostili perfusos sanguine campos, attigimus, molli temperat arma chelys.*

ATHOMUS 5ta.

De Amplificatione Majori

A Tomi minores crescunt, ubi conglobantur; Crescit & nostra amplificatione; Laconicæ brevitati, quæ maxime in parvis ejusmodi, de quibus egimus amplificationibus, exercetur, succedit. Tulliana amplitudo, quam orationes majores exigunt. sed quia ad eam eloquentiæ majestatem non ita facile perveniri potest præmittendæ sunt

sunt præexercitationes, de quibus sic
methodus sequens.

METHODUS. Ima.

De Præexercitationibus ante orationem majorem seu Progimnasmatibus.

Progimnasma est præexercitatio ante orationem majorem,

Ad triplex genus causarum reducuntur, Deliberativum, demonstrativum, & Judiciale.

Genus causarum deliberativum est, quædam rerum indifferentium ventilatio; quinque; habet species, Fabulam, Narrationem, Chriam, sententiam, Thesim.

Fabula est sermo falsus veritatem effingens; Triplex est, Rationalis, cum animalia prædita ratione ut sunt homines fictioni inducuntur. Moralis, cum animalia ratione carentia, mores hominum imitantia fabulam adornant. Mixta, cum rationalia, irrationalibus permiscetur. Tractatur duobus modis, pressè, & prolixè. *Prolixè* tractata; constat 9. partibus. 1. Laude authoris, unde formatur exordium. 2

Præfa-

Præfabulatione qua intentio Authoris declaratur. 3. Natura animantium in fabula contentarum; 4. Sermocinatione mutuâ. 5. Collatione fabulæ, uenit alia simili. 6. Re aliqua cum fabula paritatem habente. 7. Autoritate seu testimonio alicujus authoris. 8. Exemplo 9. Epilogo in quo hortatur, aut de hortatur Orator auditores ad aliquid amplectendum, vel non *Presse*. Constat 2. Partibus. Narratione quæ fictionem edisserit, & affabulatione, quæ elicit doctrinam è narrata fabula.

Narratio, est rei factæ, vel tanquam factæ, expositio. Fit per particulas versu solito expressas, Quis, quid ubi quibus auxilijs, cur, quomodo, quando. Additur exordium breue, erutum ex sensu historiæ. atq; Epilogus adhortationem, aut è contra completens.

Chria est præexercitatio, qua alicujus personæ factum, aut dictum aut utrumq; humanæ informationis celebratur. Triplex est, Actiua quæ facinus aliquod exponit. Verbalis, quæ dictum alicujus commendat, Mixta quæ

horis quæ utrumq; considerat. Tractatur 8.
 m in modis 1. exordio, in quo author dicti
 atio- aut facti, aut utriusq; laudatur. 2. Ex-
 ucm- positione mentis authoris in facto, di-
 a pa- cto, aut utroq; . 3. Causâ, id est pro-
 e fet- batione. 4. Contrario. 5. Simili. 6.
 Exē- Exemplo. 7. Sententiâ Authoris. 8.
 , aut Epilogo in quo laudato breviter Au-
 ali- thore, svadetur aliquid imitandum, aut
 resse- fugiendum.

quæ Sententia est alicujus sapientis effa-
 one, tum, quod exhortationis, vel dehor-
 oula- tationis causâ per certos modos ab o-
 quam ratore ampliatur. Iisdem modis tra-
 culas ctatur quibus Chria, sed hic melius à
 d ubi laude sententiæ, quàm authoris fiat e-
 uan- xordium.

atum Thesis est alicujus rei investigandæ
 s ad- per orationem ventilatio. Oratoribus
 pple- dicitur quæstio infinita. Quadruplex
 est, Civilis quæ actionem habet Rei-
 ali- public: accomadam; Contemplativa,
 n aut quæ ad solam speculationem spectat.
 cele- Moralis, quæ mores concernit. Scho-
 faci- lastica, ad quam omnes Academicæ
 quæ quæstiones pertinent. Tractatur 3. Mo-
 mixta- dis Præoémio, quod eruitur ex iplo sen-
 uz

in Thesis, 2. Confirmatione, quæ fit à legitimo, iusto, utili, possibili. 3. Epilogo, in quo aliquid svadetur, vel svadetur.

Genus causarum demonstrativum, est quod circa laudē aut Vituperium personarum, aut rerum versatur. Quinque species habet. Laudem, vituperium Imitationem, Comparisonem, Descriptionem.

Laus. gr. Encomion est oratio, bona alicujus enumerans. Tractatur modis. 4. Pròoémio, quod fit plerumq; laude bene meritorum. 2. Laude à genere, natalibus, educatione recte gestis, virtutibus desumptâ. 3. Comparisonem historica rei aut personæ. 4. Epilogo qui fit vel ab excusatione suavitatis, quod impar fit tantæ laudi vel gratulando personæ eam dignitatem meritorum.

Vituperium, est sermo exaggerans mala alicujus rei vel personæ, quæ illi sunt insita. Tot modis, & iisdem, sed à contrario tractatur. Pròoémio, vituperio, Comparisonem, Epilogo. Imitatio est præexercitatio, quæ vel homines

mines tam vivos, quam mortuos, vel res mutas, ac informes loquentes inducimus, Tres habet species: Protopœiam, quâ rebus inanimatis, Idopœiam, quâ mortuis sermonem tribuimus. Echopeiam, quæ viventis personæ motus & affectus demonstrat; Tractatur 3. modis. Tempore præterito, præsentis, & futuro.

Comparatio est oratio ex collatione rerum comparatarum, aliquid majus, vel minus, vel æquale declarans. Tractatur, 1. brevi exordio quod ex eruditione eruitur. 2. Laude Parentum, Patriæ, educationis, rei gestæ, mortis. 3. Epilogo, in quo sensus moralis ex eruditione erutus laudatur.

Descriptio est sermo, diductus, quo res i. a exprimitur oratione, ut ante oculos esse collocata videatur. Ordo in descriptione observari debet, ut à primo incipiat, & in ultimo desinat.

Genus causarum Judiciale est, in quo accusatur, vel defenditur quispiam. Species Generis Judicialis sunt. 5. Confirmatio, Confutatio, Conciliatio, Locutus communis, Legislatio.

L2

Confir-

Confirmatio est, rei positæ probatio. Tractatur. 8. modis. Exordio seu accessu quodam ad rem ex laude facti dicti opinionis. &c. 2. Manifesto, cum res clara & evidens rationibus, testimonijs, autoritatibus demonstratur. 3. Possibili: 4. Probabili, utrumq; per se patet. 5. Cohærenti, id est à circumstantia aliqua necessario rem vel actum concomitante. 6. Decoro. 7. Utili per se patet. 8. Epilogo, qui fieri solet per capitulationem dictorum, cum deprecatione sententiæ affirmativæ.

Confutatio est oratio quæ rem affirmatam debilitat, & infirmit. Tot modis, quot confirmatio tractatur, sed contrarijs. Exordium à vituperio fit, argumenta ab obscuro seu incerto incredibili, impossibili, inconvenienti deducuntur, In Epilogo petitur sententia negativa, seu destructiva affirmativæ.

Conciliatio est oratio, quæ duas sententias invicem pugnantes ita componit, ut ipsam veritatem attingat. Tractatur. 5. modis. Prò émio, quod alludit ad utramq; sententiam. 2. Expositione, quæ rei seriem exponit. 3. Declaratione.

claratione, quæ explicat sententias. 4.

Amplificatione, quæ continet rationes, authoritates, testimonia, exempla. 5.

Epilogo qui conciliat sententias.

Locus Communis, est oratio bona vel mala quæ alicui insunt, augmentans.

Tractatur. 6. modis. Legitimo. justo, utili, possibili, honesto, eventuro, quæ omnia per se patent.

Legislatio est oratio qua lex aliqua vel confirmatur, vel infirmatur. Tra-

ctatur. 6. modis. Præoëmio, à laude

Legislatoris vel vituperio, Legitimo,

Justo, Utili, Possibili, & Epilogo, qui

svadet, ut bona lex servetur, mala re-

probetur.

Exempla Progymnasmatum hic non

subiicio, ne prolixitate in præceptis

peccem, sed in libro praxium Tomo 7.

ea leget; cui animus videndi artificium

non deerit.

METHODUS 2da.

De Apparatu Amplificationis Majoris

Seu de natura, & partibus Rhetorices.

Rhetorica est ars benè dicendi. Alia

est docens, quæ dat præcepta, secundum quæ orator lucubrationes suas format, Alia utens, quæ præcepta in praxim reducit, & sortitur nomen eloquentiæ.

Quia verò dixi Rhetoricam esse artem, sciendum est, quid sit ars? Est ergo ars, modus, rebus cognitis, perspicuisq; & nunquam fallentibus, procedendi in aliquo opere. Ars aut est liberalis, id est scientiarum, quæ trito hoc versu exprimuntur.

Sermo tropus, ratio, numerus, tonus, Angulus, Astra.

Aut Mechanica id est opificum, quos hoc pentametrum comprehendit: *Rusticus, acus, ulna, faber, vulnera, lana, rates.*

Officium Rhetoricæ Docentis est, docere, ut Orator appositè & ornate, moveat & persvadeat. Utentis ornare, movere, & persvadere dicendo.

Finis Rhetorices est bonis & sufficientibus præceptis suis informare oratorem; Finis internus oratoris est benè dicere, externus, id assequi dictione, quod intendit mente.

Benedicere, est, verbis selectis, sententijæ

ventijs gravibus, servato dicendi artificio rem exprimere.

Secundo divisio Rhetoricæ est in Naturalem, & Artificialem.

Naturalis cæli clementiâ infunditur, Artificialis studio & labore secundum leges traditas ab Authoribus comparatur. Authores Rhetoricæ, Mercurius, Aristoteles, Cicero.

Eloquentia quæ & Rhetorica Utens, est ipsa ornata, docta, persuasiva orationis compages.

Comparatur eloquentia his, quos versus exprimit, modis:

Lectio longa, labor, fasti, tum Carmen, & usus.

Objectum seu materia Rhetoricæ doctæ, sunt præcepta, Utentis quæstio ad dicendum proposita.

Quatuor igitur Oratori ad benedicendum observanda, Quæstio, Status, Crinomenon, & Causa.

Quæstio est disquisitio duorum alias contrariorum sensuum; semper enim quæstio oritur ex duabus diversis imo & contrarijs propositionibus. vg. An dies sit melior, quam nox; an nox utilior,

lior, quam dies. Quæstio alia est infinita quæ vocatur Thesis, cum generalibus terminis constat propositio, Alia finita seu hypothesis, cū de re certa, & circumstantijs designata sermo est.

Status causæ est, ex conflictu duarum propositionum unius constitutio. Triplex est status, Conjecturalis, cum aliquo signo, aut suspicione, aut ab utroq; determinatur sententia; Definitionis, five nominis, ubi, quo nomine sit res vocanda decernitur. Qualitatis, dum qualiter sit agendum vel sit aliquid, statuitur.

2. Alius est status absolutus, in quo aliquid absolutè, non sumptis aliunde rationibus, probatur, Alius Assumptivus, cum extrinsecæ rationes adhibentur.

Crinomenon, est id, quod maximè propositionem probat, & ab auditore maximè observandum, ut sententiam ferre possit de re proposita.

Causa est illa ratio, quæ causat conclusionem, propriè est una ex propositionibus contrarijs, quarum ex conflictu quæstio oritur.

Inter

Inter causam & crinomenon differentia est, quod causa sensum generalem, Crinomenon, specialem inferat.

Jam ad partes Rhetoricæ descendamus, quas communiter Rhetores assignant. 5. Inventio, Dispositio, Elocutio, Memoria, Actio.

Inventio est argumentorum probandæ propositioni deservientium, subtilis indagatio.

Dispositio est inventorum argumentorum coordinatio.

Elocutio est ornata periodorum, troporum, figurarum, sententiarum, in textu orationis combinatio.

Memoria & Actio, naturæ beneficio donatur.

Dispositio partium orationis Majoris fit per Argumentationes, de quibus egimus supra Athomo. 4ta.

Elocutionis supellex petatur itidem ex supradictis de Tropis, periodis, & figuris.

Inventio Argumentorum fit per locos intrinsecos & extrinsecos, de quibus fit.

METHO.

METHODUS 2da.

De Locis Intrinsecis & extrinsecis

*Inveniendorum Argumentorum.**Loci Intrinseci inveniendorum Argumentorum, sunt 17.*

1. **D**efinitio, quæ quidem apud Philosophos genere & differentia constat, explicatq; naturam rei, apud oratores verò pro quavis denominatione, seu propria, seu metaphorica accipitur, quæ proprietates rerum designat. Ita diceres: *Maria est speculum Virginitatis sine macula, in quo effigiatur Deus.*

2. Notatio. gr. Ethymon, cum ex vi nominis argumentum eruitur. vg. *Quid enim Maria? nisi Domina universi ex Ancilla.*

3. Conjugata, cum verbo generis ejusdem ratio desumitur. vg. *Maria est pignus terræ nobilissimum, nihil ex terra Adæ habens.*

4. Genus, quod pluribus rebus specie differentibus propter communio-
nem ejusdem naturæ competit. vg. *Communis ut Angelorum ita hominum Gloria, Maria.*

5. Species est notio, quæ ad multa individua extenditur. Hinc diceres: *Species Virginitatis supra genus humanum ascendens Maria.*

6. Differentia est, qua res eadem genere, diversæ specie designantur. Hinc *Maria, digito Dei pulsata sanctior Chelys, orbi s. senninos, Erebo nenas præcludit.*

7. Similitudo, est, quædam inter res similes affectio. Hinc, *Porta aurea Jubilæo, id est, annis gratiæ patens, Maria.*

8. Dissimilitudo, est rerum diversarum inter se collatarum dissimilis affectio. Hinc. *Sidus Marianum absq; occasu, quem maxima etiam sidera patiuntur.*

9. Causa quæ suâ vi efficit, cujus est causa; quatrplex est ut jam supra diximus, Efficiens, materialis, formalis & finalis. Hinc: *Fons aquæ vivæ Maria, Causa orbis felicitatum, Mater gratiarum.*

10. Antecedentia, quæ ita sua antecedunt consequentia, ut necessariò sequantur. Hinc. *Aurora serenos beatitudinis dies portendens, Maria.*

11. Consequentia, quæ sic antecedentia

dentia consequuntur, ut ab his nunquam dirimantur. Hinc: *Maria, Appendix legum gratiae.*

12. Effecta, sunt id, quod, dimanant à causis. Hinc: *Terra sancta nihil cum limo Adæ commune ferens Maria*

13. Comparatio est rerum diversarum inter se collatio; fit tripliciter, imo. ad majori a minus. Hinc. *Tres Gracie Charites inane vulgus, ad unam hanc gratiarum non sterilem Gratiam 2. A minori ad majus, Sagittis instructam venatricem Dianam dixerò? plus est Gratiarum Mater. 3. Cum paria paribus conferuntur. Venustior Pandora, Maria, cui cælum in dotes contribuit. 4.*

14. Adjuncta, quæ aliquomodo rei, de qua sermo est, sunt connexa. Hinc. *Corona Judæ, Messis aurea Bethleem, Maria.*

15. Repugnantia, quæ neq; certâ lege, neq; numero inter se dissident, non sunt tamen eadem. Hinc: *E Rubro regij sanguinis candorem calculi ad astrorum imperium auspicata, mundi Domina.*

16. Distributio partium, cum totum in suas dividitur. Hinc. *Promocunda*

conda *Univerſi Maria, Civibus Cælum, terram muneribus replens.*

17. Contraria quæ inter ſe ratione & reiſa diſſentiunt; quatruplicia ſunt Imo. Adverſa, quæ in eodem plurimum differunt. Hinc. *Ex Ancilla Imperatrix mundi Maria.* 2. Privantia, quando præpoſitio in, privat vocem ea vi quam haberet ſi ea caruiſſet, *juſtus, injuſtus &c.* Hinc. *Maria. Lux mundi, umbrâ macule involata* 3. Relata quæ ſe mutuo reſpiciunt. Hinc. *Mater viventium, filiam erebi, peccati, mortem, triumphans.* 4. Negantia quorum unum negat, quod affirmatur ab alio. Hinc. *Non moritur, qui Mariæ laudibus immoritur.*

Loci extrinſeci ſunt omne id, quod non ex intrinſeca cauſa propoſitionis, ſed aliunde ad probationem aſſumitur, enumerantur. 7. ab authoribus, ſcilicet Præjudicium, fama, rumor, tormenta, tabulæ, teſtes, iuſjurandum, ſed hæc ad Judiciales tantum & criminales cauſas ſpectare videntur, ego per Locos extrinſecos magis deſignare volo circumſtantias loci, temporis, adagia, ſententias, auctoritates, apophtegmata,

gmata, exempla, hyrogliphica, emble-
mata, symbola, stemmata, insignia, fa-
bulas, Apologos, nonnunquam & sa-
crum codicem, unde copiosissima erui
possunt argumenta.

METHODUS 3tia.

De Oratione Majori, & Par- tibus ejus.

Hic scopus nostri laboris, hoc pro-
montorium vagæ per scopulos dif-
ficultatum raris esto. Amplificationis
Athomæ infantia, hîc oratoriam me-
rebitur styli maturitatem; è prætexta
Tullij togam. Quæcunq; enim hæte-
nus egimus, in suffragium Majoris O-
rationis egimus est ergo.

Oratio, contextus eloquentiæ ritè
per suas partes, & argumentationes di-
spositus, tropis, figuris sententijs exor-
natus, ad id, ut doceat, moveat, &
perivadeat quidpiam auditori.

Partibus constat. 5. Exordio, Pro-
positione, Narratione, Confirmatione
Peroratione & Epilogo. Licet enim
pars sexta numeretur Confutatio, sed

ubi

ubi in oratione adhibetur, confirmatio locum non habet, unde confirmatio & confutatio ad unam partem spectant, cum aut hæc aut illa & non simul utraq; ponatur.

Exordium est initium orationis, in quo animus Auditoris ad audiendum disponitur. Varijs fit modis *Imo*. Explicando necessitatem dicendi, quod debita sint sua virtutibus encomia, quod honores publici sint excitamenta Musarum; &c. 2. A Contrarijs, contrarios sensus propositioni exaggerando. 3. Per Comparisonem seu similitum, seu eruditionum. 4. A dicto alicujus Authoris. 5. Ab ipso sensu propositionis. 6. A metu dicendi. Plures fecunditas ingenij offeret.

Propositio est pars secunda orationis quâ Orator informat auditorem, quid & qualiter sit dicturus. Fiunt per allegoriam, per paradoxa, per adagia, opposita. Habes exempla superius per locos intrinsecos inveniendorum argumentorum data.

Narratio est rerum gestarum, vel quali gestarum expositio; alia est in

qua argumenta totius orationis congeruntur, alia qua per modum digressionis utimur. Exornanda figuris, tropis eruditionibus, sententijs &c.

Confirmatio, est illa pars orationis, in qua propositionem suam firmis orator corroborat argumentis.

Confutatio est contrariarum rationum dissolutio.

Peroratio est extrema pars orationis in qua quasi victor Orator affectibus, motibus commiseratione, lachrymis, vehementibus figuris, pro exigentia materiæ inculcat amplectendum, auditori, quod ille proposuit, & probavit.

Exordium, narratio, Confirmatio, Confutatio, commodè disponuntur per Argumentationes scilicet syllogismum collectionem, Inductionem, Exemplum. &c.

In orationibus panegyricis exordium fit plerumq; à modestia oratoris, metum quendam profitendo, ne non par sit oratio aut virtutibus, aut laudibus heroicis; Item à modestia ipsius herois, quod suas ægre laudes ferat. Nihilominus & alij modi exordiorum hic

locum

ocum habent. Ut, si est propositio ab-
 egorica, statim in exordio fiat allusio
 ad allegoriam. Aliquando à circum-
 stantijs temporis, loci, Festi exordia for-
 mantur; aliquando ab affectu congruo,
 à figura vehementiori, pro diversitate
 materiæ.

In confirmatione panegyrica, virtu-
 tes, recte gesta, honores, eruditio &c.
 Mæcenatis est recensenda. Comparatio
 erudita, seu a majori ad minus, seu
 a minori ad majus, seu à pari indu-
 cendæ; Digressiones genericæ ad vir-
 tutes studia, honores passim inspergen-
 dæ, quod unius cujusq; ingenij fertili-
 tati relinquimus.

Panegyres majores, quæ solent Mæ-
 crenatibus offerri, plerunq; absq; exor-
 dio, aut propositione fiunt, sed statim
 à laude, dignitate personæ, a recte ge-
 storum enumeratione incipit panegy-
 ris. Dispositio tamen panegyricorum
 esse solet varia. Imo. cùm ab infantia,
 usq; ad eam ætatem, in qua tunc repe-
 ritur Mæcenas, procedit panegyris, qui
 mos maximè Poetarum est.

2. Cùm in certas partes dividitur panegyris, quod ex occasione tituli peroptimè fit; in una v.g. parte virtutes, in 2da Armorum studia, in 3ta honores, in 4ta merita in Rempubl. in 5ta. Eruditionem &c. plures, vel pauciores pro lubitu partes, ponendo 3tia. Incipi potest panegyris ab actu aliquo heroico, cujus causâ offertur illa panegyris. 4to. Potest & a metu inchoari qui nascitur ex ingenij tenuitate, vel è contra sine metu audaciam sibi Mæcænatis benevolentia ad struendo. Plures quisq; pro suo conceptu modos habere poterit. Tropis, figuris, sed non vehementibus, aut nimis prolixis, sententijs, eruditionibus, conceptibus, fragmentis Pòéticis, Paradoxis, hyperbolis, allegorijs &c. vastum hic patet stadiū. Hic & ego desino, exempla tam Orationis majoris, quàm panegyris in libris sequentibus daturus. Pro colophone verò appendo calci hujus Libelli.

*Si qua nostra negat Tethys, tibi, parcior unda,
Fonibus ex alijs equora magna bibe.*

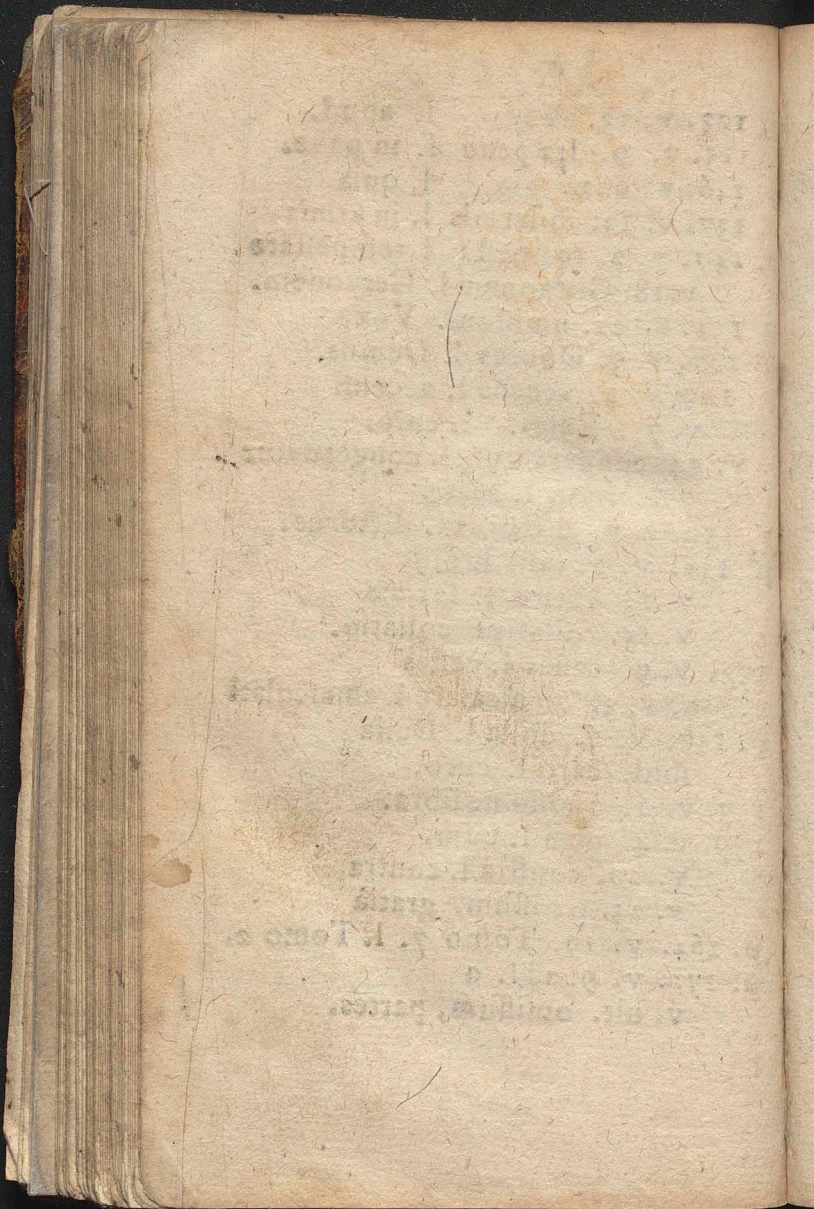
ERRATA
LIBRI PRIMI.

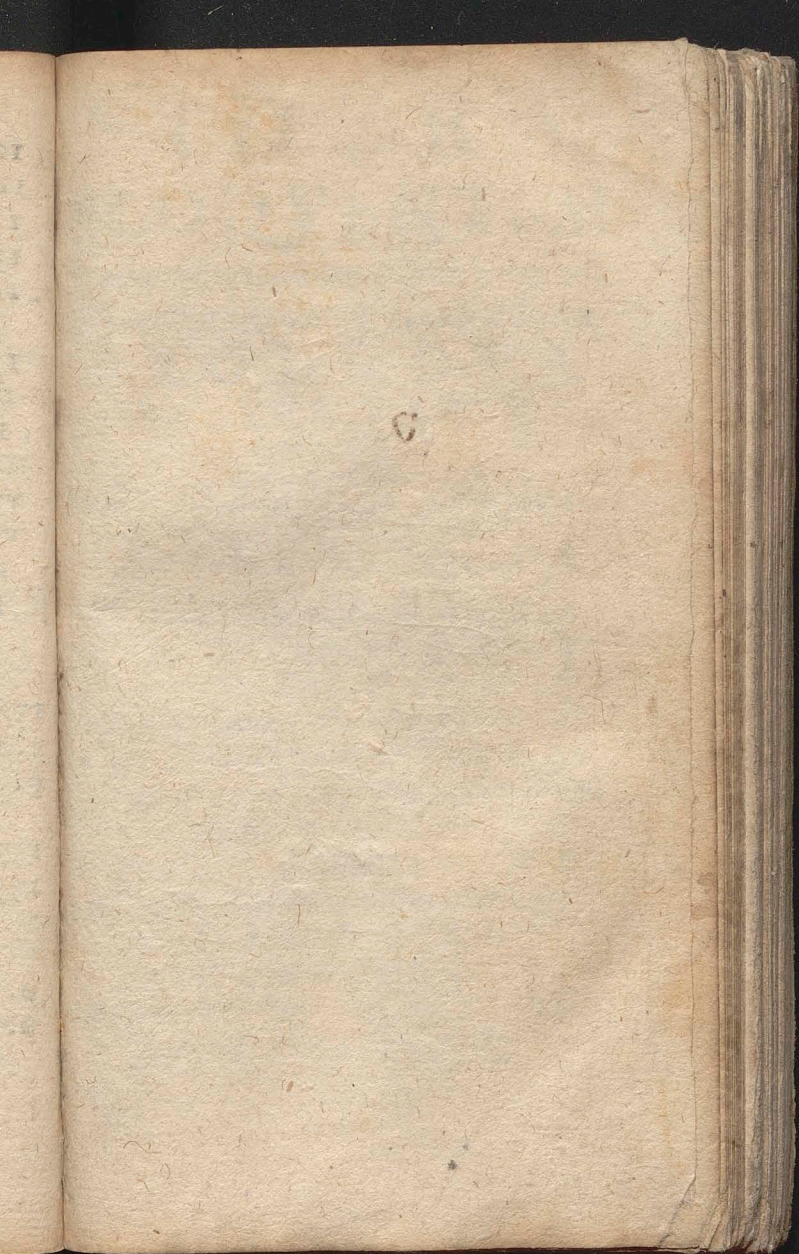
- Pagin. 5. v. 1. Exempou l. exemplū
P. 6. v. 26. cretium. l. pterium.
v. ult. preaturæ. l. creaturæ.
P. 8. v. 17. Triticea. l. a triticea.
P. 14. v. 1. & l. ex
v. 18. obole. l. obulo,
P. 30. v. 6. tibi l. sibi
v. 12. quæsto. l. quæsito
P. 31. v. 3. Peregrine l. peregrinæ
v. 5. magui. l. magni.
v. 9. debit. l. dabit.
v. 11. ut nos peccatum l. pecca
tum, ut nos
v. 13. hac. l. hæc.
P. 32. v. 2. inqualitas. l. inæqualitas
P. 33. v. 26. denota. l. denotant.
P. 34. v. 5. Domino. l. dominio.
P. 35. v. 13. exililo. l. exilio.
P. 44. v. 16. adoris l. odoris
P. 50. v. 12. copiam, l. & copiam
P. 53. v. 9. parircidas l. parricida
P. 58. v. 2. fertilas. fertiles
v. 11. coronas l. coronatas
P. 63. v. 20. quam l. quem
P. 64. v. 5. quam l. quem.

ERRATA.

- p. 72. v. 1. l. librata. l. libratæ.
 p. 74. v. 2. itas. l. ita
 p. 78. v. 10. facias. l. felicius
 p. 96. v. 25. Deorum l. Dearum
 p. 97. in Num. 96. 97.
 v. 22. dignitatis l. dignitati
 p. 95. v. 9. proscribare proscribere.
 v. 10. prætioſæ l. pretioſis
 p. 99. v. 6. beatum. l. beatam
 p. 100. v. 7. pingvior. l. pingviori.
 v. 7. Nymphi l. Nymphis
 v. 17. Omiſſum, ac
 p. 101. v. 11. omne l. omne
 v. 17. virtute. l. virtuti
 p. 104. v. 1. Galatia l. Galaxia
 v. 15. Lydus. l. Lydius.
 v. 17. chalbe l. chalybe
 p. 107. v. 12. augmenta l. augmentat
 108. v. 3. Ducem l. Ducum
 v. pen. vadit. l. evadit.
 p. 113. v. 1. infesus l. infensus.
 v. 13. cerber. l. Cerberi
 p. 114. v. 14. veſtigijs l. veſtigium
 v. 15. ſpectrorum l. ſceptrorum
 p. 118. v. 8. hebes l. habes.
 p. 122. v. 14. navigam l. navigat.

- p. 123. v. 13. aud. l. apud.
 p. 125. v. 9. Ita pene l. in pane.
 p. 126. v. quæ. l. quia.
 p. 137. v. 12. in larmis l. in armis
 p. 140. v. 2. tempesta. l. tempestate
 v. 18. Gorgonem l. Geryonem.
 p. 141. v. 22. omiffum. Vox,
 p. 147. v. 5. Domus l. Demus.
 p. 149. v. 5. accens l. accensi
 v. 7. Enfes. l. ense.
 v. 24. congerantur l. congeruntur.
 v. 77. ciratri l. aratri
 p. 150. v. 7. dicturos l. dicturus.
 p. 152. v. 2. talis l. alijs
 v. 13. forma l. formæ
 v. 15. collatis l. collatio.
 153. v. 9. casses l. cesses
 p. 154. v. 3. omascalare l. emasculari
 p. 156. v. 1. dolia l. Delia
 ibid. caro l. curo.
 157. v. 1. omiffum. libra.
 159. v. 4. ucm l. cum.
 v. 20. constra l. contra
 v. 24. omiffum. gratiâ
 p. 164. v. 19. Tomo 7. l. Tomo 8.
 p. 171. v. 9. ad l. a
 v. ult. omiffum, partes.

9

B
E
P

II

R
Ca
lis
cis

P

V

1608. Margaritae de. Reginae
C. Ferdinandi imperatoris in. Henr.

Antonio. Cavallero. pass. ima
Annae. 1604. 8. 10. 1608.

Apr

